

P.2129

Calul

magazin

CAII PĂTAȚI
CUTTING HORSE
MESERII ECVESTRE
UN MÂNZ VINE PE LUME
RASELE DE CAI DIN ROMÂNIA

anul II ■ nr. 7 ■ 9,90 lei

6423037400029

F.M.V.B. P. 2129

UN RITUAL CABALIN „CĂLUȘARII”

■ Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici

De câte ori mă aventurez să explorez impactul calului asupra vieții omului rămân uimit de bogăția implicațiilor sale atât în planul pragmatic economic, ludic sau militar cât și în cel spiritual în cadrul căruia acest splendid animal este încărcat de un simbolism solar foarte puternic. Aceasta explică printre altele prezența calului în numeroase balade, legende și mituri.

Simbolismul legat de cal se împletește în unele tradiții și cu o încărcătură magică ce conferă uneori cailor puteri supranaturale. De aceea calul este prezent în unele ritualuri străvechi care se mai mențin și astăzi în folclor, dar care și-au pierdut de mult timp semnificațiile spirituale.

Călușari la începutul secolului al XX-lea

Printre aceste ritualuri ancestrale se află și „călușarii” numiți în Moldova „călucenii” și în Transilvania „călușul”. E vorba de un spectacol tradițional popular foarte complicat, plin de simboluri în general uitate, realizat în satele românești din toate provinciile istorice ale țării în perioada solstițiului de vară (perioadă sacră încă din neolitic) în timpul Rusaliiilor – vechile Rosalii ale latinilor asimilate de creștini cu sărbătoarea Cincizecimii. Amintim că în această perioadă lumea satelor este bântuită tradițional de iețe și rusalii – un fel de duhuri feminine ambivalente care pot fi foarte malefice. Jocul călușarilor este efectuat de

către echipe sever selecționate, supuse unui greu proces de inițiere coreografică ce se transmite din generație în generație de multe ori în aceeași familie. Această inițiere a fost interpretată de Mircea Eliade ca un adevărat rit de trecere. Am văzut cum această inițiere începe de la vârste mici (8-10 ani). Echipa este formată dintr-un număr fără soț de bărbați (de obicei 9 sau 11) conduși de un vătaf sau stareț, sprijinit de un ajutor de vătaf sau primicer și de un vătaf de coadă. În ultima vreme am văzut la Stolnici că au fost incluse și femei, ceea ce este împotriva tradiției, dar a fost necesar din lipsă de amatori. Aceștia au costume speciale și poartă fiecare o bătă, iar dansurile, care necesită o mare dexteritate și eforturi însemnate, se execută pe fondul unor teme muzicale caracteristice, puternic ritmate amintind ceremoniile șamanice. Cea mai veche notație a muzicii jocului călușarilor o datorăm lui Ioan Căianu, (Johannes Caioni), un călugăr franciscan ardelean de origine română, muzicolog și reparator de orgi din veacul al XVII-lea. Una din cele mai vechi mențiuni ale călușarilor români se referă la un spectacol dat de soldații lui Mihai Viteazul în cinstea lui Sigismund Bathory la Piatra Caprei în 1599.

Săriturile

Originile sale trebuie să fie foarte vechi, încă de la sfârșitul neoliticului, când calul a fost domesticit. După toate probabilitățile a ajuns în spațiul nostru cultural pe filiera tracilor care practicau

la solstițiul de vară niște ritualuri solare dansante numite de greci „kolabrismos” la care participau și caii. E adevărat că unii etnologi consideră dansul călușarilor de origine latină iar alții de origine minoiană. Ceea ce este important este că reprezintă un ritual magic precreștin, probabil preistoric, de tip solar – fapt menționat și de Dimitrie Cantemir –, în care calul joacă un rol important, fiind unul din cele mai de seamă simboluri solare zoomorfe. Numai Victor Kernbach încearcă să demonstreze că jocul călușarilor nu se referă la cal.

Veșmintele și pălăriile călușarilor bogat înflorate în culori vii printre care domină roșul și albul (ca în firul mărțișoarelor) și împodobite cu numeroase panglici, betele și ornamente, unele aurite, ne demonstrează că ne aflăm în fața unor slujitori ai soarelui ca și veșmintele strălucitoare ale matadorilor din coridele iberice. Prezența pintenilor însă amintește că este vorba de călăreți ai soarelui. Ei au o misiune sacră de evocare mitologică dar și cu efecte medicale apotropaice, tropaice sau catartice cum subliniază mai ales R. Vulcănescu. Unul din scopurile ritualului călușarilor ar fi să combată efectele malefice ale iețelor care sunt o clasă de demoni feminini aparținând mitologiei tradiționale românești. Prezența zurgălăilor atașați de pantalonii călușarilor este menită să activeze spiritele benefice invocate de dansul lor sau să le sperie pe cele malefice. Nu trebuie să uităm că adesea harnașamentele cailor au și ele zurgălăi. Se pare că, începând din secolul al XVII-lea, caii au fost înlocuiți cu bățele folosite astăzi de călușari, acestea ne fiind echivalentele unor săbii – cum s-a susținut în mod greșit de unii – ci sunt substitute cabaline. A fost o vreme în care bățele respective erau ornate cu un cap de cal miniaturizat. Și în

Germania exista un ritual popular în care se foloseau bastoane cu cap de cal cu același rol ca și bătele călușarilor noștri. Observând atent modul cum sunt mânuite bătele se vede clar că nu este vorba de arme. De asemenea întreaga coreografie, cu tropăiturile caracteristice, cu săriturile uneori acrobatice, cu lovirile de pintenți, cu sprijinirea pe ciomagul sau bâta emblematică, nu are niciun caracter războinic ci acela al unui dans sacru cu trăsături cabaline evidente. Totodată nici comenzile strigate de vâtaf nu au caracter militar.

Mișcarea

În trecut – așa cum ne povestește Dimitrie Cantemir – călușarii purtau toți măști rituale cabaline și uneori veșminte feminine. Astăzi masca este purtată doar de mut, un personaj central, nelipsit din spectacolul mitologic al dansului călușarilor. Este personajul negativ, malefic dar și ridicol – ca un „trickster” – cu o înfățișare sumbră și diformă, îmbrăcat în haine zdrențuite, care se contorsionează, nu are bâta și nu dansează, care execută gesturi și pronunță monologuri obscene și care folosește ostentativ un simbol falic și un simulacru de sabie de lemn. El admonestează călușarii care i se par că au greșit și interpelează spectatorii, făcând tot felul de glume. El reprezintă opoziția întunecată, telurică, senzuală, față de simbolismul luminos spiritual al calului și călăreților solari, dar amintește și de faptul că jocul călușarilor este și un ritual al fertilității. Este mășcăciul ce înveselește spectatorii rupând într-un anume fel magia ritualului și care este reprezentat pe a 22-a arcană majoră a tarotului. Esența spectacolului este dansul care cuprinde pași lenți („plimbarea”) tropăituri violente și salturi („mișcarea”) care imită într-un anume fel pasul pe loc, trapul și galopul cailor, la care se adaugă dansuri în genunchi, jocul pe bâta, piruete și unele elemente coreografice specifice greu de descris în care pocnirea pintenilor ocupă un loc important. În cursul dansului mânuirea bătelor este esențială. Cea mai mare parte a dansurilor se desfășoară circular, ca în riturile solare (din care

derivă și hōra tradițională) iar rotația se face în sens contrar mersului acelor ceașornicelor care este sensul benefic al rotațiilor cu caracter magico-religios (ca și dansul ortodox „Isaia dăntuiește” ce se execută la botez, nuntă și hirotonisire). În cursul dansului deseori un călușar mimează o moarte rituală („doborârea”). De asemenea se execută cu scop magicoterapeutic sărituri peste copii bolnavi culcați pe jos.

Dansul în genunchi și pe bâta

Mișcarea rotatorie se face tradițional în jurul unui drob de sare sau unui blid de grâne care sunt simboluri ale fertilității. Deseori se află și o oală de lut care este spartă în mod ritual de către mut pentru a anihila puterile malefice. Foarte rar, în mijlocul cercului de călușari, se sacrifică un pui de găină cum am văzut într-un terreiro din Recife în cadrul unor ritualuri dansante afro-braziliene ale cultului umbanda. Un aspect extrem de important este faptul că dansul se execută centrat de o prăjină de 3-4 metri în jurul căreia se rotesc dansatorii (călăreții) cu bătele lor (mascoidele cabaline) la care odinioară se alăturau și caii. Această prăjină marchează (dacă mai era nevoie) caracterul sacru al spectacolului cabalin al călușarilor. Ea joacă rolul de osie a lumii („axis mundi”) care stabilește legătura mistică dintre lumea de jos, a materiei și cea de sus, spirituală. Este unul din cele mai importante și universale simboluri ale gândirii magice umane. În vârful prăjinii, numită steagul călușului se află un mănunchi de plante vrăjite (pelin, usturoi și spice de grâu) legate cu o năframă albă, toate cu puternice semnificații magice tradiționale, legate cu o năframă și cu un fir roșu a cărui lungime este egală cu înălțimea vâtafului. Pregătirea acestui steag se face în taină de echipa de călușari într-un loc retras considerat benefic în cadrul unui ceremonial. Cu acest prilej călușarii se angajează sub jurământ că vor respecta toate regulile fixate tradițional pentru perioada când sunt activi. Personal nu am asistat niciodată la acest ceremonial al „legării steagului”. După depunerea jurământului călușarii trebuie

să aibă un comportament aproape monahal. Printre altele, în toată perioada călușului, nu au voie să circule decât minimum câte doi. La sfârșitul perioadei, de obicei de circa 10 zile în care călușarii își execută dansurile lor, are loc spargerea călușului când steagul este dus în taină în același loc în care a fost realizat ars și cenușa lui este îngropată iar călușarii se risipesc în goană (o fugă rituală). Uneori odată cu pregătirea steagului se confecționează ciocul călușului care are forma unui cap de cal ce este deseori învelit într-o blană de iepure. Este un fel de totem sacru temut și respectat. În cursul acestei ceremonii în unele regiuni călușarii nechează și strigă „Halai Sal!”. Din păcate procesul de desacralizare a societății românești a secularizat și jocul călușarilor care a devenit în ultima vreme mai mult un spectacol de folclor, uneori în cadrul unor competiții între sate sau județe. La Stolnici, în ultimii ani, călușarii și-au desfășurat jocul pe scena căminului cultural, fără prăjina rituală și fără mutul tradițional. Un ritual atât de spectaculos și cu semnificații atât de marcate nu putea rămâne circumscris spațiului carpatic. El s-a răspândit și în sudul Dunării la vlahii din peninsula balcanică. Și apoi la sârbi dar mai ales la bulgari.

Morris dances

Cea mai surprinzătoare prezență în afara României se găsește în Anglia unde probabil a ajuns din spațiul tracic prin intermediul celților. Este vorba de un ritual coreografic cabalin numit „morris dances”. Mare a fost mirarea mea și a altora când am văzut aceste dansuri folclorice britanice. Îmbrăcămintea, felul de a dansa, gesturile, muzica puternic ritmată și mai ales jocul bătelor cabaline sunt o copie simplificată a jocului călușarilor. Printre altele există și prezența mutului sau nebunului (*the fool*).

Am ținut să evoc tradiția călușarilor deoarece ea este un străvechi omagiu indirect adus calului, omagiu pe care îl merită din plin și care persistă de milenii în conștiința colectivă a populației din spațiul carpato-dunărean.

JUGUL, HAMUL, RÂUL, RAMUL

■ Florin Codre

Sunt curios câtă lume știe cum a fost inventat hamul? Îl poartă, mai ales, calul, se știe. Dar se știe, oare, că, înainte de ham, calul trăgea la plug sau la căruță înjugat? Ei, bine, călugării cistercieni (prin secolul al XII-lea) au băgat de

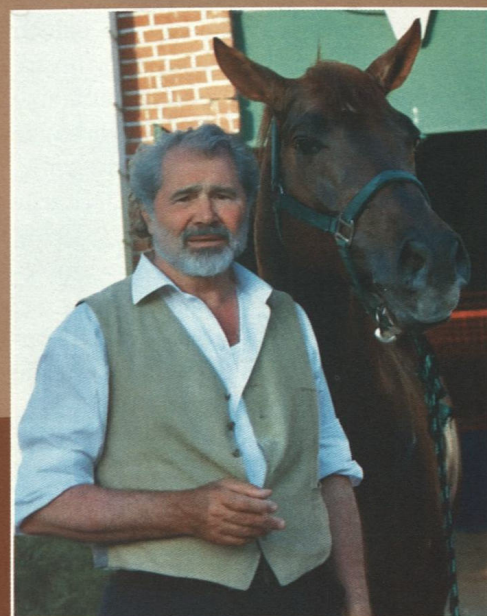
seamă că jugul rănea calul într-un fel care îi reducea mult longevitatea lui de... „vită“ de muncă. (Să mă ierte că-l făcui vită de dragul unui joc necavaleresc de cuvinte.)

Cistercienii erau conduși de cineva care avea să rămână în istorie ca un sfânt. Sfântul Bernard. Acest stareț a revoluționat Europa. Din ideile lui se trag templierii, care au inventat sistemul financiar și bancar, mai rudimentar pe vremea aceea, dar, în esență același: banul să fie pus să facă bani, prin cămătă. Credit, adică.

Încredere, adică. Adică ceva care are legătură cu credința. Din geniul lui „managerial“ s-a născut arhitectura goticului și organizarea de breaslă a constructorilor de catedrale, oameni *liberi*, care nu plăteau impozite și *nu* erau supuși unui senior local. Tot din ideile lui – un părinte spiritual al tuturor Rotchildzilor de azi și de ieri – s-au născut băncile care să-i împrumute pe regi când nu le ajungeau banii pentru război, prin urmare un sistem de control asupra caselor regale și a puterii lor.

Din inițiativele călugărilor săi, cistercienii, aveau să se nască și câteva revoluții agrare, de pildă, asolamentul culturilor și hanul.

Povestea cu hanul poate fi, la o adică, un import de inteligență de la arabii cu care au intrat în contact templierii, aceștia fiind călugări-soldați, inventați de geniul lui Bernard, pentru a controla prima cruciadă și eventualitatea ca sub Templul de la

Ierusalim să se găsească niscaiva comori (s-au găsit, dar misterul rămâne intact până azi: ce s-a găsit nu știm încă, dar știm că din acest „izvor“ a curs puterea enormă și geniul templierilor).

Faptul că unele dintre cele mai glorioase inovații ale creștinătății l-au avut drept mentor pe Sfântul Bernard a făcut să curgă râuri de cerneală. Încă mai curg. Dar misterul lui Bernard rămâne intact.

Calul i-a adus pe indo-europeni din zona Caucazului în jurul Mediteranei. Inovațiile din jurul Sfântului Bernard au făcut ca Europa să devină pentru întâia oară ceea ce avea să devină în cele din urmă. E mai mult decât o certitudine că „științele“ care făceau gloria marilor universități arabe din secolul al VIII-lea, cea de la Bagdad, de pildă, au făcut cu puțință, încă din vremea starețului Bernard, înființarea la Bologna, apoi la Paris a primelor universități din Europa creștină.

Calul, fie binecuvântat, a dus în spina-re și cărțile care au făcut posibilă prima Renaștere, cea din secolul al XII-lea, și pe cea de-a doua, în secolele al XIV-lea și al XV-lea.

Dar fără geniul starețului Bernard n-ar fi avut hamul, râul, ramul... Vreau să spun că fără recunoașterea intelectuală din secolul al XII-lea, feudalitatea europeană n-ar fi ajuns prea repede la conștiințele naționale de mai târziu. Inclusiv războaiele finanțate de templieri și de urmașii lor au jucat un rol enorm în drumul lent al Europei spre ideea națională.

Primim la redacție

CALUL, ATUNCI-ACUM

■ Ana MUREȘAN

Oare de ce atunci când auzi cuvântul „cal” în țara noastră îl asociezi direct cu sărăcie, mizerie, muncă? De ce atunci când vezi o căruță pe stradă știi că acel om nu are bani, că probabil supraviețuiește cu greu și că animalul înhămat la căruță este doar mijlocul omului de a-și face loc în lume?

De ce în lumea noastră caii sunt cu o treaptă mai jos decât Dacia 1300? Când îi vedem pe stradă, ne ferim privirea, nu vrem să vedem cum acel prieten loial al omului este maltratat și, deși își ajută proprietarul din toată forța lui, îl slujește credincios, în majoritatea cazurilor el nu este răsplătit nici cu o fracțiune din dragostea și afecțiunea pe care ar merita-o.

Un cal emană întotdeauna grație și feblețe, și chiar când este biciuit și slab, el nu inspiră milă ci doar respect pentru munca pe care o depune fără a primi nimic în schimb.

În țările considerate europene și nu numai, când un om are în proprietate sa un cal, înseamnă că e înstărit și este admirat pentru gusturile sale. Pentru a deține un cal, în lumea reală, trebuie să îi poți oferi tot ceea ce el are nevoie, de la mâncare la dragoste, nu numai două furci de fân și un grajd umed.

Specia ecvină, de-a lungul timpului, a fost văzută sub mai multe forme. Când a fost zărită pentru prima oară de un ochi uman, omul și-a zis: „ce minunăție de animal, câtă eleganță și desfrânare”, normal că s-a gândit la el ca la o sursă de hrană. Apoi a descoperit puterea calului, și voința acestuia de a face pe plac omului pe care îl iubește, care îi dă de mâncare și care îl protejează de rău.

În continuare oamenii au urcat în spina lui și l-au folosit ca un mijloc de transport. Încă de atunci era un lux, un lucru sfânt care trebuia protejat și nu

bătut și umilit.

Secole au trecut, și calul a rămas lângă om, fiind loial și supus, alegând să accepte dominanta omului și să uite de pășunile verzi și liberatea din care venea. Războaiele s-au stins și calul a rămas încă în folosința noastră.

Încet, încet, tehnologia a luat locul calului ca prieten loial și omniprezent. Era trăsurilor și străzilor pavate cu piatră a trecut, la fel și sunetul potcoavelor a pierit în noapte. Statutul calului a scăzut și toate

faptele sale curajoase au fost date uitării.

Bătut, flămând și umilit, el încă reușește să radieze eleganță și respect pentru omul care poate să îl privească în ochi. Puțini sunt însă cei care au curajul să se uite în sufletul cailor din România.

Acum, după atâta timp, istoria țării noastre este scrisă pe spatele cailor care ne-au adus până în prezent și de aceea noi avem obligația să îi păstrăm alături de noi și în viitor, să-i scoatem din Valea Uitării în care sunt predestinați să ajungă.

- **REDACTOR ȘEF:**
Dora STĂNESCU
- **EDITORI SENIORI:**
Acad. Constantin
BĂLĂCEANU STOLNICI
Florin CODRE
- **EDITOR:**
Ioan CRISTESCU
- **EDITORIALIȘTI:**
Cristian ȚOPESCU
Ioan GROȘAN
Ioan BUDUCA
Ioan GYURI PASCU
Emanuel FÂNTÂNEANU
Traian T. COȘOVEI
Eugen CRISTEA
- **SECRETAR DE REDACȚIE**
Tatiana SEGAL
- **COLECTIV DE REDACȚIE:**
Nina LUPU
Ioan VALERIU
- **CONSULTANȚI**
Robert BARTHA
Dr. Anca BOGDAN
Ing. István Iános ANTAL
Doina PIEPER
Mihail LECHKUN
- **GRAFICĂ:**
XPRESS Media Services
- **CORECTURĂ:**
Emilia VELCU
- **MARKETING:**
Viorel PĂUNESCU

Editată de

**World Media
GRAPH**

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,
Sector 1, București
Tel: 0727/750.109, 0728/320.453
Fax: 021/22.34.111
E-mail: worldmediagraph@gmail.com
calulmagazin@gmail.com
www.calulmagazin.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.

Foto: Nina Lupu, Mihail Lechkun, Antal István, Alex Crișan, Mugur Pop, Gheorghe Mohanu

ISSN 1842-7731

S u m a r

12

Caii pătați

16

Parcul din Kentucky

18

Chantilly

20

Garda călăre

22

George Stubbs, pictorul de cai

editorial

4 Un ritual cabalin: "Călușarii"

6 Jugul, hamul,
râul, ramul

în dezbatere

7 Calul, atunci, acum

din ieslea literară

10 Un cal prea îndepărtat
Roibu

11 Teozofie

Teatrul cailor

galop și civilizații

12 Caii pătați

lecturi

14 Xenofon

15 Istoricul călăriei românești,
începuturi

ecvestră

16 Parcul din Kentucky

18 Chantilly: istorie, prestigiu
și artă ecvestră

meserii ecvestre

20 Garda călăre

din ieslea artistică

22 George Stubbs, pictorul de cai

echitație

23 Dicționar
călăreți, cavaleri, profesori

restituire

24 Rasele de
cai din România

dosar rase

26 Criollo și Peruvian Paso

28 Rase de ponei: Shetland

zootehnie

32 Un mânz
vine pe lume

îngrijire

35 Cosmetica pielii
sănătate

36 Aprecierea vârstei
cabalinelor în funcție de
dinți este o metodă fiabilă?

discipline

42 Dresajul cailor -
etapa II-a

44 Cuttin horse

profil

48 Creșterea cailor de rasă în
hergheliile tradiționale
românești

Rase de ponei: Shetland

28

Un mânz vine pe lume

32

Criollo și Peruvian Paso

26

Cutting horse

44

hipică

50 Dinamica efectivelor de ecvine în lume și în Europa
concursuri

52 Program competițional 2008

53 Noutăți ecvestre

54 "Obstacolele" Cupei Mondiale

56 O experiență reușită în Belgia
cunoaștere

57 Note și reflecții pe marginea cunoștințelor de echitație etologică

turism ecvestru

58 TREC, un nou sport în România

60 Ghidul practic al călărețului în exterior
etnoiatrie

62 Leacuri pentru cai
povestiri cu tâlc

63 A pleca spre nord pentru a ajunge în sud
concursuri

64 Calendarul competițional pentru concursuri de atelaje pe anul 2008
anunțuri

66 Cumpărări/vânzări

Dresajul cailor, etapa II

42

"Obstacolele" Cupei Mondiale

54

Noutăți sportive

53

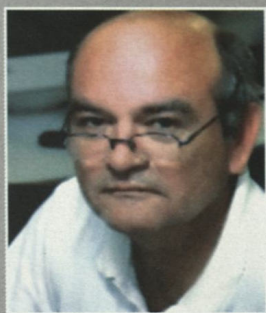
Calendarul competițiilor pentru atelaje 2008

64

Turism ecvestru

58

UN CAL PREA ÎNDEPĂRTAT

Ioan GROSAN ■

Cei care au o vârstă apropiată de a mea („în jur de” cincizeci de ani) își aduc probabil aminte că spre sfârșitul anilor șaizeci și începutul deceniului opt circula o vorbă ironică despre colaborarea cinematografică în plin avânt dintre noi și francezi. „Cum, n-ai văzut ultima coproducție româno-franceză?! E excelentă!” „Cu cine e?” „Cu actorii lor și caii noștri”. Ceea ce nu era foarte departe de adevăr. Asta nu înseamnă că se aduceau pe platourile de filmare niște mârțoage. Caii noștri erau la fel de buni precum cei occidentali și, în plus, lucru esențial pentru orice producție de film, erau mult mai ieftini. Dar, volens-nolens, bășcălia națională se răsfrângea, involuntar, și asupra lor.

Nu știu cu exactitate care e în momentul de față situația sportului hipic în România. Însă e cert că dacă urmărești presa sportivă zilnică din țară (nu mai vorbesc de cealaltă, cea „serioasă”) și dacă într-un semestru întreg vei găsi două știri minuscule despre cai, te poți considera norocos. Hipismul, cu tot ceea se leagă de el, a ajuns o chestie de „underground”, cu niște personaje misterioase, un fel de templieri angajați în niște cruciade de care nu vrea să știe nimeni (vezi în acest sens și situația hipodromului din Ploiești). Cine vrea, la noi, să investească în acest domeniu, de pildă să amelioreze și în timp să facă superperformante rasele autohtone, cu mulți bani, cu enorme sacrificii, e considerat fie excentric, fie nebun de-a binelea și i se pun fără scrupule bețe-n roate, uneori chiar la propriu. În vreme ce în alte țări există o industrie hipică din care se câștigă miliarde de euro, la noi nici nu știu dacă mai există pariuri de gen, cum existau pe vremea lui Ceaușescu. (Și-mi aduc aminte că administratorul de pe atunci al Casei Scriitorilor, „cerberul” de la ușa restaurantului, celebrul pentru scriitori Shapira, un împătimit al curselor, câștigând o dată câteva mii de lei la nu mai știu ce mini-derby, a făcut de emoție infarct și acolo a rămas, pe hipodromul din Ploiești). Din păcate, calul românesc e precum podul de la Arheim, pe care nu l-au putut cuceri englezii în al doilea război mondial: un cal prea îndepărtat.

ROIBU

Eugen Cristea ■

Am rămas încă ancorat cu gândul la frumoasele clipe pe care le-am petrecut în Sao Paulo printre căluții minunați pe care am avut ocazia să-i văd la lucru, ca să zic așa... Dragostea care plutea în aer pentru splendidele fapte nu putea să nu mă impresioneze, astfel încât să nu mă gândesc aproape zilnic la cele văzute acolo. Am continuat chiar să corespund și acum cu prietenii mei... bipezi de acolo și nu trece ocazie cu care să nu îi întreb despre ce mai fac exemplarele văzute atunci. Mi se transmite că bine și foarte bine! Lucru care nu poate decât să mă bucure. Uneori visez că sunt călare pe un căluț care mă plimbă pe tărâmurile de vis. Și aș vrea ca visul să nu se mai sfârșească... Aș vrea să rămân acolo, printre ei, printre dragii mei căluți și să nu mai revin vreodată pe asfaltul atât de murdar și de plin de gropi și să nu mai revin vreodată alături de o serie de oameni-animale care nu știu ce înseamnă cu adevărat să iubești o faptură plină de căldură și devotament.

Și bunul Dumnezeu – poate chiar Dumnezeuul căluților, cine știe? – m-a ajutat nu numai să găsesc o temă pentru revista de azi, ci să am parte și de o mică aventură plăcută în compania dragului meu cal. Am fost de foarte curând într-un excepțional turneu în Ardeal, unde am avut fericita ocazie de a cunoaște niște oameni deosebiți care, printre multe altele, aveau și o foarte mică herghelie de cai. Și cum am fost invitat la ei într-o dimineață, am încercat să profit de ocazie și am făcut o scurtă vizită la grajduri.

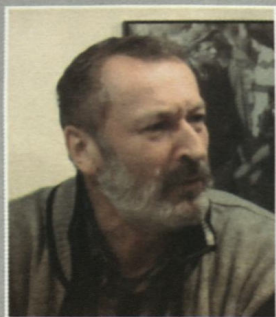
Bănuiesc că nu mai e nevoie să vă povestesc în ce condiții senzaționale erau ținuți căluții și cu câtă grijă și dragoste erau înconjurați. Nu mi-am putut stăpâni lacrimile când – prin comparație – mi-am reamintit de monștrii de la televizor care dădeau cu nesimțire cu ce apucau în proprii cai. Și iar mi-am

amintit ce scriam mai ieri în revistă și cât mi-aș dori nu neapărat pedeapsa cu moartea pentru nenorociți (pentru că ar fi o pedeapsă mult prea ușoară și prea blândă), ci să fie măcar puși să tragă la căruțe zilnic vreo paisprezece ore sau chiar și mai mult... Dar să nu devin iarăși violent pentru că nu mi-ar ierta-o căluții. Cred că nu ar fi de acord cu modul în care gândesc. Pentru că ei sunt mult mai buni și mai îngăduitori decât nenorociții care le fac zile fripte. Așadar, mi-a fost pus la dispoziție – uf, sună cam urât, dar n-am găsit altceva, iertați-mă, dragii mei cititori! – un căluț pe care-l chema Roibu, frumos ca în povești și, din câte mi-am dat seama la prima vedere, destul de cuminte. L-am încălecat cu grijă și, firește, cu ajutor, căci altfel mi-ar fi pârâit pantalonii și am pornit-o la drum.

Mai corect spus, la drumeag, către o pădurice din apropiere. Nu cred că are mare importanță să vă spun că m-am descurcat destul de onorabil – mai ales după o pauză mult prea mare de când nu m-am mai suit pe un cal – nu am obosit din cale-afară, dar repet, nu asta e important...

Important e că pentru câteva minute bune, în compania noului și vremelnicului – din păcate – meu prieten, am uitat total cât de rea și de urâtă e lumea din jurul meu. Din jurul nostru, pentru că, pentru bune momente, eram o singură persoană – Calul și eu, exact în această ordine. Nu se auzea altceva decât respirația lui Roibu și a mea. O singură ființă, un singur trup. Priveam doar înainte, totul era verde, proaspăt, curat și dumnezeiesc. Nu îmi place să mă joc prea mult cu cuvintele, dar chiar așa a fost. Păcat că s-a terminat prea repede. Și nu era vis.

Îți mulțumesc, dragul meu Roibu! Sper să ne vedem cât mai curând!

TEOZOFIE

Ioan BUDUCA ■

Când se pregăteau lucrările de facere a omului, undeva, acolo în uzinele celeste ale inginerilor-îngeri, trebuie că s-au făcut și unele experimente, la fel cum vedem azi, că se fac în științele fizicii. Uite că și comunismul dacă ar fi fost mai întâi experimentat pe câini, poate că altfel ar fi ieșit. Pe câini, cu siguranță inginerii-îngeri vor fi evoluat câteva virtuți care i-ar fi fost utile și omului. Loialitatea, să zicem. Nu va fi fost suficient căinele, se pare, căci, iată, loialitatea calului i-o întrece. Față de cine e loial căinele? Față de cel care îl hrănește. Față de cine e loial calul? Față de cel care îl stăpânește. Ce mister să fie, oare, aici cuprins? Unul al ideii de stăpânire, desigur. Dar ce să fie, atunci, stăpânirea? Ce și cine este stăpânul? În relația om-cal să fie mai vizibilă, oare, ideea stăpânirii decât în relația omului față de stăpînul său celest? Acum, poate că da. Nu și altădată când oamenii știau cu un instinct neprevestit, că libertatea lor e reglată de ritmuri divine și că nu este absolută. Stăpânul omului are să fie acela care îi reamintește, în fel și chip, de câte ori își absolutizează libertatea, că este după chipul și asemănarea unei alte libertăți, mai înalte, de o natură de dincolo de natură. Dar în cazul calului (ca să revenim la... oile noastre)? Stăpânul calului, ai zice, are a fi acela care poate să-i pună în valoare loialitatea. Bine, dar cum „știe” el, calul, că i-a fost pusă în valoare cea mai de preț virtute a sa? Iată că „știe”, nu știm cum. Pur și simplu. Calul e dăruit de inginerii-îngeri cu un instinct sigur asupra felului în care îi este folosită loialitatea.

Oricât de modest ar fi regatul în care își slujește stăpânul, calul pare a ști, la fel de clar precum îngerii, cât folos aduce slujirea sa. E o liturghie na-

turală în acest instinct neparvenit, fără orgolii al slujirii. Bine, dar când stăpânul se schimbă? Nu se schimbă decât stăpînul, nu și stăpânirea, slujirea. Stăpânii vin și trec, slujirea rămâne dacă rămâne stăpânirea, armonia stăpân-slujitor, de fapt. Iată o lecție pe care am uitat-o noi oamenii orgolioși, fără stăpân. Ce ne-ar putea învăța? Stăpânirea de sine. Nouă ne este dat ca stăpân, sinele nostru și sinea, dar uităm adesea. Din pricina eului. Sinele nostru ne apare, de aceea, în conflict cu eul. Vrem libertățile eului mai degrabă decât armoniile sinelui cu sinea. Cine să ne stăpânească din afară, ca pe câini, ca pe cai, dacă noi nu vrem lecțiile stăpânirii de sine? Preferăm, adesea, eroismele acestei relații cu ceva din afară, în locul razboiului sfânt cu sinele. Când cineva mai apropiat nouă decât oricine, chiar decât sinele nostru, a venit să spună că Împărăția Domnului este în noi, n-am vrut să gândim sinea ca împărăție absolută. Am preferat să ne uităm în afară, la împărățiile lumii exterioare, la fel de fragile ca cele naturale, iarba, florile, zăpezile, munții ori loalii noștri cai ... Încă preferăm să alegem calea ușoară a istoriei și a naturii. Sinea rămîne ascunsă în noi câtă vreme nu avem ochi decât pentru istorie și pentru natură. Ascunsă, dar etern slujitoare, etern loială. Cine ne-ar putea învăța să respirăm dacă n-ar fi sinea? Cine ne-ar școli instinctele dacă n-ar fi stăpânirea de sine? Cine ne-ar da lecții despre aducerea aminte dacă nu ne-ar sluji caii inefabili ai sinei noastre divine? Am interiorizat virtuțile unor creaturi la care, acum, ne uităm ca la niște sclavi fără suflet ai puterii noastre. Dar n-am învățat încă nimic dacă nu dăm stăpânirii de sine șansa de a descoperi sufletul acestor cai și câini, și albine, și lei din care suntem făcuți.

TEATRUL CAILOR

Traian T. COȘOVEI ■

Că mulți din colegii mei de generație, nu am apucat să intru pe un hipodrom. Când eram copil am văzut, însă, ce mai rămăsese din hipodromul bucureștean: câteva anexe în urma construcției Casei Scânteii. Cu timpul, au dispărut și anexele și, odată cu ele, și amintirea derbiurilor hipice de odinioară.

Recent, am văzut la TV o emisiune în care se discuta posibilitatea construirii unui nou hipodrom în apropierea Capitalei. Invitatul emisiunii, Cristian Țopescu, a vorbit ca un bun cunoscător în domeniu dar a și atenuat entuziasmul cu care noi românii îmbrățișăm cele mai năstrușnice (și foarte bănoase, pe dedesubt) idei: palmieri pe Litoralul românesc, Dracula Park la Bran, Dracula Park la Snagov, circuit de Formula 1 tot la Snagov, fântâni arteziene de sute de milioane de dolari în centrul Capitalei și alte construcții faraonice și imposibile pentru o populație care trăiește mai mult din smulgerea caloriferelor din pereți și vânzarea lor la fier vechi.

Dincolo de acestea, discuția era instructivă; aveam să aflăm că, la noi, cultura calului e pe cale de a se stinge.

Că răul comunist a săpat atât de adânc încât a distrus și creșterea cailor de tracțiune dar și pe aceea a cailor de rasă cu care odinioară ne puteam mândri.

Calul nu este numai un lux exorbitant, dar creșterea și dezvoltarea raselor de cai este o industrie costisitoare și migăloasă, o întreprindere ce necesită cunoștințe în domeniu și multă răbdare.

Cu voce tare mi-am spus în fața televizorului: „Cum se face că oricând vorbim despre cai parcă vorbim la timpul trecut? Pentru prezent nu sunt decât caii omorâți în bătaie ori lăsați liberi pe șosele la mila camioanelor!”

Oricum, am mai aflat că pentru „ideea” de hipodrom este nevoie de „oameni de cai”, grajduri, potcovari, antrenori la o școală de echitație, driveri și jockey...

„Un hipodrom – spunea Cristian Țopescu – este aidoma unui teatru”. Și-atunci, ce ne lipsește? Regizorul? Actorii?

CAII PĂTAȚI

■ Ioan VALERIU

Este posibil ca pielea pătată a cailor să fi apărut ca o formă de camuflaj, pentru apărare, și se poate presupune că a apărut pentru prima dată încă din timpuri preistorice. Cea mai veche dovadă a colorării în pete este oferită de remarcabilele picturi rupestre de la Lascaux și Pech-Merle, în Franța. Ambele arată iepe pătate în timpul nașterii. Cele de la Lascaux au drept culoare de bază roșu sau brun deschis, împresurate cu pete închise, simetrice, în timp ce picturile de la Pech-Merle au culoarea cafeniu deschis. Picturile au fost făcute în jurul anului 18.000 î.C. iar caii sunt probabil, strămoșii îndepărtați ai cailor pătați din zilele noastre. Există numeroase „tipare” de piele pătată recunoscute, dar majoritatea cailor pătați au drept caracteristică sclera albă din jurul ochiului, asemănătoare cu cea a oamenilor; pielea pestriță din jurul botului și a organelor genitale și membrele vârgate.

ÎNSOȚITORII PĂTAȚI

Acești cai pătați au fost pictați în mormântul lui Menna, un oficial aflat în slujba lui Thutmose al IV-lea, în jurul anului 1415 î.C. Ei erau, probabil, favoriții lui Menna, acesta fiind motivul pentru care au fost aleși să-l însoțească în lumea spiritelor.

PICTURĂ RUPESTRĂ

Această pictură rupestră de la Pech-Merle, în sud-vestul Franței, a fost realizată în jurul anului 20.000 î.C. și arată, în mod clar, existența cailor cu pielea pătată.

CAII ÎN ARTA TIMPURIE

Pe lângă picturile rupestre, există și alte dovezi grafice ale existenței cailor pătați în Europa din jurul anului 1.000 î.C. Niște artefacte găsite în siturile funerare aparținând sciților și celților – călăreți de stepă care au intrat în Europa în mileniul al II-lea î.C. – arată că aceștia erau deja familiarizați cu caii pătați. Descoperirile de la un sit funerar din Hallstatt, în Austria, excavate în sec.

XIX includ o sabie datată în jurul anului 800 î.C., a cărei teacă este decorată cu patru călăreți, fiecare călărind un cal pătat. Un mormânt etrusc din Italia, datând din aceeași perioadă înfățișează, de asemenea, un cal pătat. (Etruscii veniseră din Asia Mică pe mare, cu aproximativ 150 de ani înainte).

CAII DIN FERGANA

Fergana, o regiune aflată în sud-vestul fostei Uniuni sovietice (în estul Uzbekistanului), era faimoasă în Antichitate pentru caii săi de primă clasă. Nu putem decât să presupunem în ce

măsura a influențat sângele animalelor crescute în deșert caii ferganezi, dar există o legătură indiscutabilă. Valurile succesive de migrație ale călăreților nomazi de stepă „barbari” – Kassites, Hyksos, Acheans și alții – fuseseră într-un contact permanent cu regiunea Fergana timp de mai mult de 2.000 de ani înainte de era creștină, și chiar Fergana și Ili fuseseră sursele principale ale „Cailor celești”, atât de apreciați de chinezi, a căror faimă se datora atât aspectului neobișnuit al pielii cât și calităților fizice. Rakush, calul pătat de război al eroului persan Rustam, era, aproape sigur, din Fergana, iar persii pretindeau că el era strămoșul tuturor raselor pătate – o presupunere îndrăznească, de vreme ce Rustam nu a apărut decât în jurul anului 400 î.C.

Faptele de vitejie ale lui Rustam și Rakush sunt detaliate în epopeea din secolul al XI-lea, Shah Nameh a lui Firdausi, iar caii pătați sunt înfățișați în mod frecvent în numeroasele și magnificele miniaturi persane și mongole și în alte forme artistice, până în secolul al XV-lea și chiar după.

Pictura intitulată „Cai traversând un râu” a artistului chinez Chao Meng-Fu (1254-1322) include un excelent exemplu de colorit tip „pătură” (cal de culoare închisă cu pete închise la culoare pe crupa albă), așa cum se observă la calul din centrul picturii.

LINII DE SÂNGE ȘI RASE PĂTATE

Până în secolul VIII A.D., prezența cailor pătați este înfățișată prin tapete și manuscrise, pornind din Constantinopol la est și până în Spania, la vest. Mai târziu, astfel de cai apar în mod frecvent și în Anglia, Danemarca și în întreaga peninsulă scandinavică. În secolul al XVI-lea, caii pătați au devenit

din ce în ce mai importanți și mai bine văzuți în Austria, care, ca și Spania, era parte a Imperiului Habsburgic. Era importat un număr mare de cai spanioli, faimoși la acea vreme, iar liniile de sânge pătate ale Europei provin în principal din încrucișarea acestor cai spanioli cu genele cailor aduși în prealabil de populațiile nomade. Caii spanioli au avut întâietate în Europa până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Picturile unor artiști ca Hamilton sau Ridinger includ studii ale crescătoriei spaniole de la Lipizza și ale Școlii de călărie spaniole de la Viena, care arată, în mod evident, existența unei gene puternice a culorii și aspectului pătat, relativ frecventă la caii spanioli. Pielea pătată a apărut și la diverse alte rase, cum ar fi Knabstrup, Pinzgauer-Noriker, poneii Gotland și într-o linie de sânge aparținând poneiului galez de munte (Welsh Mountain). Și în Polonia se găseau cai pătați de o calitate deosebită.

Este posibil să fi existat odată o linie de sânge pătată arabă, fapt sugerat de caii pătați cu aspect arab care apar în artefactele egiptene timpurii. Totuși, tiparele pătate sau cu păr semi-lung nu apar la calul arab modern sau la descendentul său, Thoroughbred, deși a fost raportată apariția unor tipare de culoare neobișnuite la caii arabi importați în sec. al XVIII-lea – calul arab „Bloody-shouldered” (cu umeri însângerați) al Lordului Oxford

RUSTAM ȘI RAKUSH

Aventurile de război ale eroului persan Rustam și ale calului său pătat, Rakush, sunt evocate în cartea lui Firdausi, Shah Nameh. În acest manuscris, datând din anul 1486, Rakush este înfățișat în timp ce își ajută stăpânul să răpună un dragon.

fiind un renumit exemplu în această privință. Nu există nici o legătură evidentă între acest cal sau predecesorii săi, Bloody Buttocks („cu crupa însângerată”) și Bay Bloody Buttocks și „Tetrarhul”, singurul exemplar Thoroughbred pătat cunoscut. Născut în 1911, „Tetrarhul” a reprezentat linia Herod, fondată de armăsarul Byerley Turk. El a fost descris de către Peter Willet în cartea sa, „Rasa Thoroughbred” ca fiind „un fel de elefant cenușiu, cu pete albe și verzui, de diferite forme și mărimi”. Fiica sa, Mumtaz Mahal, un exemplar deosebit, nu era atât de pestriță, dar avea, totuși, pielea pătată, însă într-un mod mai puțin evident. Mai există, de asemenea, dovezi ale unei gene a culorii la caii arabi crescuți de contele Stanislas Potocki la reședința sa din Polonia, la începutul secolului al XIX-lea.

Appaloosa, rasa pătată americană, își are originea în caii aduși de spanioli în secolul al XVI-lea și a fost obținut de-a lungul râului Palouse, de unde derivă și denumirea acesteia. Denumirile vechi, locale, ale cailor pătați includ Tigre în Europa, Blagdon în Marea Britanie și Țara Galilor (unde se mai folosește și astăzi) și Chubarry, un cuvânt ce amintește de populația romă, care încă folosește cai colorați și pătați.

EDUCAȚIE ALEASĂ

Călărețul din secolul XVIII-lea al pictorului Johann Ridinger călărește un cal pătat extrem de instruit, care își avea originea, în mod aproape cert, în una din liniile de sânge pătate spaniole care erau atunci la modă.

ARABUL—„BLOODY-SHOULDERED”

Acesta este un tablou al lui John Wootton care îl înfățișează pe „Bloody-Shouldered”

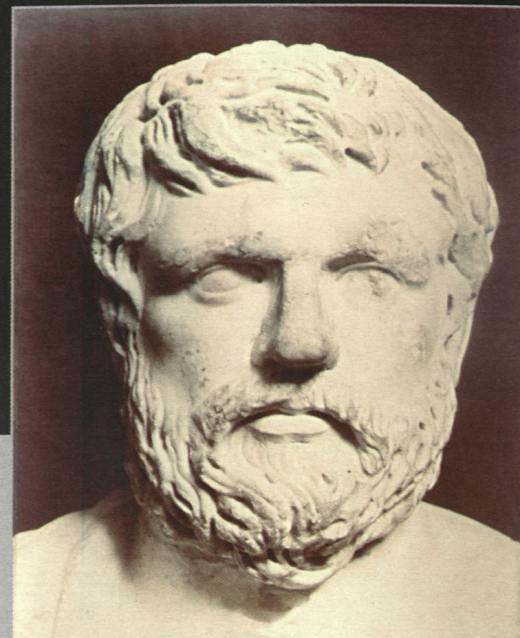
(cu umeri însângerați), calul arab al

Lordului Oxford, un cal sur, cu pete închise, castanii. Există o ipoteză conform căreia aceste semne s-ar fi datorat unui accident suferit de iapă, în perioada prenatală.

XENOFON

(continuare din numărul trecut)

*Odată cu primele scrieri au apărut și primele tratate despre cai. Primul care a scris în limba hitită un tratat de antrenament metodic, pentru dresaj și îngrijirea cailor a fost mitanianul Kikkuli în secolul II î.e.n. În acest număr continuăm cu un fragment din tratatul lui Xenofon (430-355 î.e.n), ce ne uimește prin modernismul său și pledoaria de tact față de acest animal. Paul-Louis Courier a tradus în franceză *Traiatul lui Xenofon*, iar în 2005 la Editura Est Tastet a apărut într-o ediție bilingvă, cu traducerea în română de Irina Mavrodin.*

Dacă stăpânul unui bun cal de lup-tă vrea să-l pună în evidență și valoare silindu-l să se miște cât mai frumos, să se ferească să-l chinu-iască, fie trăgând de frâu, fie împun-gându-l cu pintenul sau lovindu-l cu un bici; asemenea mijloace, prin care mulți cred că vor obține rezultate stră-lucite, produc tocmai rezultate opuse: căci obligând calul să alerge împotriva vântului, îl împiedici să vadă în fața lui și îl faci să meargă precum un orb; împun-gându-l și bătându-l, îl aduci la deznădejde, primejduindu-te chiar pe tine: de altfel, astfel maltratată, nu-i mai place dresura și nu numai că nu se mai mișcă cu grație, ci și își arată în tot ce face durerea și tristețea. Dimpotrivă, condus cu o mână ușoară, care nu întin-de prea mult frâiele, ridicându-și gruma-zul și ținându-și capul cu grație, va lua atitudinea mândră și nobilă pe care de altfel o are în chip firesc; căci, când revine lângă ceilalți cai, mai ales dacă sunt femele, atunci își înalță și mai mult grumazul, își poartă capul cu mândrie și vioiciune, își ridică molatec pi-cioarele și își poartă coada sus. De fiecare dată deci când vei ști să-l aduci în situația de a face ceea ce face de la sine când vrea să pară frumos, vei avea un cal care, lu-crând cu plăcere, va avea o alură vioa-ie, nobilă și plină de strălucire. Vom

încerca să explicăm cum se va putea atinge acest scop.

Mai întâi trebuie să ai cel puțin două zăbale, dintre care una, nu prea tare, să fie prevăzută cu niște rotocoale de mă-rime potrivită; cealaltă, cu niște roto-coale mici și plate, pline de țepi ascuțiți, pentru ca animalul căruia i se va fi pus această zăbală, urând-o din cauza durității ei, să o părăsească luând-o pe cealaltă, care, prin contrast, îi va părea plăcută, și să execute cu această zăbală mai ușor de suportat tot ceea ce a învățat să facă purtând cea-laltă zăbală; iar dacă, disprețuind totuși blândețea primei părți din zăbală, în-cearcă să se sprijine pe ea și apasă pe mână, noi am pus la zăbala mai blândă două rotocoale mai mari pentru ca, silit de ele să deschidă gura, calul să o accepte: de altfel cu o zăbală poți face tot ce vrei și, dacă ai o mână pricepută, o poți modifica în fel și chip. De altfel, oricât de multe și de di-ferite zăbale ai avea, ele tre-buie să aibă toate o anu-mită suplețe: căci pe cea care este rigidă, indiferent de unde ar apuca-o, calul o ține ca pe o frigare de fier (de oriunde o apuci, o fixezi în întregimea ei); dar cealaltă seamănă cu un lanț, doar partea ținută fiind fixă, res-tul încovoiindu-se și totuși rămânând pe loc. Astfel, calul căutând mereu să apuce ceea ce-i scapă, lasă partea pe care o ține, și nu-i niciodată cu adevărat

stăpân pe zăbală. La asta slujesc și ine-lușele care atârnă la mijloc, pentru ca animalul, căutându-le cu limba și cu dinții, să uite să apuce zăbala. Dacă vom fi întrebați prin ce anume o zăbală este suplă sau rigidă, vom da următo-rea explicație. Este suplă când piesele care o compun se îmbucă unele într-al-tele și se mișcă liber, nefiind nici strân-se una într-alta, nici stingherite în miș-carea lor; când, dimpotrivă, toate aceste piese se mișcă cu greu, atunci zăbala e rigidă; dar oricum va fi, modul de a ne sluji de ea va fi mereu același. Pentru a-l face pe cal să aibă alura de care am vorbit, va trebui să-i tragi spre tine ca-pul printr-o mișcare repetată a frâului, nu atât de brutală, încât să-l simți cum îți lovește mâna, dar nici atât de lină încât calul să nu simtă nimic; și de în-dată ce, ascultând de mișcarea frâului, își va înălța grumazul, trebuie pe loc să-l mângâi cu palma; căci nu vom pu-tea niciodată repeta îndeajuns că de în-dată ce calul execută bine ceea ce îi ce-rem, el trebuie răsplătit fără întârziere, acordându-i-se ceva care să-i placă. Când vei vedea că e fericit și mândru, și că simte cu plăcere atingerea mâinii tale, ferește-te să-l superi în vreun fel, dându-i a înțelege că-l vei pune iar la treabă; ci dimpotrivă, mângâie-l, ca și cum ziua de muncă ar fi luat sfârșit: astfel, crezând că foarte curând va fi liber de orice îndatorire, va porni bu-curos într-un galop dezlănțuit și îndelungat.

(Continuare în numărul viitor)

ISTORICUL CĂLĂRIEI ROMÂNEȘTI, ÎNCEPUTURI

(fragment din volumul „Călăreți, obstacole, victorii“, apărut la Editura Sport-Turism, 1978 - Continuare din numărul trecut)

Felix Țopescu ■

Pe plan internațional, prima evoluție a unui călăreț român a avut loc în anul 1909 la Torino (Italia), unde căpitanul Dinu Șoutzu a câștigat „Cupa Ducei de Genova”. Ulterior, începând din 1910, câțiva călăreți români au participat la concursuri din Franța și Italia, dintre care date precise au rămas la Spa, unde locul I într-o probă de steeple-chase a fost câștigat de cpt. Iacob Filip.

Revenind la problema constituirii unui lot reprezentativ, cel care se dovedise exponentul cel mai valoros al probelor de obstacole de după război, Vladimir Constantinescu, a avut șansa de a lucra cu un cal de o excepțională forță și suplețe – iapa Arta – astfel că în jurul acestui cuplu s-a format, în anul 1929, cea dintâi echipă reprezentativă de după primul război mondial.

Echipa, sub conducerea colonelului V. Șendrea, a fost alcătuită din maior VI. Constantinescu, căpitan Constantin Aslan (Coco), locot. Gh. Andrei și locot. Th. Pauliuc. Echipa a concurat în Polonia, la Poznan și Varșovia, unde a obținut rezultate neașteptat de bune, în frunte cu cele ale lui VI. Constantinescu cu calul Arta. La Poznan a cucerit cinci premii I (Cupa Președintelui Republicii Poloneze, Cupa Președintelui Republicii Franceze, Proba de forță, Cupa orașului Poznan, premiul I individual în proba pe echipe „Cupa Națiunilor”). La Varșovia a cucerit alte patru premii I (Premiul Ministerului Industriei și Comerțului, Premiul Învingătorilor, Proba de forță, premiul individual în „Cupa Națiunilor”) și alte șase premii diferite. Echipa României, atât la Poznan cât și la Varșovia, în formația V. Constantinescu, Constantin Aslan, Gh. Andrei, s-a clasat de fiecare dată pe locul al III-lea în „Cupa Națiunilor”.

Personal, mă aflu în acel an la școala specială, la „cursul instructorilor” și am trăit acolo entuziasmul ce i-a cuprins pe toți călăreții la aflarea extraordinarelor succese ale lui VI. Constantinescu și

ale echipei noastre. Eram mândru de acest excepțional călăreț, concetățean cu mine, născut în anul 1895 la Călărași (mort la București, la 7 septembrie 1965). Arta, iapa care i-a adus celebritatea, putea fi asemuită cu o lebedă, cu gâtul ei lung, capul mic, ochii mari, urechile mici, pieptul larg și musculos, spinarea largă și ușor curbată, crupa puternică și adâncă, picioarele scurte, culoarea părului murg închis, cu un luciul pronunțat.

În anul următor (1930), în urma succesorilor obținute în Polonia, s-a concurat la Nisa și la Roma. Din echipă au făcut parte Constantin Aslan, Victor Isăceanu, Gh. Andrei și Gh. Niculescu, având ca șef de echipă pe V. Șendrea. La Nisa li s-a alăturat căpitanul Petre Kirculescu, venind de la Saumur, unde făcea stagiul. Deși VI. Constantinescu nu a făcut parte din echipă, deoarece urma cursurile Școlii de Război, rezultatele obținute în ambele concursuri au fost remarcabile, iar demonstrația de dresaj de înaltă clasă făcută de P. Kirculescu la Nisa, cu frumosul său cal arab Kalif, a făcut o impresie excelentă.

Acest călăreț, calificat fără rezerve ca un dresor excepțional, a avut, ca și VI. Constantinescu, șansa să întâlnească un cal excepțional, ghidranul Gaskony, care i-a deschis o frumoasă carieră în probele de obstacole. De altfel, P. Kirculescu a fost un călăreț complet, el participând deopotrivă la cele trei ramuri ale călăriei – dresaj, obstacole, calul de arme. Apariția acestui al doilea cuplu a stârnit mare interes și a deter-

minat „Federația Ecvestră” să-l alăture cuplului VI. Constantinescu – Arta, formând astfel scheletul pe care s-a construit în anul 1931 echipa ce ne-a reprezentat la concursurile de la Nisa, Roma, Viena și Varșovia. Din acea echipă, în afară de VI. Constantinescu și P. Kirculescu, au mai făcut parte Gh. Niculescu, Henri Rang și noul absolvent al „cursului instructorilor” de la școala specială de la Sibiu, Gh. Magherescu.

Gheorghe Magherescu, debutând la concursul de la Botoșani cu iapa Feldioara – pursânge englez – cu o conformație excepțională pentru sărituri și viteză, s-a impus de la prima apariție, cucerind într-o probă grea locul II, fapt care a determinat introducerea lui în echipa reprezentativă pentru turneul din 1931.

Așadar, prin cooptarea în lotul internațional a tânărului debutant Gh. Magherescu cu excelenta Feldioara, echipa noastră a dispus de trei cupluri – cal și călăreț – de o certă valoare. Locot. H. Rang era și el un debutant în echipă, însă nu avea un cal care excela (cum va avea, începând din anul 1936, pe Delfis, care îi va aduce celebritatea).

Rezultatele obținute de echipa din anul 1931 au culminat prin locurile III cucerite în „Cupa Națiunilor” la Nisa, Viena și Roma, și multe alte premii recoltate în cele patru concursuri, dintre care mai importante au fost premiile I de la Nisa, „Prix des Grands Hôtels”, „Prix de la Victoire”, „Prix de Puissance” și „Cupa Jockey-Club” (forță progresivă) de la Viena.

PARCUL DIN KENTUCKY

OMAGIUL AMERICANILOR ADUS CAILOR

■ Ioan CRISTESCU

Kentucky, statul celebru al S.U.A. în domeniul hipic, are – în jurul capitalei sale, Lexington – cea mai mare concentrație de crescătorii de cai Thoroughbred din lume, ca și multe ferme de cai Standardbred și Saddlebred. Parcul ecvestru Kentucky este situat lângă Lexington, pe o suprafață de 405 ha de teren deluros cu firuță de câmp, împădurit cu stejari și platani.

Deschis în 1978, el a găzduit Campionatul hipic mondial în trei probe, în același an. Arhitectura, îmbinând într-un mod plăcut vechiul cu noul, este tipică pentru această regiune. Parcul este dotat cu un grajd care găzduiește peste 50 de cai și un

ring pentru vânzare; o sală a campionilor, unde se găsesc unii dintre cei mai valoroși cai ai Americii; superbul muzeu, ale cărui exponate sunt aranjate pe o ingenioasă rampă elicoidală; Muzeul American al rasei Saddlebred, cu intrarea care se distinge prin statuia de bronz, în mărime naturală, a unuia dintre cei mai remarcabili cai Saddlebred, Supreme Sultan, care este îngropat lângă porțile de fier forjat de la intrare; Grajdul raselor, care adăpostește peste 40 de rase de cai și ponei și grajdul Draft, unde se găsesc marii cai belgieni, o particularitate a acestui parc. Există și un hipodrom, o cursă pe teren variat, terenuri de polo,

arene de dresaj, o imensă sală de dresaj acoperită și grajduri pentru sute de cai. Statuia lui „Man O' War”, realizată de Hubert Heseltine domină acest „omagiu adus calului”. Acest cal renumit, cunoscut și ca „Big Red” (Marele Roșu), este îngropat în parc, alături de unul dintre cei mai mari jochei ai Americii, Isaac Burns Murphy (1861-1896), care a câștigat 628 de curse dintr-un număr de 1.412 și care avea reputația de a nu paria niciodată, de a nu practica jocuri de noroc și de a nu încălca vreun contract. El și Big Red sunt protectorii cei mai potriviți ai acestui templu al cailor din Kentucky.

GRAJDUL DRAFT

Caii din rasa belgiană Brabant sunt adăpostiți în grajdul Draft. Ei trag trenulețele care fac turul parcului și mai îndeplinesc și alte sarcini de tracțiune.

Parcul este renumit pentru catării săi puternici, de dimensiuni mari, cu un colorit specific, obținuți din femele din rasa belgiană.

MAN O' WAR

Man O' War, supranumit și „Big Red“ (Marele Roșu), a fost o legendă în timpul vieții sale. El a fost favoritul numărul unu în toate cele 21 de curse în care a participat, și a fost învins o singură dată, la vârsta de doi ani. La moartea sa, în 1947, au participat peste 1.000 de persoane.

MAN O' WAR

CHANTILLY,

istorie, prestigiu și artă ecvestră

■ Doina PIEPER

Situat la doar 40 km depărtare de Paris într-un peisaj mirific, ansamblul arhitectural de la Chantilly formează o adevărată citadelă a artei, culturii și sportului ecvestru. La bază a fost o fortăreață medievală, extinsă începând cu secolul al XVI-lea și transformată în palat în secolul al XIX-lea de către ultimul proprietar, Ducele d'Aumale. Fundațiile au fost ridicate de însuși Mansard (secolul al XVIII-lea).

Castelul este ridicat ca o imensă corabie în mijlocul apelor, înconjurat de parcuri și alei desenate de Le Notre, în secolul XVII. În interior el adăpostește una din cele mai importante colecții de tablouri ale Franței, a treia după Muzeul Luvru și Muzeul d'Orsay. Atât Castelul cât și Marile Grajduri Princiare transformate în Muzeu Viu al Calului încântă prin tot ce oferă vizitatorilor, amatori de natură, artă și cai. Întreg ansamblul este decorat cu sculpturi și bazoreliefuluri, refăcute după cele originale dar și cu multe creații ale unor artiști contemporani.

Pe de altă parte, Chantilly a devenit,

cu sprijinul Societății de Încurajare, un prestigios centru de antrenament pentru caii de curse. În fiecare dimineață peste 3000 de cai pur sânge se antrenează aici de-a lungul celor 120 km de piste acoperite de nisip amenajate pe marile alei care brăzdează pădurea și care au fost trasate de prinții proprietari ai domeniului pentru vânătoarea călare. Un alt teren de antrenament dispune de 120 ha de piste de gazon. La Chantilly au loc în fiecare an, în iunie, cursele pentru Premiul Diane-Hermes și Premiul Jockey Club pentru cursierii de trei ani. Ambele fiind evenimente mondene, plasate sub semnul eleganței. Aici pot fi văzute cele mai ingenioase pălării arborate cu dezinvoltură, unele adevărate opere de artă.

Marile Grajduri în formă de galerie se întind pe 186 m lungime, asemenea unei catedrale. La nord, Manejul, Curtea remizelor și Curtea câinilor sunt legate

între ele printr-o perspectivă de pasaje boltite. Curtea Remizelor care servea depozitării trăsurilor și caleștilor este acum galerie de expoziție. Cea a câinilor, care adăporea 500 de câini de vânătoare, a fost transformată în manej de antrenament pentru cai.

În timpul Revoluției Franceze atât castelul cât și Marile Grajduri au fost în pericol să fie distruse dar au fost salvate de armată care și-a instalat aici o cazarmă. Odată cu Restaurația, Prinții de Conde au revenit, ultimul descendent fiind Ducele d'Aumale care a donat întregul domeniu Institutului Franței. Timp de 30 de ani a mai funcționat aici Cercul Hipic Chantilly. Multe spații erau nefolosite și în pericol de degradare.

Din 1882 este deschis publicului din inițiativa soților Yves și Annabel BIENAIME care au creat aici Muzeul Viu al Calului, unic în lume ca frumusețe și amploare a conceptului. Ei au obținut concesiunea domeniului după mulți ani de negocieri cu l'Institut de France.

Ideile care au stat la baza acestei inițiative s-au înlănțuit în timp: întâi au fost restaurate și s-au comandat sute de opere de artă, tablouri și sculpturi pe tema calului, apoi au fost aduși aici cai adevărați, plasați în boxele de la intrarea în muzeu: ei au dat viață locului. A urmat ideea de prezentare pedagogică a echitației care le-a adus un imens succes și milioane de vizitatori. Doi ani mai târziu aceste prezentări au dat naștere ideii de spectacole ecvestre în care toate formele de artă se îmbină armonios.

Soții Bienaime au reluat tradiția locului de pe vremea când Prințul de Conde, văr cu Regele Ludovic al XV-lea, obișnuia să își regaleze înalții oaspeți, regi și împărați la o masă întinsă cu fast în Marile Grajduri. Caii păstrându-și locurile în boxele laterale erau separați prin draperii de mătăsuri prețioase. Astăzi aceste dineuri private sunt organizate pentru întreprinderi care doresc să își lanseze în acest cadru prestigios ultimele produse (Renault, Bayer-France, Suzuki, Esso, Hermes...). Succesul dineurilor de întreprindere s-a bucurat de un ecou soldat cu organizarea galelor și pentru marele public. Începând cu 1991 au luat naștere Dineurile Elegante de Sâmbătă Seara.

În fiecare Duminică după-amiaza sunt prezentate spectacole ecvestre, de Crăciun au loc spectacole speciale și în

fiecare zi au loc patru prezentări ecvestre și pedagogice de dresaj în care li se explică spectatorilor pe muzică și în termeni simpli noțiunile de dresaj și istoricul echitației. Pentru copii sunt organizate ateliere de îngrijire a cailor. În fiecare an 60.000 de elevi vin din toată țara și din străinătate să viziteze acest muzeu viu, intrarea fiind gratuită pentru profesori și acompaniatori de grupuri.

Prin taxe și impozite această importantă întreprindere națională contribuie astăzi la dezvoltarea întregului domeniu și a orașului Chantilly, prin care trecătorii călare sunt o imagine familiară a locului.

Deviza soților Bienaime: *Pentru a reuși, să nu faci niciodată ceva ce există deja. Să îndrăznești să întreprinzi*

GARDA CĂLARE

■ Doina PIEPER

Paleta meseriilor cu și în jurul calului evoluează odată cu necesitățile lumii în care trăim. Se vorbește din ce în ce mai mult de paza și protecția mediului. În țări în care conștientizarea pericolelor care ne pasc face parte din educația de zi cu zi, începând de la cea mai fragedă vârstă, au apărut și meseriile legate de aceste preocupări. În ultimele decenii au apărut în consecință noi termeni legați de noile meserii și ocupații cum ar fi: brigadă verde, brigadă ecvestră, eco-gardă, gardă călare, agent de securitate călare... Vom face referință la modelul francez în perspectiva implementării și adaptării unui program de formare special de către CNTE România.

Asistența călare a fost abandonată odată cu apariția vehiculelor motorizate. De două decenii încoace în multe țări asistăm la o revenire a calului în acest sector, fapt explicabil din mai multe puncte de vedere: tehnic, calul este mai puțin dăunător decât vehiculele cu motor, mai puțin poluant el favorizează deplasări mai discrete și asigură o vizibilitate mai bună.

S-a constatat că este un mijloc mai simpatic și mai eficient de sensibilizare a publicului decât multe inscripții neluate în seamă. Un căpitan, responsabil al unităților ecvestre din Franța spunea că

„un polițist călare nu este perceput ca polițist ci ca un călăreț. Prezența calului are tendința de a înmuia moravurile chiar și în confruntarea cu categoriile sociale reputate ca deosebit de problematice“. În plus, calul permite abordarea unor sectoare greu accesibile cu mașina sau motocicletă.

În funcție de locul și corpul de care aparțin atribuțiile diverselor brigăzi sunt și ele diferite.

Brigăzile ecvestre ale poliției sunt destinate în special zonelor cum sunt cele situate în spații de agrement în masivii forestieri unde, din motive de

accesibilitate, asigurarea securității de către serviciile de poliție este greu de realizat. Brigăzile ecvestre ale Oficiului Național al Pădurilor, O.N.F., acționează în pădurile domeniului, în timp ce Agenții ecvestri de securitate se deplasează în spațiile mai multor parcuri de animație.

Jandarmeria are posturi permanente de gardă republicană călare în pădurile foarte întinse și populate de la Chantilly, Fontainebleau, Chambord. În Noua Caledonie ei asigură paza masivilor forestieri și a zonelor greu de pătruns. Desigur în perioadele de mare aflux turistic la munte și la mare toate dispozitivele sunt mărite. În timpul Zilelor Mondiale ale Tineretului, brigăzile

călare erau numite "Îngerii păzitori".

Ecogărzile călare intervin pentru a sensibiliza publicul, a observa starea terenurilor și a vegetației. Ei nu au atribuții de securitate. Unele Gărzi montane se ocupă de balizarea cărărilor, prevenirea incendiilor și informații.

Atât Gărzile O.N.F. cât și cele de protecție și pază ale poliției și jandarmeriei dispun de putere de represie. Rolul lor este mult mai complex decât pare având în vedere că pădurea nu oferă doar o plimbare de agrement într-un peisaj bucolic. Ea este presărată cu tot felul de evenimente cum sunt grătarele nestinse, prostituția, depozitare de gunoarie, vânat și tăieri ilegale de copaci sau alte vegetații, partide de 4x4 la lizierele de pădure, exhibiționism, racket, etc... Alte sarcini mai valorizante pot fi căutarea de persoane rătăcite sau de sportivi în imposibilitate de a se deplasa.

Prima misiune a Oficiului Național al Pădurilor este desigur protecția mediului natural și a fondului forestier prin constatări privitoare la diverse avarii, bilanțul furtunilor, controlul delictelor... „Garda călare e împuternicită să aplice toate măsurile polițienești prevăzute în Codul rural, forestier sau rutier și este abilitată să emită procese verbale”.

Aceste ocupații par a fi foarte solicitate iar numărul celor doritori să le exercite este mereu în creștere.

Importanță este găsirea procedurilor de finanțare atât pentru formarea profesională cât și asigurarea debușeurilor și locurilor de muncă corespunzătoare.

Sunt invitați să participe partenerii instituționali direct interesați la nivel de comune, consilii regionale și naționale. Ceeace se și întâmplă. De exemplu, Consiliul Regional din Nord Pas de Calais și Uniunea Europeană împreună cu colectivitățile locale respective finanțează o parte a ecogărzilor. O.N.F. și Poliția Națională asigură funcționarea anumitor brigăzi. Hergheliile Naționale sunt un partener de nădejde al inițiativelor O.N.F.

Comitetul Național de Turism Ecvestru este partenerul ONF la nivel de formare. În acest sens a fost semnată în 1998 o Convenție de Parteneriat între CNTE și ONF. Recrutarea agenților ecvestri ONF se face prin concurs. Criteriile de selecție au în vedere competențele de cunoaștere și gestionare a mediului natural. Nivelul de practică ecvestră este Galop 5. Formarea propriu zisă este structurată în mai multe module: hipologie, tehnicile echitației de exterior, legislație, mediu, organizarea de parcursuri practice în teren cu punere în diverse situații care pot interveni.

GEORGE STUBBS, PICTORUL DE CAI

■ Ionașcu Ispas Doroteea

De la început, caii au fost un model perfect pentru artă. Sculptorii și pictorii apreciau frumusețea cabalină, redând-o cu un realism impresionant, sau, dimpotrivă, cu expresionism, așa cum putem vedea în arta lui Dalí.

Unul dintre cei mai renumiți dar și cei mai buni pictori de cai a fost George Stubbs, un pictor englez din secolul al XVIII-lea ce iubea foarte mult caii și îi picta cu o precizie absolută, fără să omită nici cea mai neînsemnată venă. Din păcate, probabil din cauză că el picta mai mult animale (mai ales cai) decât oameni, nu este la fel de apreciat și recunoscut precum alți pictori din secolul său și nu numai, chiar dacă îi întrecea în redarea formelor și a culorilor.

George Stubbs s-a născut la Liverpool, Anglia, în data de 25 august 1724. Părinții săi, John și Mary, erau o familie umilă, tatăl său fiind pielar. În anul 1741, când tatăl său moare, Stubbs începe să studieze cu un artist local, Hamlet Winstanley. Însă din cauza neînțelegerilor, pictorul se întoarce acasă. Stubbs a murit în 10 iulie 1806 din cauza unui atac de cord.

Cea mai importantă lucrare anatomică a sa a fost „Anatomia calului”, pentru care a studiat la Horkstow, Lincolnshire, în 1756 unde a disecat cai, spre neplăcerea sa. Lucrarea a avut un mare succes atât în cercurile artistice cât și în cele medicale, deoarece până atunci nu se cunoșteau prea multe în acest domeniu. Studiul său anatomic a avut un mare impact asupra picturii sale, el cunoscând acum fiecare os, mușchi, tendon sau venă a calului, redând cu cea mai mare precizie și frumusețe corpul cabalin.

Pictura sa minunată reda în special cai de curse sau vânătoare, precum și aceste două sporturi, dar a mai pictat și câini sau alte animale. Puține sunt tablourile ce reprezentau oameni sau pei-

saje, iar când el picta un peisaj cu personaje, oferea o deosebită importanță personajelor, peisajul redându-l cu o simplitate ștearsă. Stilul cel mai folosit era pictura în ulei, experimentând și pictura în email, dar a fost și un gravor de succes. Temele cele mai întâlnite ce înfățișau cai erau „Iepele și mânji”, care de unii sunt considerate cele mai reușite tablouri, „calul și leul”, la care a creat foarte multe lucrări, portretele cabaline, în care picta doar calul (sau caii) ori mai includea și rânđași, și potretele ecvestre, ce reprezentau scene de curse, vânătoare, sau doar un simplu portret „călare”. Tema „Calul și leul” a fost inspirată din călătoria sa în Italia din 1754. El a pictat multe tablouri cu această temă, ajungând de la claritatea redării leului și culoarea calului maro la învăluirea personajului negativ în umbră și culoarea albă ca laptele a calului, ce semnifica lupta dintre bine și rău. Această temă cuprindea două părți, prima prezentând întâlnirea celor doi, iar în a doua deja leul atacă sârmanul cal, care este redat cu o incredibilă spaimă. El este înfățișat cu părul în vânt, deși peisajul este foarte calm, fără vreo urmă de adiere. Unul dintre aceste tablouri este făcut și în email, o nouă tehnică inventată chiar de artist. Renunțându-se la capodopera Whistlejacket, în mărime naturală (292 x 246,4 cm), impresionează prin, desigur, înălțimea sa, dar și prin contrastul dintre fondul simplu, ce nu conține decât umbrele scurte ale picioarelor posterioare și perfecțiunea cu care este reprezentat

frumosul armăsar roib. De asemenea, grația și noblețea calului este reprezentată într-o poziție grea și complicată, asemănătoare cu levada, deși Whistlejacket era un cal de curse. Picioarele calului sunt în același timp artistice dar și perfect redat anatomic. Părul său auriu este atât de „migălit” și nuanțat, încât pare că poți să-l atingi. Expresia feței trădează personalitatea calului, care este unul focos, neliniștit și foarte sperios. În concluzie, acest frumos tablou în ulei este o contopire perfectă între artă și știință, între simplu și elaborat.

Chiar dacă celelalte tablouri poate nu sunt la fel de impresionante precum Whistlejacket, ele tot rămân cele mai impresionante picturi cabaline din toate timpurile, iar Stubbs rămâne pentru noi iubitorii de cai (și artă) cel mai mare artist din lume!

DICTIONAR

CĂLĂREȚI, CAVALERI, PROFESORI

■ Tatiana SEGAL

**Antoine Henri Philippe Léon
conte d'AURE (1799-1863)**

A fost unul dintre cei mai cunoscuți maeștri din vremea sa, figura cea mai reprezentativă a școlii franceze, a lăsat o amprentă puternică asupra echitației moderne.

Sublocotenent de infanterie la ieșirea sa din școala militară de la Saint-Cyr în 1816, intră în 1817 la manejul de la Versailles în calitate de elev-cavaler. Aici ia lecții deosebit de valoroase cu vi-contele d'Abzac. La moartea acestuia din urmă, în 1827, rămâne la Manej în calitate de cavaler-profesor. Paralel, a fost cavaler obișnuit, apoi, cavaler-grăjdar al regilor Ludovic al XVIII-lea și Carol al X-lea. El și-a fondat propriul manej la Paris, în strada Duphot, unde a avut foarte repede elevi din înalta societate, precum ducele de Nemour, al doilea fiu al regelui Ludovic-Filip. Acest prinț, admirator entuziast al contelui d'Aure s-a străduit să-i obțină numirea de cavaler șef la școala de Cavalerie de la Saumur, dar s-a lovit de opoziția puternică a mareșalului Soult, ministru de război, care dorea să înlăture profesorii civili din această școală. În sfârșit, după numeroase intrigi, contele d'Aure a fost numit, în 1847, în fruntea Școlii de Cavalerie, de unde va demisio-

na cu mare scandal în 1855: prințul Jérôme-Napoleon dorind s-o impună la Saumur pe amazoana Isabelle, una dintre protejatele sale. După ce în 1858 a fost cavaler instructor al împăratului Napoleon III, contele d'Aure a fost numit, în 1861, Inspector General al Hergheliilor.

El a lăsat două lucrări importante, anume: **Tratatul de echitație (Traité d'équitation – 1834)** și **Curs de echitație (Cours d'équitation)**, apărut în 1850 și adoptat de armată în 1853. Rivalitatea dintre Aure și Baucher a rămas legendară. Spre deosebire de Baucher, contele Aure era partizan al echitației sportive.

În vremea respectivă, toți caii erau încălecați la fel, iar instruirea cavalerilor consta din a-i învăța câteva tehnici hotărâtoare pentru a obține de la un cal, deja dresat, mișcările necesare scopului în care era folosit. Dimpotrivă, d'Aure preconiza folosirea calului „așa cum natura l-a lăsat”. „Arta, adăuga el, trebuie să fie simplificată. În zilele noastre, ea trebuie numai pentru reglarea alurilor; pentru a stăpâni calul lăsându-i totodată energia naturală și ajutându-l să-și

dezvolte aproape de la sine calitățile sale proprii”.

Unul dintre cele mai mari reproșuri pe care Aure i-l aducea lui Baucher era acela de a folosi mijloace de dominație prea severe și de a practica o echitație statică pe care o numea cu dispreț „Echitație de circ”. El vedea riscul tocmai în dorința prea mare de a domina calul, de a-l face să meargă în spate cu ajutorul gambelor și, astfel de a aduce atingere manifestării esențiale a supunerii sale: mersul înainte.

Controversa dintre contele d'Aure și Baucher fost în cele din urmă benefică pentru echitația franceză căci, așa cum scria generalul L'Hotte, care s-a inspirat din învățăturile marilor maeștri: „În ciuda divergențelor dintre ei, și cu totul fără știrea lor, ei practicau de fapt principii foarte înrudite între ele.”

PROTECTORUL SUBTIL ȘI EFICIENT AL CALULUI DIN VREMURILE BOLȘEVICE

Există oameni pentru care «meseria» nu este doar o simplă «brățară», aurită sau nu, ea întrupându-se în mai mult decât atât, devenind o profesiune de inimă și suflet.

Nu sunt mulți cei care transformă «serviciul» dintr-o banală obligație cotidiană într-o adevărată pasiune fără limite.

Iar totul pare trăit și mai intens, atunci când linia dintre posibil și imposibil se topește în acea necuprinzătoare lume a celor care nu cuvântă, dar care, într-un fel sau altul, dintotdeauna, ne-au fost alături în scrierea istoriei: caii !

Un astfel de om am avut onoarea de a-l cunoaște în lunga mea carieră jurnalistică, petrecută și alături de devotații «oameni de cai», dar și de mândirii lor parteneri.

ION APAHIDEANU

Specialist recunoscut, excelent organizator, prea puțin dispus la compromisuri, prețuit de prieteni și de dușmani (cine, oare, nu are și așa ceva?!).

Un OM. o PROFESIUNE, o VIAȚĂ DĂRUITĂ!

Ne-am propus să nu-i uităm pe cei care au contribuit, cu hărnicie și chemare lăuntrică, la creșterea și înariparea lui Pegas. Este unul dintre multele motive pentru care începem a reda viață unor gânduri agățate, harnașement cu veche patină, dar de cea mai buna calitate, pe ușa «grajdului» numit iubire pentru cai. Iar această patimă și boală se află și în rândurile scrise de Ion Apahideanu, doctorul, care nici nu are nevoie de o altă prezentare pentru toți cei care au fost, sunt și, neîndoielnic, vor fi membri ai «clubului călăreților»... (Emanuel Fantaneanu)

RASELE DE CAI DIN ROMÂNIA

■ Ion APAHIDEANU

Populația de cai aflată azi în țara noastră, care se cifrează la circa 835.000 capete, se trage din caii autohtoni de tip oriental „tarpanic” (*Equus Gmadini*) format timp de milenii pe aceste meleaguri,

peste care s-au suprapus apoi caii de tip „mongol” (*Equus Przewalski*) aduși de popoarele năvălitoare, care veneau din podișurile Asiei Centrale.

Majoritatea popoarelor migratoare, care au cotropit ținuturile noastre în valuri repetate, cu deosebire în secolele V-VIII nu s-au stabilizat aici decât temporar, astfel că și caii aduși de aceștia au plecat odată cu stăpânii, neinfluențând în mod hotărâtor populația cabalină autohtonă, care și-a păstrat caracterul oriental tarpanic. Înainte de transformarea Daciei în Provincie Romană (106 e.n) se cunoaște faptul că dacii aveau o armată călare numeroasă și vitează, cu cai mici, iuți și rezistenți cu care făceau dese incursiuni în sudul Dunării (Istra), mai ales iarna când fluviul era înghețat.

Până prin secolele XII – XIII, nu s-au găsit documente sau alte urme din care să

rezulte rostul și evoluția cailor pe teritoriile țării noastre. Odată cu apariția primelor forme statale din istoria noastră, se vorbește din ce în ce mai precis despre dezvoltarea cavaleriei, care este menționată sub Basarab I Întemeietorul învingătoare în lupta de la Posada (1330) împotriva lui Carol Robert; Cavaleria lui Mircea cel Bătrân (1381-1418) s-a distins în bătălia Cruciaților împotriva turcilor la Cosovopole și Nicopole, prin iuteala în mișcare și ușurința manevrelor: șarje, învăluiri, întoarceri etc. În Moldova, Alexandru cel Bun (1400-1432) este menționat elogios prin ajutorul dat polonezilor cu o armată călare sub comanda spătarului Coșan, care i-a învins la Marienburg pe cavalerii teutoni; Ștefan cel Mare (1457-1504) avea o oaste călare de 20.000 de oșteni; Mihai Viteazul la sfârșitul secolului XVI, ajunsese la o cavalerie compusă din 40.000 de călăreți.

Secolele XVII și XVIII, au fost pentru creșterea cailor în țările Românești, înfloritoare. În această perioadă faima cailor noștri a trecut până departe peste hotare, caii din principate fiind apreciați în Imperiul Otoman, chiar mai bine decât caii arabi iar în țările din apus, în special caii moldovenești contribuind masiv la înființarea unor herghelii de mare renume. Astfel herghelia de la Mezohegheș înființată în anul 1785 avea în efectivul matcă inițial 177 iepe de origine moldovenească, la care s-au mai adăugat în 1787 alte 411 iepe cumpărate din Moldova și apoi după doi ani, încă 126 de iepe.

Sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX, ca urmare a extinderii suprafețelor arabile producătoare de cereale, în dauna pășunilor și fânețelor, a însemnat începutul regresului creșterii cailor. Rentabilitatea producerii de cereale a crescut vertiginos după pacea de la Kuciuk-

Kornadji (1774) și mai ales după tratatul de pace de la Adrianopole (1829), prin care s-a pus capăt monopolului turcesc asupra comerțului cu cereale, țările Românești fiind trecute sub protectorat rusesc. Urmarea a fost că boierii latifundiați, care dețineau imense suprafețe de teren, au găsit o sursă de îmbogățire rapidă în producerea cerealelor, trecând la desțelenirea pășunilor și fânețelor, creșterea cailor devenind nerentabilă.

Regresul creșterii cailor a durat aproape un secol, timp în care hergheliile boierești renumite odinioară, s-au desființat una după alta, astfel că la începutul sec. XX, au fost desființate și ultimele herghelii, care mai supraviețuiseră în bălțile Dunării. A urmat apoi primul război mondial, care a produs mari pierderi în rândul cailor, din care o parte au pierit în lupte, iar alții mai numeroși au fost capturați de armatele ocu-

pante și aduși în Germania. Pacea instaurată în anul 1919 și perioada de prosperitate de care s-a bucurat țara noastră în anii care au urmat, au însemnat și pentru creșterea cailor, un impuls considerabil; țărani împroprietăriți cu pământ, foloseau în gospodăriile individuale la munci agricole și transporturi, calul, care s-a dovedit necesar și rentabil. Înființarea unor herghelii de stat cu material cabalin de rasă existent în țară, pornind de la stabilirea ariei de influență pentru fiecare rasă, în raport cu caracterele populațiilor locale cabaline din diferite zone.

Rezultatele obținute în perioada dintre cele două războaie mondiale au fost remarcabile, atât în ceea ce privește numărul cailor, cât mai ales calitatea acestora în întreaga țară. Ca structură și caractere de rasă, în anumite regiuni din țară populația cabalină a căpătat aspectul pregnant al rasei cu care s-a acționat în zona respectivă, calitatea cailor crescătorilor particulari apropiindu-se similar de cea a cailor din hergheliile de stat de rasă. Astfel, în câmpia de vest, aspectul cailor locali era de tip Nonius; în țara Bârsei crescătorii aveau cai lipizanizați, în Bucovina, Moldova, Dobrogea, Muntenia și Oltenia se vedea bine influența rasei arabe. O influență mai puțin remarcabilă, dar nu neglijabilă, au avut-o

rasele: Furioso-North-Star, în câmpia din centrul Transilvaniei și în județele Satu-Mare și Maramureș, iar în șesul Dunării se vedea bine influența ameliorării cu rasa Gidrau. În toată zona de munte se simțea ameliorarea cu armăsari din rasă Huțulă. Crescătorii erau organizați în sindicate pe rase și activitatea dădea roade vizibile din ce în ce mai bune.

A izbucnit din păcate cel de-al doilea război mondial care a însemnat un adevărat dezastru pentru caii din țara noastră, atât numeric, cât mai ales calitativ, armata rechiziționând caii cei mai buni. Luați de la stăpâni gospodari, unde aveau pe lângă dragostea stăpânului și furaje și adăposturi corespunzătoare și duși în stepele îndepărtate ale Uniunii Sovietice, fără furaje și adăposturi, pe geruri de -35, -40 grade, caii au pierit cu zecile și sutele de mii. O cifră statistică neoficială din anul 1945, arată că la finele războiului, se mai găseau în țara noastră cca. 550-600.000 de cai, din care majoritatea erau slabi, mici de statură, cu capacitate de muncă redusă. Hergheliile și depozitele de armăsari și cai de rasă, ale căror efective au fost salvate în tumultul evenimentelor de către oamenii devotați, uneori cu riscul vieții, au constituit în perioada de refacere a economiei naționale, greu încercată de război, adevărata „valută aur” a refacerii efectivului de cai de muncă din întreaga țară. Datorită folosirii din plin a armăsarilor de rasă și a interesului manifestat de crescătorii particulari pentru creșterea cailor, în anul 1958, numărul total de cai din țară a crescut până la 1.309.000 capete, (cel mai ridicat nivel de după război, după care „colectivizarea forțată” în numai 7 ani a determinat pierderea a 620.000 de cai, până în anul 1965. Brăcuirea fără milă și fără nici un discernământ prin înfometare, sacrificare și darea în consum la porci și păsări a cailor de la C.A.P a fost un dezastru național, cuprinzând și mânji în creștere sub vârsta de 3 ani). Întrucât în țara noastră, majoritatea cailor de muncă erau slab dezvoltati, cu capacitate de muncă redusă, preocuparea de bază în acțiunea de ameliorare a fost masivizarea acestora și mărirea vitezei de deplasare. Accentul s-a pus în primul rând pe armăsari din rasele intermediare, capabile să efectueze o gamă mai variată de lucrări, în același timp urmărindu-se crearea unui nou tip de cal, care să întrunească mai bine calitățile cailor de tracțiune, fără a face apel la import de cai.

CRIOLLO ȘI PERUVIAN PASO

■ Ioan Valeriu

Rasa argentiniană Criollo cât și Peruvian Paso sunt descendente ale liniei de sânge spaniole timpurii. Primul import semnificativ de cai în Argentina a fost făcut în 1535, când Pedro de Mendoza, fondatorul Buenos Aires-ului, a adus 100 de cai spanioli în Rio de la Plata. După cinci ani, așezarea a fost prădată de populația indigenă Charros iar caii au scăpat. Timp de 50 de ani, ei au crescut atât de liberi încât unele turme au atins chiar și 20.000 de capete. Primii cai din Peru au fost importați între 1531-32 de către Francisco Pizarro iar rasa Peruvian Paso a luat naștere din aceștia.

EXCELENTUL CRIOLLO

Acesta este un bun exemplu al unui cal Criollo călărit în șelăriile mexicane. Design-ul tradițional al zăbalei, foarte sofisticat, este de origine spaniolă.

CULOAREA: Culoarea murgă, cu reflexii de culoarea căpșunei este culoarea Criollo obișnuită. Acest exemplar are mult alb pe corp.

CĂPĂSTRUL

Acesta este un căpăstru argentinian tipic, confecționat din piele netăbăcită. Porțiunea din dreptul nasului permite controlul calului.

CRIOLLO

Cuvântul Criollo înseamnă „de origine spaniolă” și este un termen generic care face referire la o multitudine de cai sud-americani înrudiți, inclusiv Crioulo Brasileiro din Brazilia și durul Llanero din Venezuela, care, având diferențe regionale, nu diferă de Criollo-ul argentinian, având amândoi același trecut comun.

Rasa argentiniană Criollo își are originea în linia de sânge a cailor Andaluzieni timpurii, în care predomina sângele rasei Barb. Mai mult, este prezent în măsură considerabilă și sângele rasei Sorraia și, probabil, al rasei Asturçon. Rasa Criollo are, de regulă, nuanțe de cenușiu-cafeniu, deși există și culoarea murgă cu reflexe de albastru și de culoa-

rea căpșunei, castaniu, bălțat, tărcat, și aprecia-tele culori *grulla* sau *gateado*, adică nuanțe de brun sau cenușie-șoricie.

Fiind un animal îndesat, calul Criollo are o înălțime între 1,42-1,52 m. Gâtul este scurt și gros, iar profilul caracteristic al capului este convex. În timp ce majoritatea cailor Criollo de astăzi au mișcările convenționale de trap diagonal, câțiva încă mai păstrează vechiul mers lateral în buiestru al cailor spanioli. Rasa este una dintre cele mai dure, mai robuste și mai rezistente rase din lume, caii putând să

ÎNĂLȚIMEA
1,42-1,52 m

care greutăți mari pe distanțe lungi și pe terenuri foarte dificile. Condițiile climatice severe, hrana inadecvată și lipsa aproape constantă a apei asigură o duritate constitutivă neegalată și o capacitate de supraviețuire în condiții aproape imposibile.

În 1918 a luat ființă o societate de creștere a cailor Criollo, care a demarat niște teste de rezistență riguroase, ca bază de selecție. Marșurile acopereau distanțe enorme; una dintre ele era pe o rută de peste 756 de km și trebuia parcursă în 15 zile, cărând o greutate de 110 kg fără hrană suplimentară.

Relația dintre membrele anterioare și umeri conferă o acțiune naturală ca de rului, elevată.

GÂTUL

Gâtul este scurt și drept, dar cu mușchi puternici.

PIEPTUL

Structura musculară a pieptului este remarcabilă.

MEMBRELE ANTERIOARE

Relația dintre membrele anterioare și umeri conferă o acțiune naturală ca de rului, elevată.

Cea mai faimoasă călătorie întreprinsă cu cai Criollo a aparținut profesorului Aimé Tschiffely cu Mancha și Gato, în vârstă de 15 și respectiv 16 ani. Pornind la drum în 1925, Tschiffely a mers călare 16.090 km, de la Buenos Aires la Washington în doi ani și jumătate, străbătând unele dintre cele mai puțin ospitaliere regiuni din lume.

Caii Criollo sunt folosiți intens de către armată, fie pentru călărie fie pentru cărăușie. Încercările de a întrece rasele din Europa sau SUA au dus la obținerea unor exemplare mai rapide și mai elegante, dar și mai puțin robuste, cu o capacitate mai mică de a supraviețui în condiții dure de mediu.

PERUVIAN PASO

Rasa Paso sau Peruvian Stepping este una dintre cele mai remarcabile rase peruane. A fost obținută de-a lungul a 300 de ani printr-o creștere deosebit de pricepută și selectivă și se consideră că este alcătuită din trei sferuri sânge Barb și un sfert – Andalucian. Este apreciat, de asemenea, pentru pasul său lateral natural, cu totul unic.

Acest mers, deși seamănă cu trapul ușor al rasei American Saddlebred sau cu mersul la galop al calului Tennessee Walking și Missouri Fox Trotter, se distinge printr-o acțiune specifică energică, rotundă, de bombare a membrilor anterioare, sprijinită de o mișcare puternică a membrilor posteriori, care depășesc urmele lăsate de cele anterioare. Zona musculară de deasupra genunchilor este în mod vizibil coborâtă iar spatele este ținut drept și rigid.

Calul Paso poate menține o viteză constantă de 18 km/h timp îndelungat, pe teritorii montane accidentate și poate atinge o viteză maximă de 21 km/h fără a crea disconfort călărețului. Într-adevăr, se spune că acțiunea este atât de lină încât călărețul poate căra un pahar plin

ORIGINI

Rasa Criollo își are originea în Argentina, din cei 100 de cai spanioli aduși în Rio de la Plata de către Pedro de Mendoza în 1535.

De atunci, rasa s-a răspândit în întreaga Americă de Sud. Paso este o rasă peruană care descinde din caii aduși în Peru pentru prima dată de Francisco Pizarro în 1531. Este, de asemenea, crescut și în Columbia și SUA.

cu apă fără să-l verse. Membrele și chișițele posterioare sunt foarte lungi iar articulațiile neobișnuit de flexibile, ambii factori contribuind la caracterul lin al mersului.

Ca toți caii de origine spaniolă, Paso are o structură osoasă și membre excelente, o inimă și plămâni de dimensiuni foarte mari, comparativ cu statura sa. De obicei, atinge între 1,42-1,52 m în înălțime, putând avea toate variantele de culori. Calul Paso Fino, originar din Puerto Rico, este o rasă înrudită cu Peruvian Paso. Are practic un pas în patru timpi, împărțit în: paso fino; paso corto, în care, cu fiecare pas, se acoperă o distanță mai mare; și paso largo, pasul rapid, extins.

Acesta este un cal din rasa Paso Fino crescut în America, derivând direct din rasa Peruvian Paso, având aceeași origine spaniolă. Paso Fino este foarte popular în SUA.

RASA DE PONEI SHETLAND

■ Istvan Janos ANTAL, inginer zootehnist – Autoritatea Hipică Națională

După ce în numărul trecut am făcut o prezentare sintetică a reselor de ponei, vă invităm să cunoașteți pe rând principalele rase. Începem cu prezentarea rasei Shetland care este pe de o parte cea mai răspândită rasă de ponei din lume, dar și prima rasă de ponei apărută la noi în secolele trecute. Sunt căluți minunați foarte îndrăgiți de copii. Raportând forța proprie cu dimensiunea corporală, nu greșim dacă afirmăm că sunt caii cei mai puternici din lume. La călărie pot fi utilizați numai de către copii, dar înhămați la atelaje pot fi de ajutor și pot oferi clipe de neuitat oricui. Datorită calităților lor sunt adevărate personalități în lumea „mai mică” a cailor.

Acest încântător căluț poartă numele unui arhipelag cu același nume. Insulele Shetland – în număr de 117 – cu o suprafață totală de aproape 1500 km² se găsesc la marginile Oceanului Atlantic și a

Mării Nordului, între paralela 60 și 61, la o distanță de 200 km spre nord de Scoția, la 800 km sud de Islanda și la 300 km vest de Norvegia. Clima acolo este deosebit de aspră iar relieful muntos. Terenurile insulelor sunt folosite doar în procent de 3,5% pentru agricultură, diferența reprezintă suprafețe aride cu vegetație spontană sărăcăcioasă. Aceste condiții total neprielnice au contribuit în mod sigur la formarea unui căluț de talie mică cu o constituție corporală robustă și cu o rezistență remarcabilă. Se presupune că pe aceste insule primii cai au ajuns prin intermediul omului, aceștia cel mai probabil au provenit din rasele de ponei din nordul

Scoției. În mod sigur se găseau cai pe insulă încă înainte de vremea Normanzilor. Primii ponei, până prin anii 1800 s-au înmulțit spontan fără intervenția omului, iar după aceasta, odată cu recunoașterea importanței lor, a început creșterea sistematică, pe baze științifice. Prima organizație oficială a crescătorilor a fost: „Shetland Pony Stud Book Society” și s-a înființat în anul 1831. Organizația internațională a rasei este: The Shetland Pony Stud Book Society (Shetland House, Scotland 22 York Place, Perth PHZ8EH). Aproape în fiecare țară există asociație care se ocupă de creșterea rasei. În țara noastră de creșterea rasei se ocupă: ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE CAI DE RASĂ PONEI DIN ROMÂNIA, cu sediul în Reghin, jud. Mureș, str. Ierbușului, nr.38, tel: 0744 505717

DESCRIEREA RASEI

Tipul original este cel reprezentat de efectivul provenit din crescătoria lui: Marquis of Londondery înființată între anii 1870 și 1873 și constituie baza genetică a celor mai renumite crescătorii și herghelii din lume. Acest căluț se poate încadra în tipul digestiv, metabolic – foarte asemănător la conformație cu caii grei. Are trunchi cu adâncimi și lărgimi remarcabile, torace voluminos, crupă largă cu constituție robustă dar nu grosolană, iar coama și coada sunt abundente cu fire groase iar părul scurt este de tip blănos iarna și neted vara.

Poneiul Shetland trebuie să aibă capul mic, fin și expresiv cu profilul nazal drept

sau uneori concav, care nici la caii în etate nu trebuie să pară grosolan sau afânat. Ochii sunt mari expresivi cu privire caldă care sugerează temperament vioi, blândețe și inteligență. Gâtul este bine inserat, de lungime mijlocie. Greabănul, din cauza musculaturii și a țesutului conjunctiv, pare adeseori șters. Spinarea și regiunea șalelor este scurtă și puternică. Crupa oblică și largă cu musculatură puternică dovedește o capacitate deosebită a rasei la eforturi. Extremitățile sunt poate cele mai importante regiuni corporale. Membrele anterioare trebuie să aibă aplomburi corecte, drepte și paralele, cu musculatură și tendoane puternice, articulații cu lărgimi remarcabile, și fluierul scurt. Angulațiile posterioare trebuie să fie foarte corecte, cu o musculatură deosebit de dezvoltată. Copitele sunt mici, cu forme corecte și foarte rezistente care nu necesită îngrijiri deosebite.

DIMENSIUNI CORPORALE

Tipul clasic denumit și „tipul A” trebuie să aibă:

Înălțimea la greabăn: 87 – 107 cm

Perimetrul toracic: 135 – 155 cm

Perimetrul fluierului: 14 – 15 cm

CULOAREA

Orice culoare este admisă. Culoarea cea mai veche este culoarea neagră, se preferă fără semne, dar și culorile murgă, roibă sau vânăta sunt foarte răspândite. Sunt foarte apreciate exemplarele cu culoare bălțată. Prin infuzie cu alte rase s-au obținut exemplare de culoare „tiger” care pe fondul culorilor clasice are crupa de altă culoare presărată cu picățele. Această culoare nu este culoare originară iar aceste exemplare sunt trecute în alte stud book-uri ca o secțiune a rasei. De asemenea tot ca secțiune sunt înregistrate exemplarele „mini” cu aceleași rapoarte corporale dar cu talia sub 86 cm, perimetrul toracic între 110 – 130 cm iar perimetrul fluierului între 10 și 13 cm. denumit tipul „B”

CALITĂȚI ȘI UTILIZARE

Poneiul Shetland la origine este un cal de munte rezistent și nepretențios. Circulă pe cărările muntoase cu o deosebită siguranță. În trecut rasa a fost utilizată la călărie și samar. Există o zicală despre locuitorii insulelor spunând că bărbaii pleacă la târg călare pe ponei, își încăleacă lângă ei și nevestele iar la întoarcere lângă șea se încarcă și cumpă-

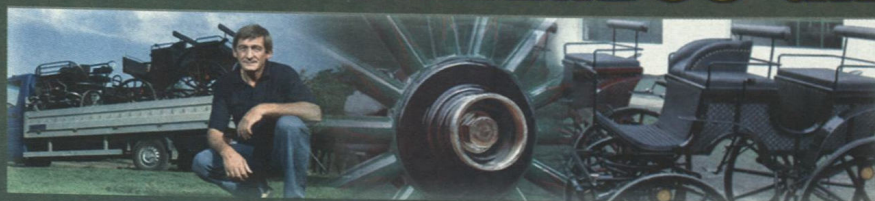
răturile. Bineînțeles aceste anecdote aveau la bază rezistența incomparabilă a acestui ponei care de multe ori pot transporta încărcături de până la 100 kg în samar care poate să ajungă la 50% din greutatea proprie. Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, poneii au ajuns în mare număr în minele din Anglia unde, datorită taliei, se utilizau la tracțiunea vagonetelor. Există date că în galerii aceștia parcurgeau distanțe de peste 5000 km pe an. Însă multe alte exemplare mai „norocoase” au ajuns lângă copii. Multe generații au ajuns să cunoască tainele călăriei și a îngrijirii cailor datorită poneilor. Este ideal pentru rolul de „primul cal din viață”, datorită calităților enumerate dar în primul rând a blândeții caracteristice. Copii pot să călărească până la vârsta de 8-9 ani, pe ponei Shetland, dar după această vârstă locul lor trebuie preluat de către alte rase de ponei cu talie mai mare, atât din cauza dimensiunilor corporale cât și din cauza mersurilor specifice mărunte și „scuturătoare”. Poneii Shetland ajung adeseori la vârste remarcabile de peste 30-35 de ani, datorită sănătății și a rezistenței excepționale. Unele probleme apărute la anumite exemplare ale rasei nu sunt de natură genetică, de cele mai multe ori ele se datorează condițiilor de întreținere și exploatare necorespunzătoare.

RĂSPÂNDIREA

În secolul al XX-lea rasa s-a răspândit în toată lumea, pe toate continentele. Cele mai mari efective sunt în Anglia. Nuclee valoroase cu exemplare deosebite se găsesc în Germania, Olanda și Austria. În America se crește o varietate americană a rasei cu alte dimensiuni corporale și caracteristici. Primele exemplare în România au apărut în a doua parte a secolului al XIX-lea, prin importuri, cu scop de agrement lângă copiii familiilor înstărite. Mai târziu multe exemplare au ajuns la grădini zoologice, menajerii și circuri. În ultimii 50 de ani chiar dacă s-au importat exemplare valoroase, prin utilizarea la reproducție a acestora, produșii obținuți nu au fost înregistrați. Sarcina de a coordona creșterea și selecția rasei trebuie preluată de asociația crescătorilor, care va trebui să înființeze un stud book al crescătorilor autohtoni, după criteriile și regulamentele de creștere recunoscute de organisme internaționale.

Atelierul de trăsuri GALAMBOS din Ungaria

Execută diferite tipuri de trăsuri pentru orice pretenții:

- Pentru concursuri de atelaje trăsuri de diferite tipuri: englezești (Phaeton, Spider, Vagonet, etc) și ungurești (Cziráky, Cseklészi, Gavallér, etc) precum și trăsuri de maraton, toate pentru 1, 2 și 4 cai.
- Trăsuri de vânatoare și de agrement,
- Trăsuri de antrenament și de încălzire,
- Calești și landouri,
- Trăsuri pentru ponei și sanii.

ELEGANȚĂ, CALITATE ȘI FIABILITATE!

Trásurile sunt executate cu cele mai moderne soluții tehnice (frâne hidraulice, sistem de întârziere a direcției, etc.).

Trásurile provenite din atelierul nostru participă la cele mai mari evenimente și concursuri din lume!

Ne puteți contacta telefonic sau în scris. Raspundem chiar și telefonic sau în scris în limba română la scrisori pe e-mail sau fax. Transportăm acasă trăsurile executate.

Adresă: Hu-5525 Füzesgyarmat, Ady Endre utca 64. UNGARIA

Tel.: +36-30 383 5920, Fax: +36-66-491-693, e-mail: galambossandor@mail.globonet.hu

www.galamboshintok.hu

Herghelie de cai de sport rasa "Kisberi"

50 de ani de experiență

- oferă spre vânzare mînji și iepe tinere de reproducție din cele mai bune linii

Vă invităm să ne vizitați efectivul.

Dr. Szabó Lajos

Hu- 6800 Hódmezővásárhely, Klauzál u. 15. UNGARIA

☎ 0036/30/9782-653; 0036/62/222-879

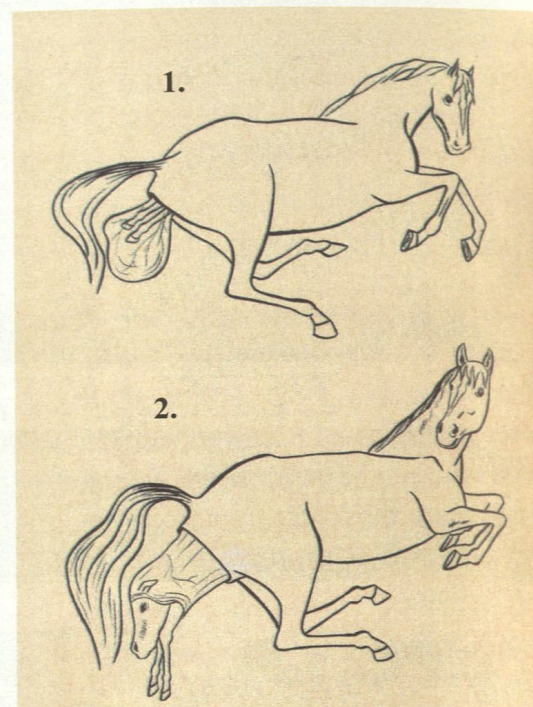
Răspundem la telefon în limba maghiară și la scrisori în limba română

Fond genetic valoros selectat pentru sport

UN MÂNZ VINE PE LUME

■ *Dr. Anca BOGDAN*

Discret, dar prezent

A venit ziua cea mare! Iapa își caută un loc retras, începe să se agite, să transpire! Curând mânzul va veni pe lume. Iapa știe din instinct ce trebuie să facă, dar ajutorul nostru poate fi de neprețuit în caz că apare ceva neprevăzut.

Înainte de naștere

Semne prevestitoare

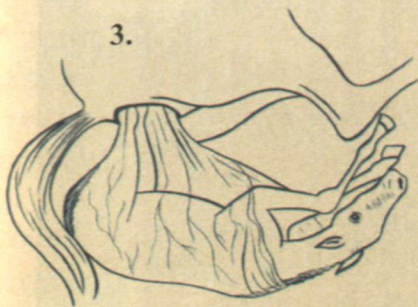
Uneori este greu de știut momentul în care o iapă va făta, dar în cele mai multe cazuri, anumite semne prevestitoare dau alarma. În timpul ultimelor săptămâni de gestație, iapa devine nervoasă, se culcă și se ridică frecvent. Pare să nu fie în largul ei, evită alte iepe și merge până acolo încât se manifestă chiar agresiv față de ele. Cu o săptămână sau două înainte de fătare, se umflă foarte mult în părțile laterale.

Apariția lactației

Cam cu cincisprezece zile înainte de a făta, mamelele se măresc în mod clar. Cu două zile înainte de naștere, ele se umflă și mai mult, iar mamelonul se acoperă cu un fel de ceară care nu lasă laptele să curgă.

Uneori se întâmplă ca din mamele să picure câteva picături gălbui: se spune că mamelele „se dau cu ceară”. Se poate preleva o mostră de lapte și analiza (începând cu a zecea zi înainte de fătare) pentru a prevedea ziua probabilă a venirii mânzului pe lume.

3.

1. copitele anterioare apar puțin după pierderea apei
2. urmează, apoi, capul și picioarele
3. apar restul corpului și posterioarele, iar mânzul își rupe membrana protectoare.

Fazele travaliului Câteva ore înainte

Prima etapă a travaliului (actul nașterii) este diferit în funcție de condiții. Dacă se află pe o pășune cu alți cai, iapa părăsește grupul pentru a se izola. Dacă este în grajd, ea merge și se agită în boxa ei. Ea începe să se învârtă și să-și privească flancurile. Uneori, acest comportament nu este decât o alarmă falsă, care se poate produce și cu o săptămână sau mai mult înainte de nașterea propriu-zisă. Cu câteva ore înainte de vine vremea fătării, ligamentele situate de fiecare parte a cozii se destind.

Pierderea apei

Nașterea propriu-zisă debutează prin scurgerea lichidului amniotic. Acest lichid înconjoară mânzul, în placenta, în burta mamei. Când mânzul începe să avanseze în uter, placenta se rupe și eliberează lichidul amniotic. Această scurgere se numește „pierderea apei”.

Când lichidul nu se scurge, mânzul trebuie eliberat repede, căci altfel moare aproape sigur. Adesea, iapa se culcă în această parte a travaliului. Copitele anterioare ale mânzului trebuie să apară la douăzeci de minute după pierderea apei. Dacă acest lucru nu se întâmplă și, mai mult, dacă apar mai întâi copitele posterioare, trebuie chemat medicul veterinar.

Mânzul ar trebui să se nască între

cinci și treizeci de minute de la apariția copitelor anterioare. În general, vine pe lume învelit în amnios (membrana care îl acoperă în uter).

E bine de știut că majoritatea iepelor fată noaptea și că mai bine de jumătate dintre mânji vin pe lume între ora 22 seara și 2 dimineața.

Fătarea mânzului

De regulă, mânzul vine pe lume repede și fără probleme deosebite după declanșarea fătării. Totuși este important să se poată apela ușor la un specialist în cazul în care apar probleme.

S-a născut un mânz

După naștere, mânzul se eliberează singur din membrană, ajutat de mama lui. Dacă pare neputincios și membrana nu este deschisă, trebuie ruptă repede.

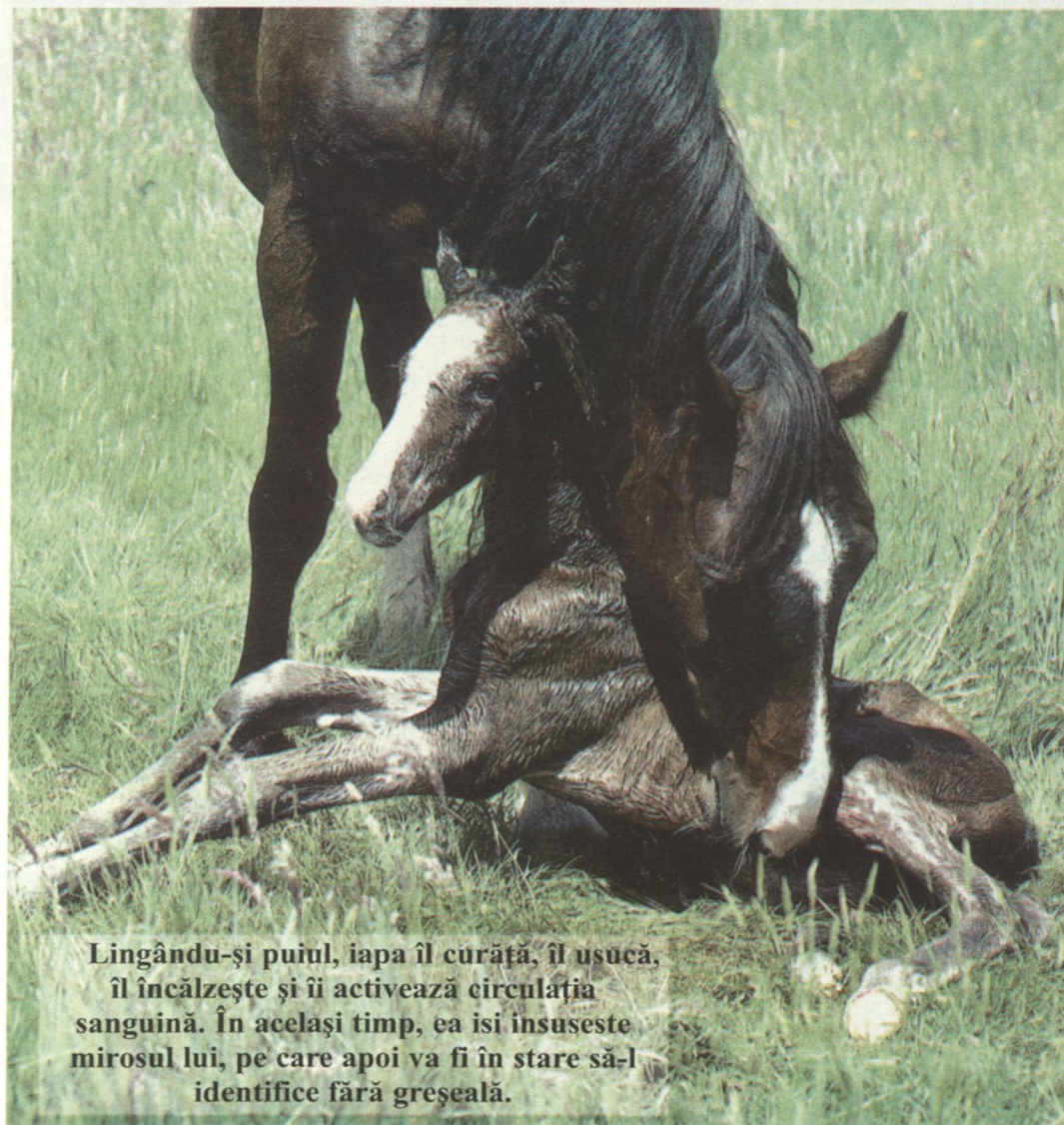
De obicei, mama își linge puiul, îi curăță nările și botul și se freacă de el pentru a-l usca. Dacă, dar numai dacă, ea nu acționează astfel, putem face trea-

ba în locul ei: să curățăm nările și botul mânzului și să-l frecăm cu prosoape, cârpe sau paie. Cordonul ombilical se rupe singur la primele mișcări ale mamei sau puiului.

Ultimul efort

De cum și-a recuperat forțele, de regulă după patruzeci de minute de la naștere, iapa se ridică. Placenta iese cam

Lingându-și puiul, iapa îl curăță, îl uscă, îl încălzește și îi activează circulația sanguină. În același timp, ea își însușește mirosul lui, pe care apoi va fi în stare să-l identifice fără greșală.

într-o oră-două după naștere. Este vorba de a treia parte a travaliului pe care am putea-o considera drept curățare. Dacă după trei ore de la fătare placenta nu a fost complet eliminată, ea trebuie scoasă din burta iepei de un medic veterinar.

Primii pași

Majoritatea mânjilor se ridică în picioare cam la jumătate de oră de la naștere. Primele lor eforturi stârnesc uneori mila, dar și de data aceasta trebuie să ne abținem să intervenim: aceste prime gesturi fac parte din educarea lor. În ora următoare, nou-născutul începe să sugă. Acest prim lapte conține o substanță, colostru, bogată în anticorpi care vor feri manzul de eventualele infecții. Spre deosebire de multe alte mamifere, mânzul este foarte dezvoltat la naștere (se considera ca aproximativ 80% din lungimea picioarelor o au de la naștere). Este în stare să se țină pe picioare la câteva momente după venirea pe lume și foarte repede își poate urma mama pe pășune.

Ce-i de făcut și ce nu se face

De cum iapa începe să se agite, trebuie să fie lăsată cât mai mult singură și liniștită. Cel mai bine ar fi să o supraveghem discret, fără să intrăm în boxă, chiar dacă suntem tentați să o încurajăm.

Cum să pregătim fătarea

Chiar dacă iapă trăiește pe pășuni, este preferabil să fete în boxă. Alegeți o boxă luminoasă și spațioasă – iapa trebuie să aibă destul spațiu ca să se poată deplasa, iar una sau două persoane să poată interveni fără să o incomodeze.. Curățați bine boxa și umpleți-o din belșug cu paie de calitate, puțin prăfoase. Iapa trebuie să aibă apă proaspătă la dispoziție pe toată durata travaliului.

COSMETICA PIELII

■ **Dr. Anca BOGDAN**

În orice magazin am intra, un raion mare este destinat îngrijirii și frumuseții feminine, iar pentru îngrijirea pielii și părului se cheltuiesc bani mulți, în schimb îngrijirii pielii cailor noștri nu se dă o atenție deosebită. Ce poate fi mai frumos decăt, într-o zi de vară, să admirăm strălucirea părului de pe cap, și/sau coada, coama în soare. Dar acest lucru nu se poate întâlni decât la un cal sănătos, îngrijit și hrănit bine.

Calul are o piele relativ fină, formată din mai multe straturi, bine vascularizată și înervată, în grosimea ei aflându-se și glandele sudoripare, precum și rădăcinile firelor de păr. Rolul pielii este major, chiar dacă așa cum am mai spus, nu i se acordă întotdeauna importanța cuvenită.

Astfel protejează organismul de acțiunea nocivă a factorilor externi (ploaie, soare, vânt, microbi, alergeni), reglează temperatura organismului – mai ales vara, prin activarea glandelor sudoripare, care o dată cu eliminarea de apă realizează pierderea excesului de căldură din organism, astfel încât se menține temperatura corporală constantă, percepe și transmite prin terminațiile nervoase, care se află pe toată suprafața pielii, către sistemul nervos central, informații despre condițiile meteo – frig, cald – despre existența insectelor, sau chiar despre integritatea ei – durere, căldură, etc. Pentru a avea o piele fină, fără rosături, răni, sau fără luciu, trebuie să ne îngrijim zilnic de ea. Imediat ce un cal își termină activitatea – sport sau muncă – se recomandă după uscarea pielii, țesălarea și perierea pentru îndepărtarea transpirației, a celulelor moarte, și totodată prin acțiunea asupra pielii se intensifică circulația sanguină, iar animalul se relaxează. Dacă vremea o permite, calul se poate îmbăia, iar aplicarea apei – dacă nu există apă caldă – se face treptat și niciodată pe un cal încălzit. Alături de piele și părul de pe corp, o atenție deosebită trebuie arătată

îngrijirii coamei și cozii. Nu cred că o coadă bogată și lungă nu ar încânta pe orice iubitor de cai, așa că dacă vremea este umedă, noroi, se recomandă împletirea cozii pe timpul muncii și apoi în grajd, lăsarea din nou liberă. Pieptănarea și îndepărtarea firelor de paie din coadă, să se facă manual, cât mai puțin prin utilizarea periilor. Coama și coada se pot spăla periodic cu șampoane de cai, sau dacă nu există așa ceva, cu șampoane ușoare destinate pielii sensibile. Apariția cosmeticelor pentru pielea cailor – spray-uri pentru coamă, coadă, face mai ușoară întreținerea lor. De

multe ori, pielea părului – de pe corp sau din coamă și coadă – are de suferit din cauza alimentației deficitare, iar la caii aduși din import și la cei de sport, agrement, din cauza stresului, stres datorat schimbării mediului, a transportului, a activității specifice, specialiștii au creat produse care să protejeze „îmbrăcămintea cailor” noștri – produse bogate în zinc. Aceste produse se pot administra zilnic, dacă se poate chiar înainte de apariția factorilor stresanți și astfel vom avea exemplare cabaline din cele mai frumoase. În numerele următoare, vom prezenta alte modalități ale „îngrijirii pielii”.

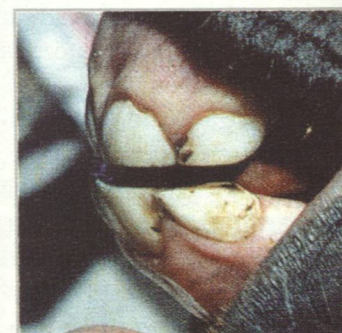
APRECIEREA VÂRSTEI CABALINELOR ÎN FUNCȚIE DE DINȚI ESTE O METODĂ FIABILĂ?

■ **Dr. Anca BOGDAN**

Chiar dacă în prezent criteriile de idetificare moderne permit depășirea vechilor metode de determinare a vârstei calului, examinarea dinților rămâne o tehnică precisă de apreciere a vârstei cailor a căror origine este nesigură.

Cal de 2 ani, primii incisivi sunt stricați, incisivii trei sunt bine în contact, arcul incisiv este rotund

Același cal de 2 ani, unghiul incisiv este de circa 180°.

Același cal de 2 ani, primii incisivi și medianii caduci se recunosc după îngustimea demarcației („gulerului”) între rădăcină și coroană, care le dă acest aspect triunghiular și bombat.

Căderea incisivilor de lapte și înlocuirea lor

La doi ani și jumătate primii incisivi superiori din dentiția de lapte sunt eliminați de dentiția definitivă.

Este încă rezonabil să se creadă în exactitatea vârstei cabalinelor citită pe plăcile dentare? De multă vreme oamenii au descoperit caractere interesante și relativ precise pentru a aprecia vârsta cabalinelor după aspectul dinților. Printre lucrările cele mai complete care, în plus, țin cont de complexitatea problemei se numără cea a lui Armand Goubaux și Gustave Barrier.

Potrivit unei clasificări descrise în cartea lor de referință „Partea exterioară a calului”, se pot număra cinci perioade:

- Perioada erupției incisivilor primei dentiții (0 până la 1 an);
- Perioada distrugerii și pierderii incisivilor primei dentiții (1 până la 2 ani);
- Perioada căderii incisivilor de lapte și înlocuirii lor (2 până la 5 ani);
- Perioada distrugerii incisivilor din dentiția permanentă (5 până la 9 ani);
- Perioada nivelării și formelor succesive pe care le ia placa lor dentară (9 ani până la capătul zilelor).

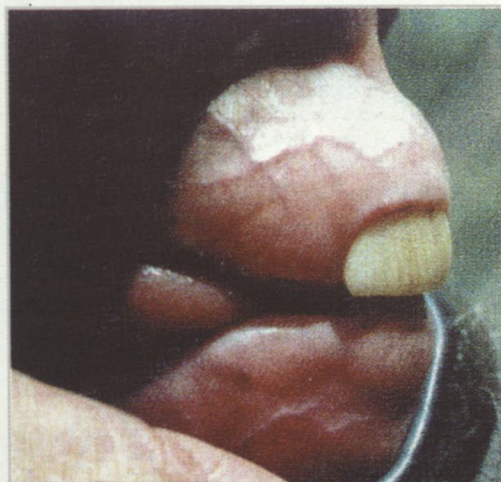
De la erupția incisivilor la prima dentiție

Se poate ca la naștere nou născutul să aibă incisivi, dar cel mai adesea se ghi-cesc primii incisivi superiori sub gingie. După o săptămână, incisivii erup. Incisivii mediani apar între 30-40 de zile de la naștere, după opinia lui Goubaux și Barrier, și între 15-30 de zile după opinia lui Eberhard Ackerknecht.

La trei luni, mânzul are patru incisivi, doi sus și doi jos. Între cinci și

nouă luni apare al treilea incisiv, aproape totdeauna superiorul primul.

La șase luni, arcul incisivilor inferiori formează un semicerc, iar unghiul incisiv, când maxilarul este privit din profil, este de aproape 180°!

Mânză, 16 zile, primii incisivi superiori au ieșit, inferiorii înmuguresc sub gingie

Stricarea și pierderea incisivilor primei dentiții

La un an, incisivii trei au ieșit complet, dar incisivii trei inferiori nu sunt încă în contact direct cu superiorii (Goubaux și Barrier). Primii incisivi inferiori sunt stricați.

La șaisprezece luni, primii incisivi inferiori sunt stricați, iar incisivii trei încep să se uzeze.

La 2 ani, primii incisivi superiori încep să prezinte tendința de a cădea.

Cal la 2 ani și 9 luni. Numai incisivul inferior stânga (301) străpunge gingia

Același cal la 2 ani și 9 luni. Primii incisivi de lapte sunt înlăturați de primii incisivi definitivi (101-201).

La trei ani, cei patru incisivi din dentiția adultă sunt prezenți, marginea anterioară a incisivilor inferiori marchează o uzură, iar marginea posterioară este încă neatinsă de vreo uzură; adesea se poate remarca o canelură mică la mijlocul ei. De departe, observatorul este izbit de mărimea incisivilor dentiției permanente față de incisivii mediani și incisivii trei, foarte mici.

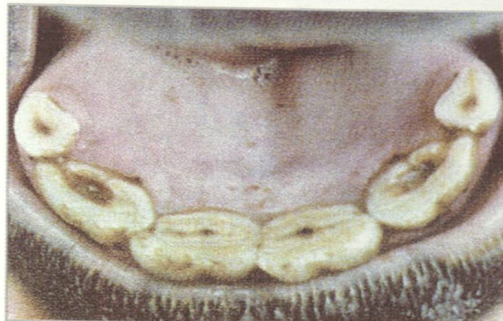
Cal la 3 ani împliniți! Marginea interioară a primilor incisivi inferiori din dentiția definitivă (301-401) este ușor uzată, marginea posterioară este intactă.

Același cal. Alături de incisivii mediani caduci, incisivii primi de înlocuire „șochează” prin mărimea lor

Între trei ani și jumătate și patru ani, asistăm la schimbarea incisivilor mediani, tot cei superiori mai întâi.

La patru ani împliniți, opt dinți permanenți puternici și incisivii trei de lapte care se dezgolesc, se mișcă. Uneori se ghicesc incisivii trei definitivi împungând sub gingie.

Cal de 4 ani. Primii incisivi și incisivii mediani din dentiția permanentă; primii incisivi sunt bine uzați; mediani prezintă un cornet dentar profund; incisivii trei sunt de lapte. Arcul incisiv este complet rotund

Același cal de 4 ani. Incisivii primi și medianii superiori au invadat arcada superioară; cornetele lor dentare sunt adânci

La cinci ani, ceea ce izbește sunt incisivii trei ai dentiției permanente care împung gingia sau care au ieșit. Cornetul dentar este adesea acoperit de gingie. Toți dinții de lapte au căzut. Totuși, se poate întâmpla să mai rămână unii dinți de lapte, de unde o falsă poliodontie.

Cal de 5 ani fără 2 luni. Ușor însângărată urmare extragerii unui colț, prezintă totuși un incisiv trei inferior dreapta care străpunge gingia; cornetul dentar este încă acoperit de gingie în timp ce incisivul trei stânga este crescut

Același cal. Incisivul trei superior dreapta definitiv (103) complet crescut; inferiorul (403) nu este încă în contact. Arcul incisiv capătă formă; se poate măsura un unghi de 140°

Cal de 5 ani fără o lună care prezintă un brachygnathism inferior, cioc de papagal. Lipsa închiderii face uzura imposibilă; este imposibil de citit masa dentară.

Cal de 5 ani. Incisivul trei de lapte superior stânga a rămas agățat între median (202) și incisivul trei (203) din dentiția permanentă.

La cinci ani împliniți, incisivii trei sunt în contact, iar la masculi apar caninii. Se spune, potrivit unei expresii consacrate, că gura e completă.

Până în această etapă, erorile sunt rare, dar posibile. Totul începe să se complice odată cu stricarea treptată a masei dentare.

Stricarea treptată a incisivilor din dentiția permanentă

Se vorbește de stricarea incisivilor când coroana dentară mărginită de smalț este plană și umplută cu ciment. Uneori este foarte greu de apreciat stricarea dinților. În

Cal de 6 ani. Cornetul dentar al incisivilor primi vizibil clar în această fotografie pe 401, este mărginit de o creastă ușoară de smalț și umplut cu ciment colorat în maro închis. O stea lungă, prelungită se citește pe masa dentară a incisivilor primi și mediani. Cornetul dentar al incisivului trei inferior drept (403) este încă adânc.

Același cal. Toți incisivii sunt din dentiția permanentă. Incisivii trei sunt în contact. Unghiul incisiv măsoară 146° . Contrar așteptărilor acest unghi este mai puțin ascuțit decât cel de la 5 ani. Unghiul este un indice, dar nu trebuie transformat în regulă.

realitate, chiar dacă observatorul distinge bine această insuliță, îi este foarte greu să aibă criterii precise, măsurabile de apreciere a gravității și urgenței remedierii acestei structuri fine. Lucrări recente au arătat că estimarea vârstei cabinelor este o știință foarte inexactă.

În aprecierea gradului de stricare a masei dentare, trebuie ținut cont de numeroși factori:

- natura furajelor;
- variații în funcție de rasă;
- variații în funcție de regiuni geografice.

Totuși vom încerca să evidențiem trăsăturile generale.

La șapte ani, incisivii mediani sunt stricați. La majoritatea se remarcă prezența unei bifurcații pe incisivii trei superiori. Câteva mituri dispar: valoarea „bifurcației” sau a „cozii de rândunică” este puternic contestată de Walmsey și Richardson. În studiile lor au arătat că

Cal de 7 ani. Incisivii primi sunt stricați, iar cei mediani încep să fie. Arcul incisiv este mai puțin rotund. Steaua radială este distinctă pe incisivii primi și mediani.

Același cal. Caninul inferior dreapta (404) este bine dezvoltat. Incisivul trei superior dreapta (103) este puțin tras înapoi față de incisivul trei inferior (403). Unghiul incisiv este de 129° .

Cal de 7 ani. Incisivii primi sunt stricați, iar cei mediani încep să fie. Steaua radială este abia perceptibilă pe incisivii primi, invizibilă pe mediani.

Același cal. Ocluzia este optimă. Unghiul incisiv este de 138° .

semnificația prezenței „bifurcației” s-ar confirma numai în 14 % dintre cazuri. De altfel, lucrările lui Muylle și observațiile fotografice confirmă acest lucru. Steaua radială ar trebui să apară între șapte și opt ani la unele rase, nouă la altele. În același studiu, Muylle arată că ea poate fi prezentă chiar de la cinci ani pe primii incisivi și la șase pe incisivii mediani.

Cal de 8 ani. Arcul incisiv se întinde, incisivii primi capătă formă triunghiulară. Cu excepția incisivilor trei, masa dentară este stricată.

Același cal. Un prognatism superior ușor va perturba uzura masei dentare..

Cal de 8 ani. El marchează anormal. Incisivii primi și mediani sunt abia uzați. Incisivul prim inferior dreapta (401) este rotund, fără cornet și mai dur. El este într-adevăr responsabil de lipsa uzurii masei dentare, cu excepția incisivilor trei care sunt stricați.

Același cal. Unghiul incisiv este de 125° .

La opt ani, toți ar trebui să fie stricați. Un semn interesant este reprezentat de dispunerea cornetului dentar în raport cu tabla dentară: la trei ani, este plasat la mijlocul primilor incisivi și-i împarte în două jumătăți egale pe toată lungimea

Cal de 9 ani. Toate masele dentare sunt stricate, steaua este foarte bine vizibilă pe incisivii primi, ceva mai puțin pe mediani. Pe medianul stâng (302) se poate observa o ondulare de smalț a cornetului dentar spre partea bucală.

Același cal de 9 ani. De observat forma incisivilor trei; trebuie să fi fost o „bifurcație” la 7 ani... Unghiul incisiv este de 115°.

Cal de 10 ani. Toți dinții sunt stricați. Steaua radială este vizibilă pe incisivii primi și mediani.

Același cal de 10 ani. Unghiul incisiv este de 120°. Pe incisivul trei (203) se vede începutul unei caneluri a lui Galvayne.

tablei dentare. Cu trecerea anilor, el se retrage spre partea posterioară până ce, între 12 și 17 ani, dispare complet. Numai steaua radială, care-și va modela și ea forma după cea a tablei dentare și va ramane în mijlocul ei.

Demi-sânge de 11 ani. Incisivii primi și mediani sunt triunghiulari. Steaua radială este abia perceptibilă; cimentul este palid. Cornetul dentar se deplasează spre partea posterioară a masei dentare. Este ceva mai puțin adânc pe 301. Medianii nu sunt complet stricați.

Același demi-sânge. Unghiul incisiv este de 120°. Canelura lui Galvayne este la incipientă.

Cal de 12 ani. Forma masei dentare este încă rotundă la incisivii primi. Steaua radială este abia vizibilă pe incisivii primi; puțin mai bine vizibilă pe mediani. Pe 402 se observă o ondulare smălțuită a cornetului dentar.

Același cal. Unghiul incisiv este de 124°. Canelura lui Galvayne este la o treime din parcursul ei.

Nivelarea și formele pe care le ia masa dentară

Prin nivelare se înțelege dispariția smalțului central. În acest stadiu, numai steaua radială se distinge în mijlocul tablei dentare; conturul ei se suprapune celui al tablei dentare. Dacă până în urmă cu zece ani se considera că această perioadă începe să se manifeste spre vârsta de 13 ani la primii incisivi, 14 ani la incisivii mediani și la 15 ani la incisivii trei, Muylle a demonstrat în 1996 într-un studiu însoțit de fotografii că nivelarea apare mai târziu, la 17-18 ani la primii incisivi, 18-19 la incisivii mediani și 19-20 la incisivii trei.

Mai mult, dacă se ține seama de specificitatea anumitor indivizi, această apreciere e tot mai greu de făcut și mai puțin fiabilă.

Câteva exemple de mase dentare între 15 și 16 ani pentru a-i incita la reflecție și supremă prudență pe cei care sunt chemați să facă expertize.

Cal de 15 ani. Forma masei dentare este triunghiulară la toți dinții. Cornetul dentar, de asemenea triunghiular, este împins înapoi. Se ghicește steaua radială alungită pe toată masa dentară.

Aanglo-arab de 15 ani. Forma masei dentare tinde să devină triunghiulară; fața bucală se bombează. Cornetul dentar, împins înapoi, are încă formă ovală alungită. Steaua radială este greu vizibilă.

Pur sânge de 15 ani. Forma masei dentare este triunghiulară pe toți dinții. Cornetul dentar, de asemenea triunghiular, este împins în spate. Steaua radială apare foarte mică și alungită pe incisivii primi.

Cal de 15 ani. Forma masei dentare este triunghiulară. Cornetul dentar a dispărut. Numai steaua radială se mai poate recunoaște sub forma unei insule rotunde în centrul masei dentare. Acest cal suferă de un cioc de papagal (o îngustare a dinților).

Cal de 16 ani; incisivii superiori îi devansează pe cei inferiori. Peste tot cornetul dentar este înconjurat de o insulă de smalț.

Cal de 16 ani care își freacă incisivii superiori de iesle și pereții despărțitori.

Pur sânge de 16 ani și 3 luni... Steaua radială rotundă este în mijloc pe toate masele dentare. Forma masei dentare este triunghiulară și dinții sunt strânși.

Sonny Boy, un cal de 20 de ani. Arcul dentar este tot mai întins.

Același cal. Unghiul incisiv este de 110°. Nici o canelură.

Cal de 20 de ani. Cornetul dentar, bine centrat, prezintă o insulă de smalț foarte distinctă.

Același cal. Unghiul incisiv este de circa 105°. Canelura Galvayne i-ar da 15 ani.

Sonny Boy, același din pozele din stânga, dar la 26 de ani. Arcul dentar este din ce în ce mai drept.

Același Sonny Boy. Unghiul incisiv este de aproximativ 100°. S-ar părea că incisivii au crescut, cel puțin incisivii trei.

Ponei de 25 de ani.

Același ponei. Arcul incisiv este de aproximativ 118°

Iapă de la Franches Montagnes de 32 de ani.

Aceeași iapă de la Franches Montagnes la 32 de ani.

Aceeași iapă are 35 de ani!

Irlandez de numai... 28 de ani.

Alte criterii

Forme ale suprafeței dentare a incisivilor permanenți inferiori

- Formă ovală până la nouă ani, fața posterioară are tendința de a se bomba.
- Formă rotunjită (cele două diametre sunt egale) de la 9 la 14 ani pentru primii incisivi.
- Formă triunghiulară, vârful triunghiului este situat în spate, între 15-17 ani.
- Formă bi-unghiulară, după 18 ani.

Aprecierea, tributară subiectivității, și definițiile fac din criteriul formei numai o posibilitate de apreciere nesigură. Unii autori vorbesc și de aprecierea suprafeței dentare a incisivilor permanenți superiori. Experiența și fotografiile consultate arată că de puțin fiabil este acest criteriu.

„Bifurcația”, „coada de rândunică”, cariile incisivilor trei superior

Datorită diferenței de suprapunere a maxilarelor superior și inferior se poate întâmpla ca incisivul trei superior (106 sau 206) să „vadă” liberă partea superioară a extremității sale să se uzeze în mod exagerat și să se carieze.

După opinia multor autori, această particularitate ar surveni pe la 7-8 ani, apoi spre 12-13 ani, uneori spre 16-18 ani, sau chiar 21-22 ani.

Cum am văzut deja, acest indiciu e contestat de numeroși autori moderni (Walmsey, Richardson și Muylle).

Unghiul incisiv sau direcția incisivilor față de planul de întâlnire al maxilarelor

Toată lumea a remarcat că se observă un unghi incisiv de aproape 180° la subiecții tineri și un unghi de 100-110° printre exemplarele de treizeci de ani. Acest fapt se datorează, pe de o parte, formei dintelui în lungimea sa, care prezintă o curbă mai importantă a jumătății libere decât în partea dinspre rădăcină sau inferioară, iar, pe de altă parte, instabilității incisivilor care se instalează odată cu trecerea anilor prin scurtarea rădăcinii. După fotografii este posibil să aprecieze numai aproximativ valoarea acestor unghiuri: 180-170° pentru 2 ani, 160° pentru 3 ani, 140° pentru 4 ani, 135° pentru 7 ani, 130° pentru 10 ani, până la 90° în cazuri extreme. Această interpretare a valorilor trebuie făcută cu multă prudență, căci, în realitate, ea este tributară unor factori diverși precum:

- metoda de măsurare a unghiului față de curbura mai mult sau mai puțin accen-

tuată a incisivilor;

- lungimea incisivilor;
- închiderea defectuoasă a incisivilor;
- dentiția incompletă.

După cum se constată, acest criteriu ne oferă un element aproximativ privind vârsta și ne permite numai să facem diferența între tineri și bătrâni.

Arcul incisiv sau direcția incisivilor față de planul median

Rădăcinile, mai întâi convergente, vor deveni paralele, apoi, cu trecerea anilor, divergente. Spațiul inter-dentar la înălțimea demarcației („gulerului”) între rădăcină și coroană la un exemplar tânăr este inexistent, în schimb cu vârsta se observă o îndepărtare la baza incisivilor. Arcul incisivilor va evolua, trecând de la un frumos cerc larg, bine rotunjit, la o formă aproape complet aplatizată și mai îngustă. Și în acest caz este vorba, desigur, de un criteriu apreciativ de luat în considerare cu prudență.

Canelura, semnul lui Galvayne

Potrivit observațiilor lui Galvayne, o striațiune, o canelură ar trebui să fie remarcată pe fața externă a demarcației („gulerului”) între rădăcină și coroană incisivilor trei superiori încă de la 10 ani și să atingă marginea inferioară la 20 de ani.

Un alt mit distrus! Lucrările recente ale lui Richardson și Muylle permit să se demonstreze slaba fiabilitate a acestui criteriu.

Diferențiere în citirea masei dentare potrivit raselor

În lucrările sale recente, Muylle evidențiază foarte clar diferențele care pot exista în funcție de rase, ceea ce predecesorii au descris deja.

Factorii care îngreunează determinarea vârstei

Viciile de comportament precum ticul de sprijinire, frecarea dinților de zid, de perete sau de iesle, patologii dentare (carii), accidente dentare (fracturi) vor îngreuna aprecierea citirii masei dentare.

Atenționare

Toți cei care s-au aplecat asupra subiectului nu s-au putut abține să nu atragă atenția asupra faptului că:

„Caracteristicile vârstei nu vor putea fi niciodată formulate ca reguli absolute” (Goubaux și Barrier, 1890).

„Rezultatele arată că stabilirea vârstei cailor potrivit dentiției lor este o știință imprecisă” (Richardson și colaboratorii, 1995).

DRESAJUL CAILOR,

ETAPA II

■ Ioan VALERIU

Prima etapă din dresajul unui cal se aseamănă cu perioada creșei sau a grădiniței, din educația copilului. Etapa a II-a, care începe odată cu vârsta de trei ani a calului, constă în educația primară a acestuia și necesită mai mult efort din partea animalului, menit să îi asigure acestuia condiția fizică necesară care să-i permită să care greutăți în spate. În emisfera nordică, această perioadă începe în aprilie și durează cam patru luni, până în august. Calul este apoi scos în aer liber, pentru a trăi în spațiu verde până în luna aprilie a anului următor și este lăsat să crească în mod natural, dându-i-se și hrană suplimentară, din belșug. Practica mersului la lonjă (pe pistă circulară) ocupă mare parte din „educația primară” a unui cal. Ea reprezintă pregătirea calului, atât din punct de vedere fizic cât și mental, pentru lucrul cu șaua, de mai târziu.

CALM, ÎNAINTE, DREPT

Ca și în etapa I, există niște obiective specifice care trebuie îndeplinite în acest stadiu al dresajului:

1. Acceptarea – din partea calului – a disciplinei și a mânuirii de către dresor trebuie extinsă și consolidată. Calul este potcovit și pus în boxă.

2. Calul trebuie antrenat în mod progresiv, astfel încât să fie capabil, din punct de vedere fizic, să care greutăți.

3. Apoi, acesta trebuie învățat să accepte să i se pună greutăți pe spate.

4. În timp ce dresorul este călare, calul trebuie învățat să care greutăți în spate, ceea ce îl va determina să facă oarecare modificări pentru a-și menține echilibrul.

5. Să învețe bazele sistemului de învățare a comenzilor – limbajul comunicării.

Hățurile lungi sunt introduse destul de devreme în antrenament și sunt utile pentru a-l învăța pe cal să se supună zăbalei și pentru a-i îmbunătăți ținuta generală a corpului, asigurând, în același timp, și mișcarea înainte, care este, după cum am spus, esențială.

Mersul la lonjă (pe pistă circulară) este un exercițiu de gimnastică ce dezvoltă musculatura, dă suplete corpului și îmbunătățește echilibrul. El pregătește calul pentru a căra greutăți, fiind și un exercițiu de concentrare și supunere.

Obiectivul general în această etapă este învățarea calului să respecte cele trei principii enunțate de Generalul L'Hôte: „Calm, înainte, drept”. Starea de calm este o condiție esențială în dresaj, chiar și în situații cu potențial de excitație mai mare. Nu se pot obține rezultate dacă animalul nu este calm și, prin urmare, receptiv. Dacă nu este calm, calul nu poate fi învățat să meargă înainte. A merge înainte este, desigur, un răspuns imediat și voluntar la acțiunea piciorului călărețului, dar este și manifestarea fizică a unei calități mentale – o atitudine pozitivă care are ca efect impulsul de a merge înainte cu convingere. Poziția dreaptă este un alt principiu și, în această etapă, nu ne putem aștepta să se confirme, deși antrenamentul urmărește obținerea unei poziții drepte a calului. Pentru a fi perfect drept, membrele posterioare urmează

ză întotdeauna, în mod direct, traseul inițiat de membrele anterioare. Acest lucru e dificil de realizat în cerc, tendința fiind de a le duce în afara traseului efectuat de membrele anterioare.

Dresajul începe când calul a crescut (este adăpostit în grajd) și i s-a stabilit o anumită rutină zilnică, deși trebuie să i se permită și o perioadă de libertate în padoc, în fiecare zi.

EXERCITIUL MERSULUI LA LONJĂ

La o săptămână după ce a fost adăpostit în grajd, calul trebuie potcovit. După ce a fost mânat cu dârlogul, timp de câteva zile, pentru a se obișnui cu împrejurimile, poate începe lucrul cu lonja. Mersul la lonjă este un exercițiu esențial în dresaj, dar există și pericole,

Pregătirea spatelui tânărului cal – adică, urcarea pentru prima dată a unui călăreț pe spatele calului este un moment de cumpănă în dresaj. La început, totuși, calul este pregătit de către călăreț, care se așează ușor pe spatele acestuia.

dacă dresorul nu este foarte priceput.

Echipamentul necesar pentru mersul la lonjă cuprinde:

- Un frâu de lonjă, ușor, fixat cu atenție.
- O funie de manej (lonjă) confecționată dintr-o împletitură moale, tubulară, cu închiderea (cârlig sau clemă și cataramă) fixată pe un suport pivotant, care împiedică răsucirea acesteia. Ea trebuie să aibă lungimea între 6,5-11 m și grosimea de 2,5 cm.
- O cravașă din fibră de sticlă, care trebuie să fie ușoară și adecvată exercițiilor.
- O chingă și un pofil. În mod ideal, chinga ar trebui să fie ajustabilă pe ambele părți, astfel încât să poată fi prinsă corect și să aibă trei inele în formă de D pe fiecare parte, pentru a permite alegerea mai multor poziții pentru hățurile laterale. Un brâu asigură menținerea chingii în poziție, fără ca aceasta să necesite o fixare prea strânsă. Deși pofilul nu va fi, probabil, necesar pentru a opri chinga să alunece înainte, el are rolul de a „ține echipamentul la un loc”, obișnuind calul cu acesta.

● Hățurile laterale au un rol esențial în „sugerarea” ținutei calului, dar nu trebuie strânse niciodată. Hățul lateral clasic este unul simplu, de piele, cu posibilități flexibile de fixare. Unii dresori folosesc hățuri cu inserții de cauciuc sau elastic, pentru a ajunge la un compromis în această privință, dar există pericolul ca animalul să scape din frâu.

● Un set de cizme de protecție până la genunchi pentru dresor, pentru a nu fi lovit de coroana copitei calului și bandaje elastice pentru partea inferioară a piciorului calului.

● În fine, o pereche de mănuși pen-

tru dresor, astfel încât acesta să nu sufere arsuri la mână, la tragerea hățurilor.

Iată o definiție simplă a exercițiului de mers la lonjă: „Calul descrie un cerc în jurul dresorului – cei doi fiind legați printr-o linie care pornește de la capul calului până la mâna dresorului”. Scopurile și beneficiile exercițiului sunt mai complexe.

Pentru tânărul cal, mersul la lonjă este un exercițiu de gimnastică de bază menit să-i îmbunătățească echilibrul și să-l pregătească pentru a căra greutate. Mai mult, îi dezvoltă puterea de concentrare. Într-adevăr, este un exercițiu care are rațiuni ce țin atât de condiția fizică, cât și de dezvoltarea mentală, ambele fiind la fel de importante. Obiectivele fizice sunt:

- Asigurarea unei dezvoltări musculare egale pe ambele părți ale corpului, astfel ca aceasta să nu se formeze în opoziție cu greutatea călărețului.
- Asigurarea unui aspect suplu al calului pe părțile laterale, prin întinderea și contractarea egale ale mușchilor în cauză, pe fiecare parte.
- Inducerea unui grad scăzut de tensiune în coloana vertebrală (dar nu rigiditate), ca rezultat al încurajării coborârii capului și gâtului și al antrenării pulpelor.
- Creșterea flexiunii articulațiilor, ca rezultat al unor mușchi mai mari și mai maleabili.
- Corectarea oricărei deviații naturale care face ca membrele posterioare să se îndepărteze de traseul inițiat de membrele anterioare.

● Îmbunătățirea echilibrului prin antrenarea părții mijlocii a membrilor posterioare și prin perfecționarea pasului.

Avantajele mentale sunt:

- Inducerea stării de calm
- Acceptarea și dezvoltarea unei discipline habituale și, în special, a supunerii la auzul vocii umane.
- Dezvoltarea unei mișcări de mers înainte, instinctive.

Mișcarea circulară la lonjă se continuă în mod regulat pe parcursul celei de-a doua etape, care mai include, ca punct important în dresaj, pregătirea spatelui – adică, urcarea pentru prima dată a unui călăreț pe spatele calului.

Dacă pregătirile au fost logice și conștiincioase și dacă animalul a fost obișnuit în prealabil să care șaua, acest nou element nu ar trebui să prezinte dificultăți.

După ce calul a acceptat greutatea călărețului, el poate fi învățat comenzi simple, combinate cu vocea – el fiind încă la lonjă și sub controlul dresorului.

Când se poate renunța la funia de manej și tânărul cal poate fi călărit cu ajutorul zăbalei, va trebui ca, o perioadă, instruirea să aibă loc în perimetrul de dresaj.

Cât se poate de repede, totuși, tânărul cal trebuie călărit alături de un tovarăș calm, mai în vârstă. (La început, se recomandă să se păstreze frâu de lonjă, fixat peste căpăstru și să se i se adauge o pereche suplimentară de hățuri, transferând controlul, puțin câte puțin, asupra hățului zăbalei).

La sfârșitul etapei a II-a, ar trebui să se poată lucra cu calul în manej timp de 30-40 minute pe zi, cu pauze de odihnă frecvente, iar acesta să execute diferite exerciții de călărie, etc, timp de 1-2 ore.

Călărețul se află în șauă iar calul se obișnuiește cu greutatea acestuia, în timp ce dresorul îl mână ușor prin manej.

CUTTING HORSE

CALUL VĂCAR

■ *Drd. Ing. Mihail Lechkun*

O bruscă schimbare de direcție cu 180 de grade a vițelului, iar călărețul cade spectaculos din șa în nisipul amestecat cu rumeguș și bălegar. La fel de rapid calul reușește să dubleze simetric mișcarea vițelului, aproape ca în oglindă. Micul Angus încearcă energic încă o dată să scape de calul care îi aține calea spre cireadă. De opt ori mai greu, calul îi închide de fiecare dată calea. Fără călăreț,

de câteva zeci de secunde bune, calul face singur și admirabil treaba de cowboy, în aplauzele și ovațiile asurzitoare ale publicului. Astfel de scene nu mai sunt rarități, ele se petrec atât în arenele de rodeo cât și în corral-uri fermelor. Dar de fiecare dată stârnesc încântare și emoție puternică, pentru că aduc în prim plan una din cele mai spectaculoase aptitudini ale cailor.

Cow Sense

Cutting este una din cele mai impresionante probe de aptitudini ale măiestriei ecvestre incluse azi pe merit în rândul sporturilor hipice, între disciplinele stilului western. Dacă celelalte sporturi au avut la origine aptitudinile necesare calului pe tărâm militar (război și paradă), disciplinele western se trag direct din agricultură. Iar cutting-ul se referă la cea mai „banală” acțiune a văcarului călăreț – dirijarea vitelor, separarea unor indivizi de cireadă pentru diferite acțiuni zootehnice sau veterinare. Pentru ca aceste treburi zilnice să fie eficiente, nu este îndeajuns ca nobilul animal domestic să se lase cât mai ușor condus ci trebuie să aibă inițiativă, să reacționeze spontan în mijlocul cirezii în folosul

omului. Calul trebuie să anticipeze acțiunea și reflexele văcarului, de parcă ar fi mâinile și picioarele antrenate ale acestuia. Cow Sense este aptitudinea

întrevăzută și șlefuită de crescătorii de vite călăreți de pretutindeni: gauchos, jackaroos, gulyas, llanero, charro... Însă nicăieri altundeva acest talent nu a fost mai bine scos la lumină prin ameliorare genetică sistematică, așa cum a fost realizat de către crescătorii de vite din America de Nord. Odată cu dezvoltarea celei mai eficiente industrii de producție a cărnii de vită în sistem extensiv [1], acești cattle men și cowboy au reușit să creeze una dintre cele mai perfecționate rase de cai pentru lucrul în agricultură, care poate străluci atât în praful sau noroiul ranch-urilor cât și în reflecțiile show-urilor western.

Rancing este sistemul de exploatare a taurinelor de carne care a atins proporțiile unei adevărate industrii la mijlocul secolului XIX simultan și ca răspuns la nevoile dezvoltării orașelor industriale din est și nord. Cirezile din sudul și sud vestul Statelor Unite s-au înmulțit și s-au extins spre uriașele pajiști din vestul mijlociu Americii de Nord până spre pășunile alpine ale Munților Stâncoși. Preeriile, care altădată susțineau populații imense de bizoni, au preluat robuste Longhorn mexicane și texane și mai apoi rasele cu un randament mai bun Hereford și Angus. Pe vastele arii cu iarbă numai bună de transformat cât mai rapid în cotlete, văcarii aveau nevoie de un cal rezistent și cu aptitudini care să le ușureze aspra muncă cu vitele. Astfel, de-a lungul mai multor generații, dintre toți acești cai utilizați în ranch-uri s-a deslușit cutting horse, calul selecționat pentru aptitudinile sale de lucru cu vitele. Chiar dacă și alte subpopulații, nu foarte îndepărta-

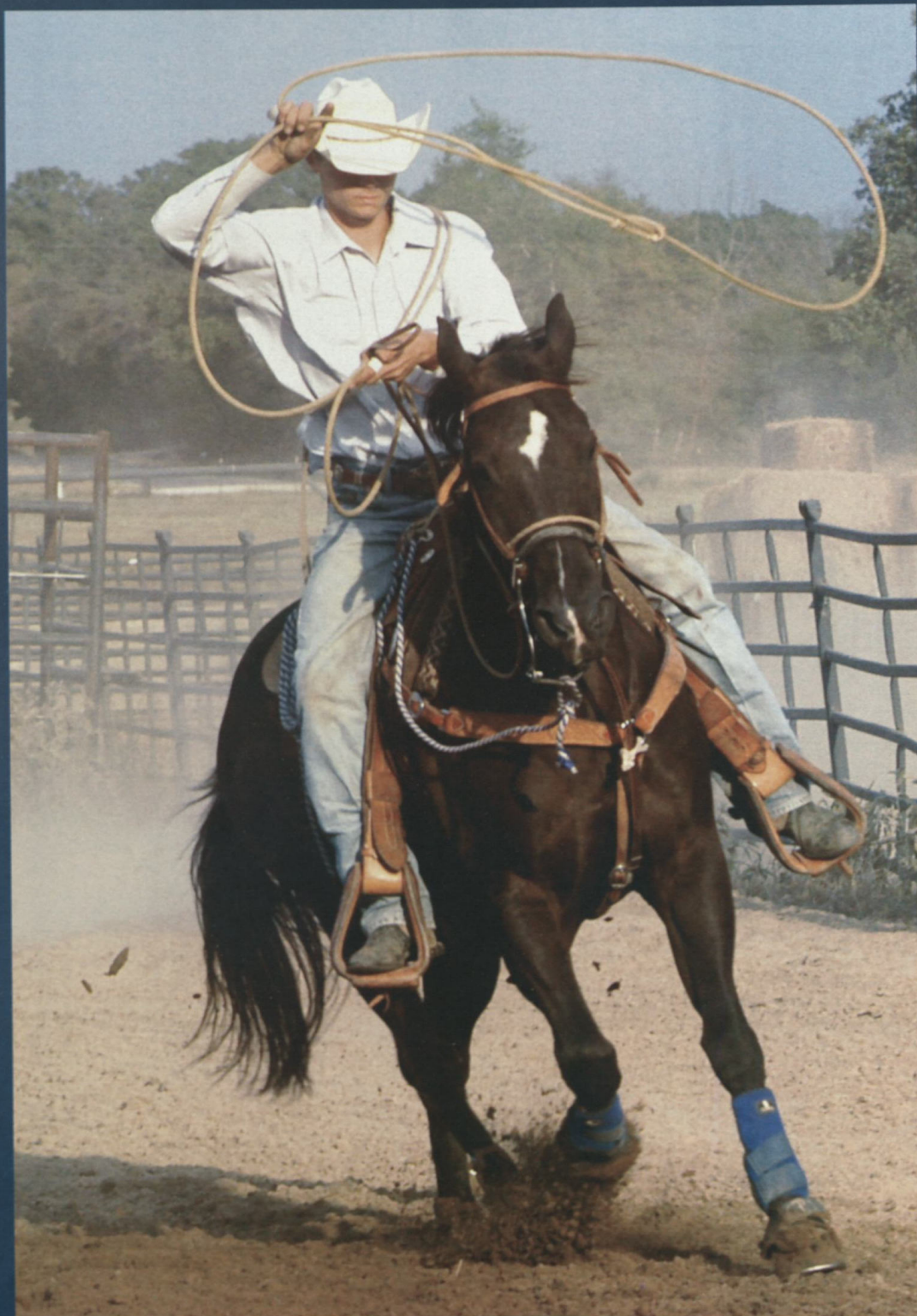
te din punct de vedere genetic precum Canadian Cutting Horse, Appaloosa, Paint au înclinații de acest tip, majoritatea cailor cu astfel de aptitudini se grupează ca subpopulație cu direcție de ameliorare distinctă în cadrul celei mai extinse dintre toate rasele de cai – American Quarter Horse. Potrivit statisticilor American Quarter Horse Association (AQHA), în anul 2006 în cadrul acestei rase erau înregistrate în întreaga lume 3.238.593 capete, din care numai în SUA 2.887.988.

Rodeo – măsura aptitudinilor pentru muncă

Richard L. Hintz, 1980, într-o încercare de clasificare din punct de vedere al geneticii cantitative, a caracterelor care intră în obiectivul ameliorării (Genetics of Performance in the Horse), a inclus cow sense – în rândul aptitudinilor pentru muncă, alături de abilitatea pentru tracțiune. El a definit această aptitudine ca abilitate a calului pentru lucrul cu taurinele. Acest caracter poate fi măsu-

rat prin gradul de eficiență a utilizării calului în dirijarea vitelor în câmp și ajutorul pe care îl poate oferi acesta în acțiunile de contenționare, de separare a unui animal anterior selectat, din cireada sa. El a considerat că acest caracter poate fi cuantificat cu dificultate. Măsurarea performanțelor este posibilă cu ajutorul punctajelor obținute în cadrul competițiilor western – rodeo, precum cutting, calf roping (conținerea contracronometru cu lasso-ul a vițelului), steer-wrestling (conținerea cu brațele a tăurașului), însă diferențele sunt mici. Totuși, Hintz îl citează pe Lasley care arăta în 1976, fără să se bazeze pe date publicate, că eritabilitatea acestui caracter este de la medie, spre mare [2].

Crescătorii interesați să crească performanțele cailor din fermă, dar mai ales cei care încearcă să producă viitori armăsari și iepe de reproducție sunt preocupați să distingă cât mai devreme în efectivele lor descendenții cu cel mai bun potențial genetic necesar pentru munca cu taurinele. Antrenamentul cailor pentru cutting începe la mijlocul anului calendaristic în care tineretul a împlinit vârsta de 2 ani, astfel încât ei să participe în prima competiție oficială la sfârșitul anului calendaristic în care au împlinit 3 ani. Acest lucru înseamnă că animalul începe să fie antrenat intens pentru munca cu vitele vreme de un an și jumătate înainte de a intra în primele concursuri. Programul de pregătire acoperă sigur șase zile pe săptămână. Pe lângă orele bune de pregătire a condiției fizice la carusel sau la culoar, cel puțin o oră este rezervată călăriei pentru a fixa alurile corecte la pas, trap și galop, și pentru a executa corect diferite mișcări importante precum opririle și întoarcerile. Dar cea mai importantă parte a zilei de antrenament este dedicată dezvoltării și fixării aptitudinii principale – cow sense. Timpul petrecut în arenă alături de vaci nu depășește cu mult o jumătate de oră. Acele exemplare care demonstrează calități deosebite, continuă un program de antrenament relativ intens pentru cutting până la vârsta de 5 ani. Mai târziu, în antrenamentul exemplarelor care participă la competiții, accentul se pune pe menținerea condiției fizice. Programul de lucru alături de cireadă se limitează între unul și trei antrenamente pe săptămână [4].

Frumos sau util ?

Un cal specializat pentru lucrul în mijlocul taurinelor de carne, trebuie să fie robust, dar nu grosolan. Echilibrul între regiuni, armonia de ansamblu își spun cuvântul avantajând sau dezavantajând

calul atunci când acesta trebuie să își schimbe rapid poziția centrului de greutate. Câteva mărunte caracteristici morfo-funcționale par să dăuneze ușor armoniei de ansamblu ochilor nefamiliarizați cu acest tip de cal. Genunchii și jareții mai coborâți, nu atât încât să lase impresia unor fluieri prea scurte, ușurează opririle

bruște și schimbările rapide de direcție. Dar acesta este sacrificiul pe care îl fac profesioniștii în arta și știința ameliorării animalelor domestice. Ei vor acorda întotdeauna prioritate caracterelor de producție, înaintea caracterelor de exterior, deoarece ele asigură eficiența economică maximă, și astfel, până la urmă, ei tot vor reuși să stârnească emoții atunci când vreun cal rămas fără călăreț va continua singur lucrul început...

Bibliografie:

- Grosu H și Olteanu P.A., 2005 Programe de ameliorare genetică în zootehnie, Editura Ceres, București
- Hintz R.L., 1980 Genetics of Performance in the Horse, Journal of Animal Science
- Mc Coy S., 2002 – Organic Beef – a production guide, Bulletin 4518, Department of Agriculture, Western Australia
- Smith H.A., 1997 Cutting, Proceedings of the Annual Convention of the AAEP, Vol. 43

** valoarea heritabilității unui caracter ne arată cât din diferențele observate între performanța indivizilor din populația respectivă se așteaptă a fi cauzate de diferențele între valorile de ameliorare necunoscute ale lor [1]*

CREȘTEREA CAILOR DE RASĂ ÎN HERGHELIILE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI

■ *Drd. Ing. Gheorghe MOHANU*

Caii românești au fost apreciați întotdeauna pentru calitățile lor deosebite (capacitate energetică, docilitate și aptitudini pentru dresaj, rezistență la efort, bună valorificare a hranei, etc.) contribuind, în decursul istoriei, la consolidarea populațiilor multor herghelii din Europa.

După anul 1989, datorită condițiilor social - economice și politice specifice trecerii la economia de piață, a retrocedării terenurilor agricole, efectivele de cabaline din marea creștere au sporit semnificativ.

Efectele modificărilor structurale din societatea românească de după 1989 s-au resimțit și în dinamica efectivelor de cai de rasă din hergheliile tradiționale și depozitele de armăsari aparținând statului.

În anul 2002 a fost promovată OUG nr. 139 prin care Societatea Națională „Cai de Rasă” SA se desființează, patrimoniul acesteia și obiectul de activitate fiind preluate de Regia Națională a Pădurilor.

Regia Națională a Pădurilor - Romsilva, începând cu anul 2002, are ca obiect de activitate și coordonarea, implementarea programului național de ameliorare genetică a cabalinelor, conservarea patrimoniului genetic național constituit din totalitatea populațiilor de cabaline cu valoare genetică ridicată, creșterea, ameliorarea, calificarea și perfecționarea efectivelor de cabaline în rasă pură.

În cadrul Regiei Naționale a Pădurilor - Romsilva există, la această dată, 16 unități hipice, ferme de elită, respectiv 12 herghelii tradiționale în care se cresc 14 rase pure, varietăți și rase în devenire și 4 depozite de sine stătătoare cu armăsari de montă publică. Se cresc 9 rase pure de cabaline, 3 varietăți de rase și 2 rase în devenire, pentru care se asigură o politică strategică de ameliorare în

obținerea celor mai buni produși folosiți atât pentru înlocuire în matca proprie cât și pentru ameliorarea cabalinelor din marea creștere.

În prezent, 14 direcții silvice au în structură secții unde se cresc peste 4000 de cai de rasă:

Pentru activitatea de cabaline, Regia Națională a Pădurilor - Romsilva are în administrare fondul funciar constituit

din 9.149 ha, din care teren agricol 8.085 ha, respectiv teren arabil 5.896 ha. Aceste suprafețe de teren sunt destinate obținerii furajelor necesare asigurării consumului efectivelor de cabaline, precum și a producției marfă.

Pentru punerea în valoare a cabalinelor cu aptitudini sportive deosebite, Regia Națională a Pădurilor - Romsilva, prin Clubul Hipic „Romsilva”, sub

DIRECȚIA SILVICĂ	SECȚIA	RASE ȘI VARIETĂȚI
ARAD	Arad	Armăsari de montă publică din rase diverse
BISTRIȚA	Beclean	Semigreu Românesc; Lipițan
BRĂILA	Râmnicelu	Armăsari de montă publică din rase diverse
BRAȘOV	Sâmbăta de Jos	Lipițan
BUZĂU	Cislău	Pur Sânge Englez
	Ruseșu	Semigreu Românesc; Trăpaș
CONSTANȚA	Mangalia	Pur Sânge Arab; Shagya; Poney
CĂLĂRAȘI	Dor Mărunt	Trăpaș; Semigreu Românesc
	Jegălia	Cal Românesc de Sport
GALAȚI	Tuluțești	Gidran
P. NEAMȚ	Dumbrava	Armăsari de montă publică din rase diverse
SUCEAVA	Lucina	Huțul; Cal de Bucovina; Poney.
	Rădăuți	Shagya;
SLATINA	Slatina	Shagya; Furioso - North Star ; Cal Românesc de Sport.
TIMIȘOARA	Izvin	Nonius; Pur Sânge Englez; Ardenez, Cal Românesc de Sport.

egida și cu sprijinul Federație Ecvestre Române, sunt organizate competiții sportive în propriile baze hipice care au fost modernizate, primind astfel accep-

tul forurilor de specialitate pentru găzduirea de concursuri naționale și internaționale.

Regia Națională a Pădurilor – Romsilva a fost și este prezentă, la competiții hipice susținute în bazele particulare și la concursuri internaționale (prin cai și sportivi), la diferite discipline ecvestre. S-a participat onorabil la târguri și expoziții internaționale.

Prin politica de ameliorare a cabalinelor din marea creștere, Regia Națională a Pădurilor - Romsilva pune la dispoziția sectorului privat armăsari de montă publică de mare valoare zootehnică, care să activeze ca reproducători în stațiuni de montă comunale. În același timp valorificăm, prin vânzare, exemplare tinere și valoroase, din toate rasele și varietățile de rasă pe care le creștem.

Odată cu modernizarea agriculturii românești, ponderea cailor folosiți pentru muncă se va diminua și de asemenea se va diminua ponderea armăsarilor amelioratori în cadrul cabalinelor de muncă. Ponderea dominantă a cabalinelor din România va fi reprezentată

de rasele de sport și agrement, armăsarii amelioratori din aceste rase (Pur Sange Arab, Shagya, Pur Sânge Englez, Cal Românesc de Sport, Gidran, Furioso - North Star, Lipițan, Trăpaș, Pony) vor reprezenta cca. 80 % din totalul armăsarilor de montă publică.

În hergheliile tradiționale efectivul raselor de cabaline pentru agrement se vor dezvolta, odată cu dezvoltarea economică și creșterea bunăstării populației.

Prin construirea unui hipodrom în zona capitalei, de noi hipodromuri și baze hipice moderne în țară, vom avea posibilitatea de a dezvolta rasele specializate în curse și cele destinate sportului de performanță.

DINAMICA EFECTIVELOR DE ECVINE ÎN LUME ȘI ÎN EUROPA

■ *Drd. Ing. Mihail LECHKUN*

În lume, potrivit ultimelor date statistice publicate de Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) – Organizația Mondială a Alimentației și Agriculturii, pentru anul 2006 existau 58.542.919 cai. După o scădere a efectivelor înregistrată în 2002 când au atins un minim de 56.034.757 pentru intervalul 1996-2006, a urmat o tendință de creștere, fără însă ca numărul din 1996 să fie atins (58.569.328 capete). Contrar tendinței mondiale, în Europa numărul de cai tinde să se reducă în ultimii ani. În 2006 pe continent au fost numărați 6.191.442 cai, ceea ce reprezintă 10,58 % din efectivul mondial.

Tabelul 1.

Numărul cailor, catârilor și măgarilor (capete) pe glob, din care în Europa (după FAOSTAT)

		Ani		
		2004	2005	2006
Cai				
Total pe glob	Capete	57.415.411	58.383.249	58.542.919
	%	100	100,69	100,96
Din care în Europa	Capete	6.412.171	6.307.952	6.191.442
	%	100	98,37	96,56
Asini, catâri, bardou				
Total pe glob	Capete	52.533.478	52.528.368	52.548.655
	%	100	99,99	100,03
Din care în Europa	Capete	906.784	911.853	916.244
	%	100	100,56	101,04

Tot în 2006, celelalte ecvine domestice, în special asinii și hibridii lor obținuți din încrucișări cu cabalinele numărau 52.548.655 capete în întreaga lume, iar în Europa 916.244 capete.

Tabelul 2. prezintă evoluția celor mai importante efective în diferite state ale lumii. Statele Unite ale Americii dețin din anul 2004 cei mai mulți cai (9,5 milioane capete în 2006), fiind urmate de China, Mexic și Brazilia. În Europa, primul loc este ocupat de Federația Rusă, secondată de țara noastră cu un efectiv de 834.000 capete în 2006. În această ierarhie mondială România ocupă locul 11. Faptul că se situează înaintea unor țări cu tradiție în creșterea acestei specii nu relevă, din păcate deocamdată, existența unei industrii hipice dezvoltate. Ea poate însă oferi o imagine asupra extraordi-

narul potențial al ecosistemului zoo-productiv care susține asemenea efective importante.

Tabelul 2.

Dinamica efectivelor de cai în cele mai importante țări crescătoare (după FAOSTAT)

Nr. crt.	Țara	Capete			
		2003	2004	2005	2006
1	SUA	7.000.000	8.000.000	9.200.000	9.500.000
2	China	8.090.322	7.902.310	7.641.370	7402450
3	Mexic	6.260.000	6.260.000	6.260.000	6260000
4	Brazilia	5.828.376	5.787.250	5.787.249	5787249
5	Argentina	3.655.000	3.655.000	3.655.000	3655000
6	Columbia	2.592.062	2.590.991	2.553.621	2553621
7	Mongolia	1.988.900	1.968.900	2.005.300	2029100
8	Etiopia	1.450.000	1.517.585	1.569.350	1655383
9	Federația Rusă	1.499.000	1.498.500	1.409.261	1319358
10	Kazakhstan	1.019.300	1.064.300	1.120.400	1163500
11	România	879.000	897.000	840.000	834000
12	India	751.000	-	-	750000
13	Peru	720.000	725.000	730.000	730000
14	Chile	650.000	660.000	670.000	670000
15	Ucraina	684.300	637.100	590.900	585000
16	Senegal	500.225	504.010	513.714	517536
17	Germania	524.800	525.000	500.400	500400
18	Haiti	501.000	500.000	500.000	500000
19	Venezuela	500.000	500.000	500.000	500000
20	Cuba	451600	464000	469500	482800

Pentru țările Uniunii Europene membre în anul 2008 (deci inclusiv cele care au aderat la 1 ianuarie 2007), statisticile FAO înregistrează în perioada 2002-2006 o fluctuație a efectivelor de cai. Pe ansamblu se observă o scădere la nivelul anului 2004, care a fost urmată apoi de o creștere în 2006. Slovenia și Suedia se disting între țările cu o tendință mai accentuată a creșterii efectivelor de cai, până la nivelul anului 2005, urmată de o plafonare a acestora în 2006. După o creștere ușoară a efectivelor în anul 2003, în Polonia a urmat o perioadă de scădere până în anul 2006. În 2006, țările Uniunii Europene care dețineau cel mai mare număr de cai au fost: Germania (500,4 mii capete),

Franța (422,9 mii capete), Polonia (307,0 mii capete), Italia (300,0 capete) și Spania (245,0 capete). Membră din 2007 a UE, România se detașează pe primul loc cu un număr considerabil mai mare de cai la nivelul anului 2006.

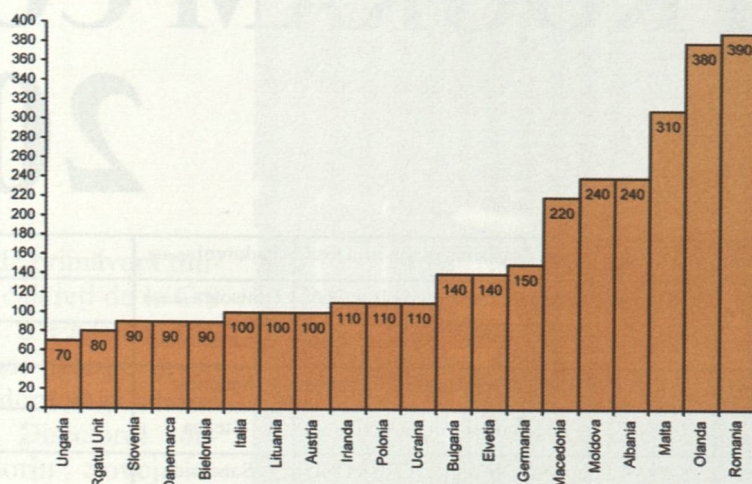
Tabelul 3

Dinamica efectivelor de cai în țările Uniunii Europene (După FAOSTAT)

- mii capete -					
Țara	Anii				
	2002	2003	2004	2005	2006
România	860.000	879.000	897.000	840.000	834.000
Germania	506.200	524.800	525.000	500.400	500.400
Franța	345.148	349.770	344.470	426.227	422.872
Polonia	330.000	333.108	320.952	312.139	306.992
Italia	285.000	290.000	277.767	300.000	300.000
Spania	238.000	238.000	238.000	240.000	245.000
Anglia	184.000	184.000	184.000	-	185.000
Olanda	121.467	126.292	128.580	128.500	128.500
Bulgaria	150.690	151.000	126.321	-	125.000
Suedia	85.000	95.499	95.660	95.700	95.700
Austria	60.000	85.000	80.072	85.000	85.000
Irlanda	72.600	70.400	72.800	79.900	79.900
Ungaria	65.300	63.000	62.000	67.000	71.000
Finlanda	59.100	60.200	61.100	63.770	66.050
Lituania	64.500	60.656	63.587	63.628	62.605
Danemarca	38.136	42.707	39.209	47.472	52.882
Belgia	31.229	32.093	31.945	27.985	34.799
Grecia	29.000	27.594	27.031	27.149	27.149
Cehia	21.000	20.000	20.371	20.561	22.883
Slovenia	16.952	16.879	17.500	20.000	20.000
Portugalia	17.000	17.000	17.000	17.000	18.000
Letonia	19.600	18.500	15.400	15.500	13.900
Slovacia	8.000	8.114	8.114	8.209	8.328
Estonia	5.500	5.300	5.800	5.100	4.800
Luxemburg	3.117	3.449	3.686	4.193	4.336
Malta	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Cipru	650	650	650	650	650
TOTAL UE	3.618.189	3.704.011	3.665.015	3.397.083	3.716.746

În figura A. este redată situația statelor de pe continentul european (calculată pe baza datelor FAO pentru anul 2004), ierarhizate după densitatea numărului de capete cabaline la 100 km²:

Figura A. Densitatea cabalinelor la 100 km² în principalele țări ale Europei (2004)

Se poate observa faptul că țări importante din Europa occidentală, membre ale Uniunii Europene, (Regatul Unit al Marii Britanii, Danemarca și Italia) au printre cele mai mici efective de cai raportate la suprafața statelor respectiv (sub 100 de capete la 100 km²). În același timp, datele statistice FAO permit distingerea unui alt grup de alte șapte țări (Lituania, Austria, Irlanda, Polonia, Ucraina, Bulgaria, Elveția) care au o densitate cuprinsă între 100 și 150 de cai la 100 km². În fruntea țărilor europene care dețin cel mai mare număr de cai raportat la 100 km², în anul 2004, se situa România cu 390 cai la 100 km², urmată de Olanda, Malta, Albania, Republica Moldova, Macedonia și Germania cu densități cuprinse între 380 și 150 de cai la 100 km².

În lume, la acest indicator – densitatea cabalinelor, la 100 km² – cele mai importante țări crescătoare (potrivit statisticilor FAO pentru anul 2003) sunt prezentate în Tabelul 4. (valori medii). Se poate astfel remarca faptul că cea mai mare densitate de cabaline raportată la suprafață, se înregistrează în Haiti (1.820 cap/ km²).

(Continuare în numărul viitor)

Federația Ecvestră din România

PROGRAM COMPETIȚIONAL

2008

1	29-02.03	Camp. jud Timis etapa I-a Obst.	Padureni (manej)		37	16-20.07	CAI 4A/2A/1A	Aszar Kisber	HUN
2	07-09.03	Camp. jud Timis etapa II-a Obst.	Timisoara (manej)		38	24-27.07	CSI&CDI ch/jun	Sancrai	
3	21-23.03	Camp. jud Timis FINALA Obst	Padureni (manej)		39	25-27.07	Cupa Jegalia CSN	Jegalia	
4	11-12.04	CEN 40 km. pt. Cupa Sf. Gheorghe	Sancraiu		40	24-27.07	CSIO4*-[-W]	Bratislava	SVK
5	12-13.04	Memorial Velicu CND	Steaua		41	01-03.08	GP Bucuresti dresaj	Snagov	
6	18-20.04	Cupa Sf. Gheorghe (CSN&CNC)	Sancraiu		42	01.03-08	CSIO4*-[-W]	TBA	HUN
7	25-27.04	CEI 2*80/3* 120,160	Babolna	HUN	43	01-03.08	CIC*/**	Kaposvar	HUN
8	25-27.04	Zonala WestForce	Sannicolau Mare		44	01.03.08	Cupa Hipocan CSN	Corbeanca	
9	30-01.05	CSI2[-W]	Kiskunhalas	HUN	45	08.10.08	Cupa Campiei de Vest CSN	Sannicolau Mare	
10	01-04.05	CAI 4A/2A/1A	Fabiansebestyen	HUN	46	07-10.08	CAI 2 A - Donau Alpen Cup	Niedewil	SUI
11	02-04.05	Cupa Timisoara CSN	Timisoara (manej)		47	08-10.08	Cupa TOMIS CSN	Calatis-Mangalia	
12	09-11.05	Zonala CSN	Saftica		48	15-16.08	Cupa Romaniei CEN 60/80 km.	Sancrai	
13	09-11.05	Cupa Romsilva (CSN&CNC*)	Tg. Mures		49	15-17.08	Finala juniori si tineret	Tg. Neamt	
14	10-11.05	Zonala Enduro 40/60 km.	Odorheiu Secuiesc		50	18-20.08	CAI 2A	Babolna	HUN
15	09-12.05	CDI 3*	Mariakalnoc	HUN	51	21-24.08	Cupa Steaua (CSN&CDN)	Bucuresti	
16	15-18.05	MP Bucuresti CSN	Corbeanca		52	22-24.08	Cupa FER CAN	Cirta (HR)	
17	15-18.05	Cupa Sf. Gheorghe CAN	Sancrai		53	29-31.08	CIC **/**	Sopot	POL
18	23-25.05	Cupa FER (CSN&CDN)	Corbeanca		54	04-07.09	Balkan - CH - J	Plovdiv	BUL
19	23-25.05	CIC */**	Shumen	BUL	55	12-14.09	Balkan - CH - E	Sancrai	
20	30-01.06	CSIO4*-[-W]	Bucuresti		56	12-14.09	Memorial Barbuceanu CSN	Piatra Neamt	
21	30-01.06	Cupa Romsilva CAN	Beclean		57	19-21.09	Finala obst. seniori	Sibiu	
22	06-08.06	CSI3*-[-W]	Piatra Neamt		58	19-21.09	Finala atelaje	Tg. Mures	
23	14-15.06	Zonala dresaj	Baneasa		59	26-28.09	Finala CC	Tg. Mures	
24	12-15.06	CSIO4*-[-W]	Sofia	BUL	60	26-28.09	Cupa Piccadily CSN	Saftica	
25	13-15.06	CAI 4A/2A/1A	Vecses	HUN	61	02-05.10	Finala dresaj	Corbeanca	
26	20-22.06	CSI2*-[-W]	Albena	BUL	62	02-05.10	CSIO4*-[-W]	Atena	GRE
27	20-22.06	Balkan-CH-D	Istanbul	TUR	63	10-12.010	CDI3* W	Kaposvar	HUN
28	20-22.06	CCI*/**	Nagykanisza	HUN	64	10-12.10	Forta+finala amatori	Otopeni	
29	27-29.06	CSIO4*-[-W]	Istanbul	TUR	65	17-19.10	Finala Enduro 40/60/80 km.	Odorheiu Secuiesc	
30	27-29.06	Zonala Ag. Int.	Otopeni		66	24-26.10	Cupa de toamna (manej-CSN)	Timisoara	
31	04-06.07	CIC*/**Balkan-CH CIC1	Sancraiu		67	.11	World Dressage Challenge	Bucuresti	
32	05-06.07	Calul Bucovinean zona obst.	Radauti		68	12-14.12	CSI3*-[-W]	Budapesta	HUN
33	10-13.07	CH-EU-Ch-S	Atena	GRE	69	12-14.12	CAI W	Budapesta	HUN
34	11-13.07	Cupa Municipiului CSN	Piatra Neamt		70	19-21.12	Cupa Craciunului (CSN)	Tg. Mures	
35	11-13.07	Cupa Romaniei Atelaje	Satu Mare		71	20-22.02.09	CSI2*-[-W]	Brno	CZE
36	18-20.07	Cupa Romaniei CSN	Sibiu						

NOUTĂȚI SPORTIVE

■ Dr. Anca BOGDAN

Chiar dacă iarna nu a trecut, iar primăvara nu s-a instalat, iubitorii sportului hipic călare, au dat deja startul la primele concursuri. Primul a fost pe Baza hipică a C.S.A. Steaua, fiind organizat de un împătimit iubitor de cai și obstacole, Olteanu Petruș, care a deschis sezonul, chiar dacă neoficial. Când spun „neoficial”, mă refer că nu a fost sub egida F.E.R dar asta nu înseamnă că nu a fost cronometraj electronic, ordine de start și clasament, arbitraj efectuat de un arbitru de pe lista oficială și anume d-na Mariana Moisei care a și comentat desfășurarea competiției.

Au fost trei probe destinate mai multor categorii de cai și călăreți și anume: 0,80 cm cai debutanți amatori, copii – iar apoi s-a trecut la înălțimi mai mari 1m și 1,10m. Chiar dacă nu sunt dimensiuni impresionante ale obstacolelor, trebuie să ținem cont că totul s-a desfășurat în manejul acoperit ceea ce a sporit dificultatea probelor. S-a vrut prin acest concurs să se realizeze și competiții în perioada rece, chiar dacă la început participarea a fost mai redusă, dar scopul de a învăța copii, caii tineri, debutanți cu „stresul”, condițiilor de concurs, au fost atinse. Au fost participări din clubul gazdă, C.S Picadilly, C.E Agroatnațional, C.S Hipocon Corbeanca, iar locurile fruntașe, s-au împărțit între cluburi.

Succesul acestei mici competiții de o zi, a determinat continuarea inițiativei cu un concurs la două săptămâni interval, pe baza hipică a C.E Agroatnațional – de pe șoseaua de centură – care a coincis cu 1 Martie. „Cupa Mărțișorului” s-a dovedit să fie pe lângă un concurs destinat copiilor, amatorilor, cailor debutanți și profesioniștilor și un concurs de inaugurare a manejului închis în care de altfel s-au desfășurat probele din Baza C.E Agroatnațional.

Vremea frumoasă, de primăvară timpurie, a adunat la start călăreți de la C.S Hipocon Corbeanca, C.S Cadența, C.S Picadilly, C.S.A Steaua, precum și un numeros public care a dorit să-și admire și încurajeze favoriții. Directorul concursului, domnul Sorin Soveja – maestru al sportului, a asigurat cele mai bune condiții de concurs: cronometraj electronic cât și un parcurs așezat și ornamentat care sa îmbie caii la sărituri și totodată să-i pună în condiții cât mai apropiate de un concurs oficial. Probele au fost destinate aceluiași categorii ca la C.S.A Steaua și au fost câștigate de sportivii cluburilor participante.

Așa cum am mai spus, cele două con-

cursuri „de casă” chiar dacă nu au fost „oficiale”, ele s-au bucurat de prezența domnului Adrian Gaspar, președintele F.E.R și a domnului Iavorovski Alexandru, secretar general F.E.R.

Cred că cele două concursuri au fost au fost apreciate de competitori și spectatori, așa încât, sper ca „tradiția” concursurilor în manej închis și „de casă” să continue.

“OBSTACOLELE” CUPEI MONDIALE

■ Emanuel FÂNTÂNEANU, membru IAEJ, comentator Eurosport

Cupa Mondială a specialiștilor în săriturile peste obstacole a intrat pe ultima turnantă, în majoritatea celor 14 ligi disputele fiind încheiate, iar „pașapoartele” pentru Göteborg, din final de aprilie, obținute de principalii pretendenți la un loc pe podium.

Pentru noi, au mai rămas speranțe... viitoare!

„Vestul” - sperie... restul!

Evident, marile forțe ale echitației sunt concentrate în Liga Europei de Vest, acolo unde evoluează numele grele ale echitației internaționale, din Franța, Germania, Olanda, Irlanda, M. Britanie, Belgia, Italia ș.a. Nu ca fi nicio surpriză, prin urmare, dacă învingătorul (învingătoarea!) celei de a 30.a ediții va veni din această zonă - să nu omitem din calculele noastre pe reprezentanții Suediei (cu încărcătura psihică de a se afla în

fața propriului public) sau Finlandei -, dar, de fiecare dată, călăreții de peste Ocean s-au dovedit a fi extrem de redutabili și învingători!

Așadar, Liga Europei de Vest se constituie în gruparea de forță a echitației internaționale (afirmație valabilă și pentru alte două importante discipline care se află sub yodia Cupei Mondiale - dresajul și atelajele), caracteristica actualei ediții, așa zice, fiind, până în prezent, disputa dintre generații, adică între veteranii de talia unui Ludger Beerbaum, Jojn

și Micjel Witacker, Michael Beerbaum, Tim Stockdale, Thomas Fruhmann, Ruthford Latham, Markus Fuhs, Michel Robert ș.a., a căror vârstă variază între 50 și peste 60 de ani, și noua generație, foarte talentată, în frunte cu, să zicem, William Whitacker sau campionul mondial și european la echipe, olandezul Gerco Schroder, la 29 de ani. În același timp, vom sublinia și prezența unor exemplare cabaline de mare valoare - The Sizth Sense (westfalien, cal, 1996), Fresh Direct Corlato (iapă, holstein, 1997), Ever Murz Marais Z (cal, zangersheide, 1997), Eurocommerce Milano (iapă, kwpn, 1994), Ilostra Dark (iapă, sf, 1998), Butterfly Flip (iapă, swedish warmblood, 1996) sau Castle Forbes Libertina, Suncal Portofino 63, Jalisca Solier, Peu a Peu, Kalusha, Ideo du Toth etc etc - care au oferit evoluții de excepție.

De altfel, întrecerile din acest sezon al Cupei Mondiale, la care se vor adăuga și cele din Cupa Națiunilor Samsung, care va debut în curând, au ca țintă majoră și participarea la disputele olimpice, care vor avea loc nu la Beijintg, ci la Hong Kong. Oricum, să așteptăm finala Cupei Mondiale, programată între 23 și 27 aprilie, la Gotheborg, cea de a 30-a ediție marcând revenirea „acasă”, dacă avem în vedere că în Scandinavium Arena a avut loc, în 1978, prima finală dar și încă altele în anii următori.

„Barele” au fost prea sus pentru călăreții noștri

Până la un moment dat ne-am pus mari speranțe în călăreții noștri de a avea o nouă prezență pe lista finalistilor, startul lui Claudiu Gheorghe, în 1993, tot la Goteborg, atunci când s-a situat pe locul 26 din 44 de concurenți, fiind în continuare singular și o excepție.

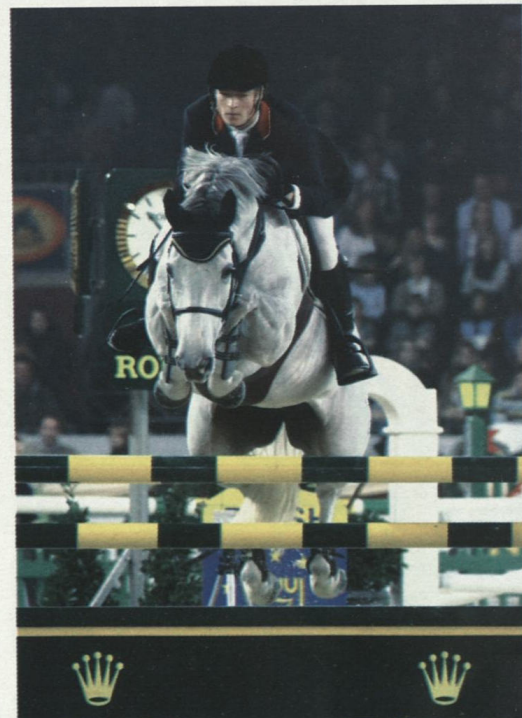
Și va rămâne astfel și pentru acest sezon, pentru că speranțele de care aminteam s-au spulberat în fașă. După o

mai mult decât notabilă evoluție în prima parte a etapelor din cadrul subligii de sud a Ligii Europei Centrale, cu gândul la evoluția în finala Ligii și la o reală șansă de calificare pentru Goteborg, totul s-a năruit, mai mult sau mai puțin din cauze obiective, una dintre acestea fiind și faptul că reprezentanții noștri nu pot face față unei competiții indoor, nevând caii pregătiți pentru asemenea gen de întreceri! Drept urmare, Norbert Schumann sau Andy Candin, sau Aurel Cojocariu vor privi cu invidie la ... micul ecran!

Dar, cum un necaz nu vine niciodată

singur, este cazul să aducem în prim-plan și faptul că Federația Internațională a decis să scoată din calendarul oficial Campionatele Balcanice – competiție care are peste patru decenii de la instituire – aceasta și ca urmare a valorii din ce în ce mai scăzută, a unei lipse de interes din partea țărilor participante. Pentru sportivii noștri, decizia este una dură, având în vedere și așa participarea redusă la întrecerile internaționale. Din acest moment începe greul și opentru forul nostru de specialitate, dacă este dispusă să nu rămână cu ... caii în grajdul neputinței.

O EXPERIENȚĂ REUȘITĂ ÎN BELGIA

■ Ing. Adrian POPESCU

În perioada 1-20 februarie 2008, o delegație de călăreți din Cluj Napoca, au avut șansa și ambiția să participe la un turneu de pregătire de concursuri în sala în Belgia. Au participat 3 cai: Galway de Liberty, Ose t'elle și Bucura, însoțiți de Adrian Popescu, organizatorul stagiului, Titi Runcan și Nemeș Călin, călăreț în ascensiune, sub cravașa căruia cei trei cai au evoluat.

Cele trei iepe au concurat pe probe de nivel E, D și C(fiind vorba de cai tineri), iar rezultatele obținute au atras atenția unor nume importante prezente la acest turneu, cum a fost Herve Godignan, medaliat cu bronz la J.O. de la Barcelona, care s-a interesat de originea iepelor românești.

La reușita acestei experiențe ecvestre au contribuit și numeroasele vizite efectuate la renumitele grajduri Pessoa, amabilitatea și modestia celor doi, Rodrigo și Nelson Pessoa, fiind absolut dezarmante.

Din punct de vedere al pregătirii sportive, acest turneu in-door a fost mai mult decât încurajator pentru sportivii români, adăugând un plus de experiență și de încredere pentru Campionatul National care se apropie.

Experiența acestui turneu a fost o

data în plus benefică pentru noi toți deoarece gazda noastră, călărețul de Grand-Prix, Fabien Genet, și-a reînnoit invitația față de echipa clujeană de a reveni în structura sa hipică și cu ocazia altor evenimente sportive.

Această experiență a arătat că solidaritatea ecvestră începe să se facă simțită și la noi, iar din această perspectivă este lăudabil gestul proprietarului Clubului Hipic Piccadilly, dl Florin Medeț, care înainte de turneul din Belgia a oferit delegației noastre un cantonament de două săptămâni „pro bono” la baza sa hipică de la Tâncăbești.

NOTE ȘI REFLECȚII PE MARGINEA CUNOȘTINȚELOR DE ECHITAȚIE ETOLOGICĂ

Doina Pieper ■

Revenind la instrumentele propuse de Pat Parelli (nr. 4 al revistei Calul Magazin) vom încerca să intrăm în grațiile calului ghidându-ne după cele șapte exerciții sub formă de joc. În fapt, nimic nou sub soare căci e vorba de acele jocuri de seducție sau strategii de apropiere de partener valabile în viața de fiecare zi și orice sferă de activitate. Pedagogia modernă tinde să înlocuiască din ce în ce mai mult noțiunea de lucru văzut ca exercițiu arid cu cea de joc.

Din cele șapte etape enunțate anterior ne vom opri astăzi asupra primelor trei considerate fundamentale :

1. Jocul PRIETENIEI este cel mai important. El vizează câștigarea încrederii calului într-un climat de calm și relaxare în care acesta va înțelege că nu are de-a face cu un predator de temut ci cu cineva sau ceva care nu îi va face nici un rău.

Apropierea de cal se face cu gesturi blânde, mai întâi folosind carrot-stickul ca pe o prelungire a brațului, apoi mai direct cu mâinile. La început e preferabil să păstrați o distanță de siguranță în cazul în care calul se apără la atingerea unor părți sensibile. Începeți cu zona 1 prin mângâieri pe toată suprafața, inclusiv membrele anterioare după care treceți la zonele 2, 3, 4, inclusiv membrele posterioare și abdomenul, în sfârșit zona 5 sub-caudală. În caz de reacție de refuz reveniți la o zonă preferată de el pentru ca ulterior să folosiți tehnica de retragere și revenire progresivă la locul reperat dificil prin mișcări repetate și ritmate. Urmăriți deturarea atenției de la acest loc prin reveniri laterale sau indirecte, implicit focusarea zonelor la care calul a reacționat pozitiv. Cu răbdare, politețe și fără să pierdem din vedere acea atitudine amicală veți reuși să cuceriți redutele cele mai apărate de cal, iar din acel moment să vă considerați acceptat în teritoriul lui. În cazul cailor reticenți păstrați distanța nepermițând să treacă în spațiul vostru personal până nu și-a schimbat comportamentul.

2. Jocul PRESIUNII sau de-a ARI-CIUL este cel mai greu acceptat de către cal. El constă în aplicarea de apăsări cons-

tante pe toate zonele corpului pentru a-l determina să se miște într-o anumite direcție (presiunea la mijlocul pieptului îl determină să reculeze, cea pe ancolură, exact în spatele gâștei duce la deplasarea trenului anterior iar apăsarea laterală exact în vârful osului iliac provoacă deplasarea trenului posterior). După fiecare reușită, reveniți la jocul prieteniei pentru a șterge senzația de presiune exercitată asupra lui. Alternanța mângâiere-presiune-mângâiere este importantă deoarece dă posibilitate calului să nu rămână cu o impresie defensivă. Apăsările se fac mai întâi cu carrot-stickul, apoi cu vârful degetelor pentru ca în cele din urmă să comunicați intenția doar prin vibrațiile transmise de coardă. Există patru faze de „fermitate binevoitoare” și progresivă a presiunilor : asupra părului, a pielii, a musculaturii și a oaselor. Acest joc pregătește calul în vederea comenzilor de mâini și picioare când va fi călărit.

3. Jocul de-a CONDUSUL are ca obiective să determine calul să reculeze, să își miște partea din față sau partea din spate a corpului fără nici o atingere, doar printr-o simplă sugerare sau presiune ritmică asupra corzii. Fazele acestui joc sunt : **a/** deplasarea înapoi a calului (recul) prin acțiune în zona 1 cu carrot stickul într-o mână, coarda în cealaltă, privirea hotărâtă (numită de Parelli „privirea soacrei”) sau mișcarea ritmică a corzii și avansarea mâinii pe coardă până când calul va recula, sau prin bătai ritmice cu carrot-stickul la sol (ca cele ale nevăzătorilor) până când calul va da înapoi. **b/** Revenirea calului prin acțiune în zona 1: deplasați-vă spre spate cu o ex-

presie prietenească și mângâind coarda cu ajutorul carrot-stickului până când calul vă va urma, repetați mișcarea înapoi apoi înainte până când simțiți acceptarea jocului de către cal. **c/** conduceți calul poziționându-l la distanță în zona 2 între capul și umărul calului, țineți cu ambele mâini carrot-stickul la nivelul gâștei și apropiați-vă încet de cal bătând aerul în direcția lui până când el se va deplasa cu un pas. Opriti-vă imediat, relaxați-vă, aplecați carrot-stickul, zâmbiți și mângâiați calul cu acesta. Progresiv veți continua până la deplasarea calului într-un cerc de 360 grade. **d/** Conduceți trenul posterior din zona 4: țineți carrot-stickul de mâner arborând privirea soacrei și apropiați-vă de cal descriind un arc până la nivelul coapsei, apoi înaintați în direcția zonei 4 bătând cu carrot-stickul în sol. Calul se va mișca, vă va privi. Zâmbiți-i și mângâiați-l pe cap. Dacă dimpotrivă întoarce capul și vrea să se îndepărteze, scurtați coarda și apropiați-vă de coapsa lui. Imediat după ce vă va privi și își va deplasa crupa spre exterior opriți-vă zâmbiți și mângâiați-l. După ce ați reușit cu carrot-stickul încercați aceleași mișcări cu mâinile libere.

Pentru cele trei jocuri aveți nevoie de circa două ore și de perseverență. Fiind vorba de exerciții în care calul nu se simte suprasolicitat el nu se va plictisi. În funcție de cal puteți prelungi sau scurta ședința. La reluare, a doua zi, începeți de la capăt respectând ordinea dată. Rămâneți relaxați chiar dacă nu reușiți totul din prima ședință. Și nu uitați în completarea celor mai sus spuse: zâmbetul amical și repetiția ca mamă a învățării...

TREC - UN NOU SPORT ÎN ROMÂNIA

■ Mugur Pop,

Director Tehnic, CNTE România

www.ridingadventures.ro

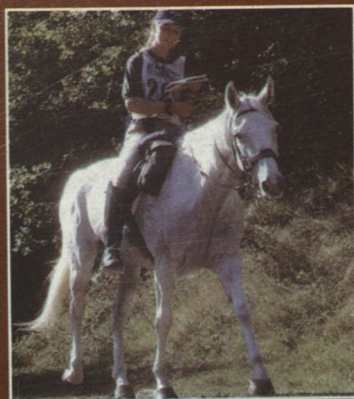
Aflat la frontiera, uneori framântată, dintre competițiile ecvestre clasice și turismul ecvestru, TREC-ul (Techniques de Randonnee Equestre de Competition) ar putea fi chiar puntea de legătură dintre acestea două.

Trec-ul este un sport care se adresează în special călăreților de exterior și constă din patru probe destinate să evalueze cuplul cal-călăreț.

Două probe sunt inspirate din dificultățile întâlnite în turismul ecvestru:

1. Parcurs de orientare și regularitate-POR

Solicită cunoștințe temeinice de topografie precum și o bună cunoaștere a gestiunii efortului calului. Cu 20 de minute înaintea plecării în probă, fiecare călăreț descoperă și transpune pe harta sa un itinerariu de 12 la 50 de km, în funcție de nivelul competiției. Acesta trebuie respectat riguros. Puncte de control sunt distribuite pe toată lungimea parcursului. La fiecare punct control și la plecare

este indicată viteza medie impusă pentru etapa care urmează.

2. Parcurs în teren variat-PTV

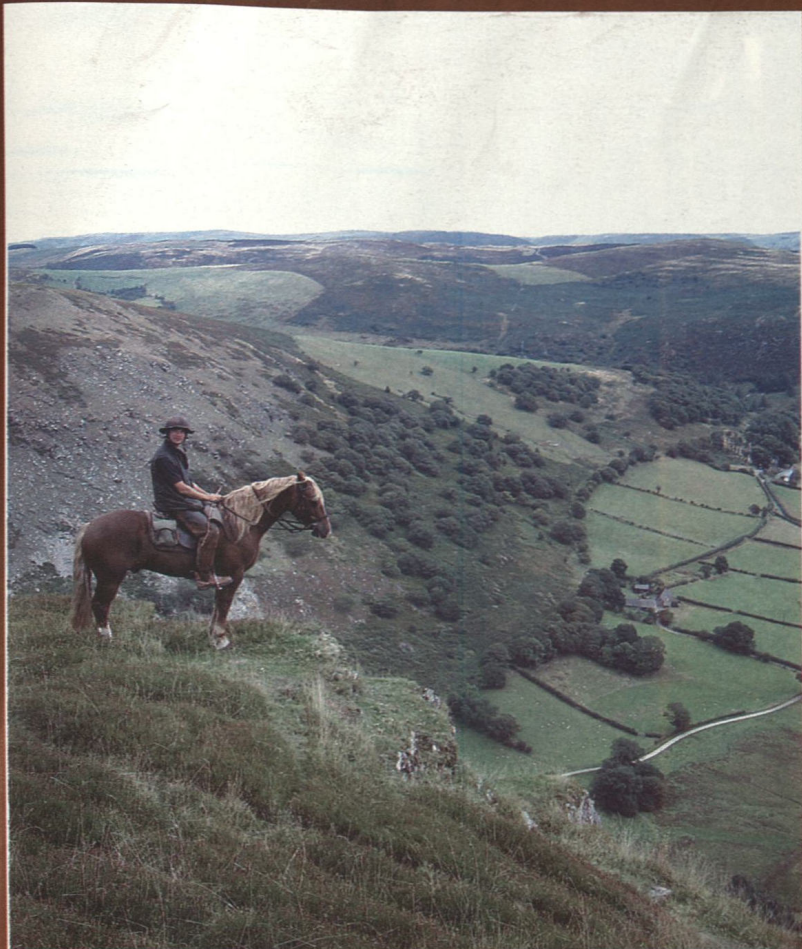
Este compus din 12 până la 18 dificultăți în funcție de nivel. Obstacole naturale sau simulate, trebuie abordate cu calm și în deplină securitate. Mai mult decât performanța, eficacitatea, abordarea și stilul cuplului sunt notate. Dificultățile sunt înălțuite, alternând sărituri în viteză cu pasaje tehnice care solicită calm și minuțiozitate. Unele obstacole se abordează cu calul la mână, aceasta fiind o particularitate a acestui sport.

Alte două probe testează tehnica și cunoștințele ecvestre:

3. Prezentarea cuplului cal-călăreț

Urmărește să verifice ținuta și harnașamentul cuplului, care trebuie să fie adaptate și întreținute pentru distanțe lungi, protejând calul și călărețul. 5 minute sunt alocate fiecărui călăreț pentru a prezenta echipamentul și pentru a-și argumenta alegerea. Concurentul trebuie să aibă de asemenea în coburi tot ceea ce are nevoie la drum lung: o trusă de prim ajutor uman și veterinar, o mini trusă de potcovărie, o lampă

de buzunar și material reflectorizant pentru semnalizare pe timp de noapte.

4. Gestiunea alurilor

Solicită tehnica ecvestră a călărețului și dresajul calului.

Călărețul trebuie să parcurgă un culoar de 100 sau 150 m lungime și 1.50 m lățime, la dus în galopul cel mai lent posibil, iar la întoarcere în pasul cel mai rapid posibil, fără rupturi de ritm și fără să iasă din culoar.

Acest sport a fost creat de călăreți de exterior pentru călăreți de exterior. Prin caracterul său accesibil și prin deschiderea pe care o oferă către sportul călare, indiferent de vârstă sau pregătire, TREC-ul ofera de la început cadrul pentru formarea de buni călăreți într-o atmosferă convivială.

Intenția Comitetului Național de Turism Ecvestru (CNTE) alături de Federația Ecvestră Română (FER) este de a crea premisele organizării acestei competiții și pe plan național.

CNTE a semnat un protocol de colaborare cu Federația Ecvestră Franceză (FEF) pentru un program de formare de călăreți și pentru crearea unui sistem de formare la nivelul standardelor europene în domeniul călăriei de exterior. Stau la dispoziția oricui este interesat să afle mai multe detalii despre acest sport și despre stadiul în care ne aflăm cu lansarea acestui nou sport în România, la adresa de mail mugurpop@yahoo.com

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI ÎN EXTERIOR

(continuare din numărul trecut)

■ **Doina PIEPER**

Adaptarea poziției în șa

Aceasta trebuie adaptată variațiilor de teren:

- la urcuș veți căuta să ușurați spatele calului deplasând greutatea ușor spre față prin ridicare în scărițe. Cu cât panta e mai pronunțată cu atât vă veți ridica mi mult în echilibru în scărițe. Puteți să vă țineți de coama calului pentru mai multă siguranță. Nu uitați că la pas și la galop calul are nevoie de balansarea cât mai liberă a ancolurii pentru a avansa capul.

- la coborâș veți ușura trenul anterior al calului rămânând perpendicular pe spatele calului. Dârlogii vor urma mișcarea în față a capului.

Nu jenați echilibrul calului!

- urcușul se poate face în cele trei aluri, în schimb coborâșul numai la pas. Luați panta direct în față, nu de-a curmezișul, căci calul poate aluneca. Dacă terenul e foarte lunecos rămâneți drept în șa și lăsați calul să coboare cu pași mărunți fără să-l enervați.

- la trecerea unui șanț sau mic obstacol natural, strângeți gambele, avansați mâinile ca astfel calul să poată privi unde pune picioarele. La trap vă puteți ține în echilibru de coama calului cu o înclinare în față de aproximativ 30° căci la trecerea unui obstacol corpul este automat proiectat înainte.

Alte situații...

- în fața unei gropi, a unui râu sau altui obstacol neobișnuit, preferați mersul la pas sau cel mult în trap mărunț. Strângeți bine cu gambele abdomenul calului, dârlogii reținuți pentru a-l încadra cât mai bine și a-l împiedica să

derobeze; încurajați-l cu vorba.

- la săritură, însoțiți cu brațele mișcarea în față a ancolurii. Priviți înainte pentru a preîntâmpina apariția vreunei ramuri sau trunchi periculos.

În grup

Păstrați ordinea stabilită și nu vă plimbați printre călăreți, păstrați-vă calmul în orice situație, nu strigați, nu pedepsiți calul cu orice ocazie, dar nici nu îl lăsați să pască când vrea el. Rămâneți în grup.

Dozarea alurilor

Plimbarea se începe cu 15 minute de mers la pas, dârlogii lejeri – nici prea reținuți nici prea lungi. După care continuați în trap săltat cu schimbare de picior pentru a evita obosirea unei părți, după 4-5 minute treceți la pas încă 4-5 minute după care puteți porni și la galop, dacă terenul e favorabil.

Durata galopului

Variază în funcție de aceleași elemente.

- dacă nu cunoașteți bine calul treceți la pas după 2-3 minute și observați respirația calului. Dacă ea este lentă și regulată puteți continua dacă nu mergeți la pas până aceasta se stabilizează.

- după un galop mai lung un timp de trap (de 7-8 minute) permite o recuperare mai activă decât pasul.

Pauza

- la apropierea de pas treceți la pas cu cel puțin doi km înainte de oprire sau 15 minute înainte de locul stabilit.

- slăbiți chinga sau dacă pauza e

mai lungă de un sfert de oră puteți deșeuca calul.

- nu îl lăsați să pască cu dârlogii atârând, poate să își prindă piciorul și să-i rupă.

- legați-l corect, fie alături de ceilalți cai pe o coardă de ataș întinsă între doi copaci, fie de un copac solid sau de o barieră din lemn stabilă.

- cercetați terenul să nu fie nici sârmă ghimpată sau alte obiecte contondente sau periculoase în apropiere, evitați arbuștii și locurile ce pot ascunde pericole.

- nu lăsați caii nesupravegheați. Dacă aveți în grup un armăsar întrebați ghidul dacă acesta trebuie izolat.

Îngrijirile

- dați de băut calului de câte ori treceți pe lângă o sursă de apă; puteți să îi dați și puțin de mâncare.

- inspectați calul în întregime: membrele, gura, pielea sub șa, picioarele.

- dacă i-a căzut o potcoavă sau s-a slăbit semnalați imediat și nu mai încălecați calul până nu ați remediat.

- dacă calul urinează în timp ce îl călăriți ridicați-vă în șa pentru a-i ușura spatele.

(Continuare în numărul viitor)

BLACK BEAUTY

■ Doina PIPER

Se spune că moda și odată cu ea prețul cailor negri a explodat în urma ecranizării cărții *Black Beauty* a scriitoarei britanice Anna Sewell (1820-1878). Cartea care de la apariția ei a făcut înconjurul lumii, a fost tradusă și, gata de citit, o putem găsi și la noi în librării*.

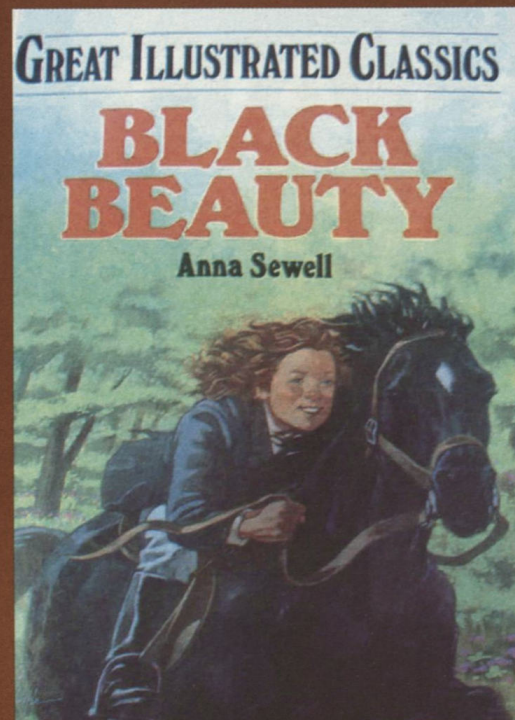
O poveste simplă, care reușește să ne captiveze de parcă am fi noi înșine în pielea calului care povestește. Impresii, bucurii și suferințe de tot felul, de-alungul unei vieți, până la urmă plină de învățături în privința oamenilor pe care i-a fost dat să îi întâlnească. Ajungem chiar să ne întrebăm de unde expresia “viață de câine”, din moment ce caii au fost dintotdeauna puși la încercări mult mai grele, de multe ori greu de imaginat.

Calul din pielea Annei Sewell e un foarte bun observator al lumii din jur, răbdător și dotat cu o memorie excelentă, ceea ce face ca descrierile să fie deosebit de minuțioase și de sugestive. Cei care cunosc această lume în care se învârt tot felul de oameni și cai, vor recunoaște multe din situațiile relatate. Tot atâtea puncte nevralgice dar și momente pline de încântare și frumusețe pe care omul le poate trăi în preajma calului.

Cât despre mânzul *Black Beauty* (zis în traducere și Tuciurel), încă de mic, el caută să înțeleagă tot ce se întâmplă în jur, ca de pildă o scenă de vânatoare de iepuri călare pornită în mare pompă, cu trâmbițe și mulți câini gonaci. Aceștia, întărâtați au sfârtecat un iepure spre bucuria domnilor călare, în timp ce mai la vale, îl păștea o altă priveliște : doi cai splendizi erau prăvăliți, unul zvârcolindu-se în apă, iar celălalt gemând în iarbă. Un călăreț ieșea din părau, năclăit de noroi, dar celălalt continua să zacă nemișcat. Comentariul iepei-mame la acest spectacol : nicicând nu am fost în stare să înțeleg din ce motiv se prăpădesc atât de mult oamenii după sportul ăsta, cu toate că își pun chiar viața în primejdie, iar adesea au de suferit cai buni, care după aceea nu mai sivesc la nimic. Câmpurile sunt și ele

călcate în picioare, și toate astea pentru un iepure...pe care l-ar fi putut dobândi mult mai lesne(...). După o vreme veni veterinarul să se uite la calul prăvălit, și-a dat seama că nu mai era nimic de făcut, avea un picior sfârtecat. Cineva a venit cu o pușcă, după care se auzi o detunătură și-un nechezat scurt.. La puține zile după aceea am auzit clopotul bisericii bătând îndelung și uitându-ne pe deasupra gardului am zărit o trăsură neagră, lunguiată și misterioasă, în urma ei un lung șir de trăsuri, toată lumea fiind înveșmântată în negru. Îl duceau pe tânărul Gordon, fiul proprietarului la cimitir. Nu va mai putea călări niciodată. Totul se petrecuse din pricina unui iepuraș prăpădit.. (N.N. a trecut un secol și jumătate de când unii cutezau să se exprime astfel în legătură cu vânatoarea călare. Astăzi această distracție este interzisă în Anglia, iar în alte țări se fac doar simulări. Se vorbește de o viitoare “implementare » a sportului hăituit din alte părți spre România...).

Cât despre Tuciurel, acesta a crescut, devenind un tânăr chipeș cu părul strălucitor ca pana corbului. Fusesse bine educat de mama lui, dar veni și vremea să meargă la școală, adică în dresaj. Cu lux de amănunte ne povestește în ce constă inițierea unui mânz în ale călăriei. Iar cum, ca la orice școală, te lovești și de materii mai puțin plăcute, el își amintește de-acel obiect afurisit și tare, zăbala (cine n-a purtat niciodată zăbală în gură habar n-are cât de rău te simți cu ea ...este îngrozitor !). Nici primul potcovit nu a fost o plăcere. Din fericire, primul încălecat i s-a părut floare la ureche căci stăpânul era un om blând care a avut grijă să nu îi pricinuiască vreo durere. Înainte de plecarea în lume, căci veni și ziua când urma să fie vândut, mama lui grijulie l-a avertizat că există foarte multe feluri de oameni, unii buni și înțelegători precum stăpânul nostru, pe care orice cal ar fi mândru să-l slujească, alții sunt însă răi și cruzi, cărora nu ar trebui să li se îngăduie nicicând să aibă un cal sau un

câine. Pe lângă aceste două categorii mai sunt și o sumedenie de oameni fără minte, trufași, neștiutori și nepăsători, care niciodată nu fac efortul de a chibzui; tocmai faptul că nu se sinchisesc câtuși de puțin reușește să strice caii, ei nu-și doresc lucrul ăsta, dar cu toate astea așa se petrec lucrurile. Nutresc speranța că tu vei ajunge pe mâini bune, căci un cal nu poate să știe niciodată cine poate să-l cumpere sau să îl mâne, noi ne aflăm cu totul la cheremul sorții (fără vre-o posibilitate să alegem).

Din toate categoriile de oameni, de la stăpâni (proprietari sau patronii de azi) la giambași, birjari sau la grăjdari (ziși azi impropriu și îngrijitori), aceștia din urmă sunt printre cei mai de temut. Cu toate că, printre ei poți întâlni și câte-un John (Ion), care, fără să aibe multă școală, deține o rețetă, de loc secretă: “pastilele de Birtwick” în compoziția cărora intră răbdare și blândețe, fermitate și mângâieri, câte o jumătate de kg din fiecare, amestecate cu ceva bun-simț. Acestea nu trebuie să lipsească în nici o zi din dieta calului. Doar ele aduc pe calea cea bună orice cal năvălaș.

Așa, citind în continuare cartea, vom vedea tot ce a mai pătit Tuciurel, alias *Black Beauty*, și tot ce mai avem și noi, cu mic și mare de descoperit, la școala vieții lui.

* Anna Sewell, *Black Beauty*, traducere în românește Lucian Popa, Editura Corint Junior, 2007

LEACURI PENTRU CAI

■ Alexa Gavril BĂLE

În 2005 a aparut la Editura Ethnologica din Baia Mare, sub egida Centrului Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Maramureș, lucrarea dr. Alexa Gavril Bale "Leacuri pentru vite" studii de etnoiatrie, cu o prefață de Petru Danca. Din prefață spicuim: "Lucrarea tânărului doctor se înscrie în contextul etnoiatriei, dar nu în ultimul rând, reprezintă o deschidere către etnobotanică și etnozologie.(...) Sunt scoase în evidență și alte tehnici ancestrale de vindecare.(...) Rețetele abundă de o multitudine de tehnici care se dovedesc a fi eficiente într-o multitudine de boli și situații. Aproape fiecare obiect poate să provoace stări benefice într-un anumit context, care nu este departe de contextul magic, ritual".

Când calul asudă, suflă greu, obosește repede, îi moale, trage picioarele după el, i se sloboade sângele.

Când calul bate din picioare, se culcă și se scoală, n-are hodină, atunci măsurăm, de la șold înainte, la mijlocul coastelor, un pumn cu degetul mare întins și se străpunge deasupra deșertului. Sula se bagă, cât îi ea de lungă, după ce trece de pile merge ea singură. Când o scoți străpungem mușchii pe sub piele. Dacă putem, îi dăm și horincă.

Dacă are bai cu splina, tot pe îmblătătură se cunoaște, străpungem patru la coaste de-a stânga, de la deșert înainte. La cal se împlântă sula numai până se aude zdrăngănind, scortăiește (cam de 2 degete adâncime). Calul își revine, splina a fost prea încărcată cu sânge. Dacă-l doare un picior, atunci îl spălăm cu spirt, arămită ori horincă și îi slobozim sânge ori din vâna de la picior, ori de la cununa copitei, deasupra ei, în față.

Dacă are umflături sub piele, atunci îi punem spânz la piept.

Când face albeață îi suflăm zahăr praf în ochi, sare pisată.

Calul face albeață când îl lovești cu biciul peste ochi, mai ales la coborâre pe coastă, pe deal, când vrei să oprească amia repede căruța.

Dacă se lovește la ochi, la iuțeață îi bine să-i pui la ochi apă rece cu urină de om.

Tehea (chebea) mănzască se vindecă cu piatră de pucioasă. Se toarnă cu lapte dulce și găinaț. La mânz se mai folosește stroh opărit, care se pune într-o straiță și i se bagă botu în ea ca să tragă aborii. Trebuie mare grijă, să nu se frigă la buză. Tehea, suspinul, îi gravă boală la cai. Nu mai au scăpare. O capătă din caznă mare la tras, dacă beu apă rece când îi înfocați, ori din șperla din fân.

Se pot cunoaște după cum suflă de tare, cum i se lărgesc

ALEXA GAVRIL BĂLE
STUDII DE ETNOIATRIE

nărilor, cum îi umblă fundul, iar în târg îi poți cunoaște, dacă îi cu țolu pe ei, că îmblă țolu la foale și foalele îmblă tare ca la vaci forja.

Tușerii de cai zic că la caii cu tehe, în nas, pe mucoasă, au niște puncte mici, ca și cum s-ar fi hâzăit muștele. Se fac, la târg, tot felul de șmecherii pentru a ascunde boala. Pentru a opri tehea, se dă cu frunze de brusture fiartă, urină sau făină, sămânță de in sau scai. Se fierb și i se dă să bea. Calul cu tehe se mai vindecă și dacă paște primăvara devreme colțul ierbii, când îi fraged. Zeama de mătrăgună, cânepa, semințele de scai – iară-s bune. Se mai poate da ovăz prăjit cu miere de albine; ori hreanul hroșnit, cu miere de albine, oprește tehea.

Se mai dau semințe de harbuz, frunze de nuc, bere, ori ovăs cu hrean hroșnit. Pentru a preveni tehea, fânul se dă stropit cu apă cu sare, să nu colbărească. Caii care au tehe nu-i bine mânați tare, nici pe coaste, la deal, că-i apucă nădușele și mor.

La caii care tușesc este bun fumul de putregai de răchită, de pene de găină, de găinaț amestecat cu pene. Bun îi și strohu de fân, peste care se toarnă arămită și apă fierbinte: calul trebuie să tragă pe nas fumul sau aborii. Sau li se dă miere de albine, unsă pe un codru de pită.

Când caii se urăsc repede de lucru, când îi mai modoroși cum se zice, când nu mănâncă, nu pasc, ori pasc culcați, ori au pe sub piele niște dâlme, stur, le se sloboade sângele. După ce le slobozi sânge, nu trebuie să mănânce în ziua aceea, iar la ham nu-i bine să-i prinzi două zile.

Când cailor le crapă copitele, îi bine să se toarne rășină de brad în crepătură. Copitele le crapă mai ales la lucru în pădure, când se lovesc de pietre, la efort greu ori la terheți mari.

Mânjii ca să crească bine, mari, solizi, îi bun zahărul, coștele de zahăr și câte un ou.

Când caii se lovesc la picioare, la încheieturi, fac os rău – îi bună fiertura de coajă de arin cu sare pusă pe locul bolnav: în trei săptămâni se vindecă.

Când caii se umflă la încheieturi, din tras ori din lovitură, se leagă locul bolnav cu o cârpă în care s-au pus tărațe opărite cu apă fierbinte sărată.

(Continuare în numărul viitor)

A PLECA SPRE NORD PENTRU A AJUNGE ÎN SUD

■ Tatiana SEGAL

Una dintre cele mai tulburi perioade din istoria Chinei este cea cunoscută sub numele perioada Regatelor în Luptă (sec. V-III î.e.n.). În aceea vreme China era împărțită în șapte regate și câteva cetăți care se aflau în permanentă luptă pentru hegemonie, fiecare pretinzând că este moștenitorul de drept al Mandatului Ceresc ce îi fusese retras Fiului Cerului din neamul Zhou. În ciuda vremurilor tulburi, tocmai în această perioadă se ridică un număr impresionant de școli filosofice (epoca este cunoscută și sub numele de „perioada celor o sută de școli”) ai căror reprezentanți, considerați înțelepți, devin funcționari de seamă și sfătuitoari ai regilor respectivi. Cum regii și principii erau prea plini de ei și înfumurați ca să asculte sfaturile altcuiva, chiar dacă acela era un înțelept, învățatul trebuia să găsească tot felul de povestiri metaforice din care în zilele noastre se folosesc și azi concluziile sub formă de proverbe (cheng yu). Acesta este și cazul expresiei „A pleca spre nord pentru a ajunge în sud”.

Regele din Wei, una dintre țările cele mai puternice, îndemnat de generalii săi se pregătea să atace regatul Zhao, mai mic și mai slab din punct de vedere militar, pentru a-l cucerii. În acel moment, ministrul Ji Liang se afla într-un „periplu” diplomatic prin alte țări. Aflând despre iminența atacării regatului Zhao de către regatul Wei, și-a întrerupt misiune și îngrijorat s-a întors cât a putut de repede acasă. Ajuns în Wei, fără a mai trece pe acasă să-și schimbe veșmintele de călătorie, a cerut imediat să fie primit în audiență de rege.

Uimit de apariția neașteptată a lui Ji Liang, la palat, regele care își pregătea strategia de atac, l-a primit imediat și, văzându-l cum arată l-a întrebat:

„Ce treburile urgente te mână de aici nu te-ai oprit să-ți schimbi hainele?”

„Numai ce am văzut pe drum un lucru ciudat”, i-a răspuns Ji Liang.

„Ce lucru ciudat?” mai întreabă regele, nerăbdător să afle răspunsul.

„Am văzut o căruță care mergea spre nord”...

„Și ce-i cu asta?” interveni regele nerăbdător.

„L-am întrebat pe vizitiul care mână cu sârg calul: «Încotro te îndrepti?» «Mă duc spre regatul Chu.» mi-a răspuns el. Mirat peste poate am adăugat «Regatul Chu se află în sud, de ce te îndrepti spre nord?» Foarte liniștit, omul mi-a spus că are un cal foarte bun, de rasă și că mai devreme sau mai târziu tot va ajunge în Chu. I-am explicat că degeaba are un cal de rasă, dacă merge într-o direcție greșită nu va ajunge în Chu. «Nici o grijă, în spate, am cufere pline cu bani pentru drum.» m-a liniștit el. I-am spus că nu contează cât de mulți bani are, dacă merge în direcție opusă, tot nu va ajunge la destinația propusă. El a râs în hohote și

peste umăr mi-a mai aruncat: «Să știi că sunt un vizitiu foarte îndemnat și știu să-mi stăpânesc calul.» Măria ta, el nu mi-a ascultat sfatul și și-a continuat drumul spre nord.”

Ascultând povestea, regele din Wei râse în hohote și întreabă „Există oare astfel de proști pe lume?”

Atunci Ji Liang continuă: „Mărite, îți dorești să fii conducătorul tuturor regatelor, dar pentru aceasta, mai întâi trebuie să câștigi încrederea oamenilor. Pentru că regatul nostru este mai mare decât Zhou și armata mai puternică, plănuiești să-l cucerești. Acționând astfel, te îndepărtezi de ce ți-ai propus și faci ca omul cu căruța care dorea să ajungă în sud, în Chu, îndreptându-se spre nord: cu cât mergea mai mult cu atât se-ndepărta.”

Abia atunci a-nțeles regele din Wei unde bătea sfatul lui Ji Liang. Fiind desul de înțelept și dându-și seama că ministrul său l-a împiedicat să facă un act nesăbuit, l-a răsplătit cum se cuvine și a renunțat să mai atace regatul Zhao.

CALENDARUL COMPETIȚIONAL PENTRU CONCURSURI DE ATELAJE PE ANUL 2008

ateleaje cu patru cai se organizează la data de 3 - 7 septembrie la Beesd Olanda. Campionate mondiale pentru atelaje cu 2 cai se organizează în anii fără soț, deci cel mai repede în anul 2009, dar cel mai mare eveniment al anului în curs pentru atelaje cu doi cai, va fi Cupa Alpen-Adria, concurs care este considerat Campionatul European neoficial, și se va organiza în Olanda la Beekbergen la 24 - 27 iulie, unde vor participa și concurenții din România, conform calificării la primele etape ale Campionatului nostru. Federația are ca intenție organizarea în acest an și a unui Campionat pentru ponei.

La data de 17 ianuarie 2008 la sediul Depozitului de Armăsari din Târgu Mureș a avut loc Adunarea Generală a secției de atelaje al Federației Ecvestre Române. Conform tradiției ședința a fost condusă de vicepreședintele FER Dr. Kelemen Atilla, președintele secției de atelaje. Au mai participat; Secretarul General al FER Domnul Iavorovschi Alexandru, membrii comisiei de atelaje, arbitrii, reprezentanții cluburilor, concurenții și secunzii. A fost citită scrisoarea deschisă a președintelui FER Domnul Gașpar Adrian S-a discutat raportul de activitate al Comisiei de Atelaje al FER. Din raport a reieșit că pe lângă realizările sportului, cel mai mare insucces al anului 2007 a fost faptul că sportivii noștri nu au reușit să participe la Campionatul Mondial pentru atelaje cu 2 cai din Polonia din cauza unor probleme organizatorice. În cursul anului 2007 s-au

organizat 4 etape de Campionat și finala din luna septembrie. S-a prelucrat hotărârea Comisiei referitoare la "Directivile pentru organizarea Campionatului Național de atelaje pentru anul 2008" și s-a stabilit calendarul competițional conform căruia și în anul în curs se vor organiza 4 etape de campionat și finala.

Etapa I : Sâncraia jud. Covasna 9-11 mai;
Etapa II: Beclean pe Someș Jud. Bistrița Năsăud 30 mai- 1 iunie;
Etapa III: Satu Mare 11 - 13 iulie;
Etapa IV: Cârța jud. Harghita 22 - 24 august;
Finala: Târgu Mureș 19 - 21 septembrie;

În anul 2007 Campionatul Mondial pentru atelaje cu 1 cal se organizează în Jarantow Polonia la data de 27 - 31 august iar Campionatul Mondial pentru

Doresc abonament(e) la revista lunară **Calul**
începând cu luna, anul Durata abonamentului:

Prețul abonamentului: ☐ 3 luni 25 RON ☐ 6 luni 47 RON ☐ 12 luni 95 RON

Nume/Firmă:
Adresă:
Localitate: Județ:
Telefon: Fax: Mobil:
Cod fiscal/Serie-nr CI: Nr. înreg. Reg. Comerț:

Pentru contractarea unui abonament la revista **Calul** aveți la dispoziție 2 modalități:

- Telefonați la redacție la 0727.750.109/021.223.41.11 și comunicați datele firmei/persoanei (nume, adresă, cod fiscal, telefon, persoana de contact), precum și perioada dorită de abonament, urmând ca în cel mai scurt timp să primiți o factură proformă, cu ajutorul căreia veți achita suma respectivă prin ordin de plată. După ce banii au intrat în contul **World MediaGraph** veți primi recomandat prin poștă și factura fiscală.
- Virați direct suma corespunzătoare variantei de abonament dorită în contul **World MediaGraph** și apoi sunați la redacție sau trimiteți un e-mail la adresa **abonamente@calulmagazin.com** sau **calulmagazin@gmail.com** Pentru sume în lei aveți la dispoziție următorul cont: RO71BRDE030SV35842850300 BRD Pitești

CÂȘTIGĂTORUL UNIC AL ACESTUI NUMĂR ESTE ARTISTUL PLASTIC ANCA GIUREA

Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București. Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. Primii trei autori vor fi premiați astfel: premiu I - abonament 12 luni, premiu II - abonament 6 luni, premiu III - abonament 3 luni. Autorului de pe primul loc i se oferă șansa publicării unui pictorial în paginile revistei noastre. Nu se primesc poze furate de pe internet sau poze cu rezoluție mică.

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii: dimensiune: 22x14 cm, rezoluție: 260 dpi, format: tiff sau jpeg.

CONCURS FOTO

UN CAL A TRECUT ÎN LEGENDĂ

Când s-a născut la Herghelia de la Sâmbăta de Jos, numele ei în acte era FAVORY XXXIV - anul nașterii 1991. Aici și-a petrecut copilăria, apoi adolescența-n turmă și în întreceri de cabrioale pe pajiștile ancestrale de la Ucea de Jos. Până-ntr-o zi, când, pe-un fundal de-apus de soare a fost aleasă să ia o altă cale și-un nume misterios ... MARYJUANA

Ea, blândă și docilă ne-a urmat și a știut să poarte-n șa și în privire noblețea rasei ei ca și povara atâtor vise seculare...

A inspirat și a dat aripi celor ce năzuiau să zboare...

Parcursul ei s-a confundat cu primele cărări ale turistului călare din inima României...

Atâtea anotimpuri au trecut ca într-o cavalcadă...

La o răspântie de drum, scrutând parcă spre-o altă primăvară

Pașii ei au cedat unei alte aluri ...

S-a-ntors până la urmă acolo de unde a venit, într-un loc liniștit, la margine de herghelie...

Mormântul ei e astăzi piatră de temelie

La orizont Carpații îi va avea străjeri...

Deasupra și mereu aproape ecourile de copite vor depăna în continuare legenda lipițană...

Anunțuri ● Anunțuri ● Anunțuri ● Anun

Vand iapa hutul de 2 ani foarte frumoasa, docila, educata, talie mare, foarte bine întreținuta, pentru agrement sau tractiune. medicatie la zi, carnet de sanatare, deparazitari, microcip. pret 1500 ron Curtea de Arges. 0722293232

Vand cal pur sange arab trapas de herghelie merita vazut si incercat pret 10.000 ron. 0743541437

Vand cai rasa percheron, cob normand si semigreu romanesc exemplare deosebite cu pedegree, armasari iepe gestante sau manzi. aduc la comanda cai cu pedegree orice rasa. 0740580221

BLACK BEAUTY

MAGAZIN DE ECHITATIE „BLACK BEAUTY“

DN1 (BUC.-PLOIESTI) NR. 145 LANGA PRISMA

TEL.: 0722.637.507; 0722.759.261; 021.350.51.85

E-MAIL: OFFICE@BLACKBEAUTY.RO; CONTACT@BLACKBEAUTY.RO

WWW.BLACKBEAUTY.RO

IMPORTANT

Revista **Calulmagazin** găzduiește gratuit anunțuri de mică publicitate pentru: vânzări-cumpărări cai, atelaje, dresaj, transport, echipament.

Numai pentru persoane fizice.
Anunțul d-voastră la e-mail:
calulmagazin@gmail.com
sau la telefon/fax: 021/22.34.111

Pentru anunțurile cu poză tariful este de 20 lei/anunț. Persoanele juridice se adresează redacției pentru mare publicitate sau anunțuri de mică publicitate.

ANUNȚURI CUMPĂRĂRI

Cumpar urgent caleasca 2 sau patru locuri pt. activitati agrement. De preferat cu copertina.
E-mail: albastru5000@yahoo.com, Telefon: 0727.704.380

Cumpăr șaretă, șa, preț rezonabil.
Tel.: 0745188808
E-mail: lucky_88@yahoo.com

ANUNȚURI VÂNZĂRI

Vând LIPITANI, Rasă curată, cu pedigree
Tineret 1-3 ani, iepe de reproducție și armăsari.
Tel.: 0751070930, e-mail: lipitan2004@yahoo.com

Bătrân crescător de cai - din motive de suprapopulare - VÂND TINERET, CAI DE SPORT ȘI IEPE DE REPRODUCȚIE din cele mai bune linii din rasa calului de sport românesc. Informații la tel.: 0727.222.640

Herghelia Covasna scoate la vanzare cai pursange arab din linii valoroase, cu pedigreeuri, varsta 4-6 ani. Relații la tel. 0749090070 sau e-mail: mihaiung78@yahoo.com

Vând iapa Pinto, tânără, cuminte, dresată călărie și trăsură, gestantă cu armăsar poney.
Preț 3.200 RON sau variante.

De vânzare.
Mânz 3,5 ani din armăsar Quarter Horse călărit stil western foarte cuminte (culoare izabell).
Cal arab 8 ani călărit normal, bun pe teren (sur).
Poneu armăsar 7 ani talie 1,12 m (negru cu pată albă).
Tel.: 0744.78.38.77, E-mail: khandamiriantz@artelecom.net

"Vand appalosa, paint horse si quarter horse import USA, Italia; Eugen Julean 0722.295269; 0744.398300 Arad"

"Vand friesland, import Olanda de diferite varste cu pedigree. Julean Eugen tel 0722.295269; 0744.398300 Arad"

Vând cai lipitani, caili merg în trăsură și sub șa.
Tel: 0740613690

Vând cai de sport, de 5-6 ani pentru trăsura sau călărie.
Pret 5500 eur.
Tel: 0743694565

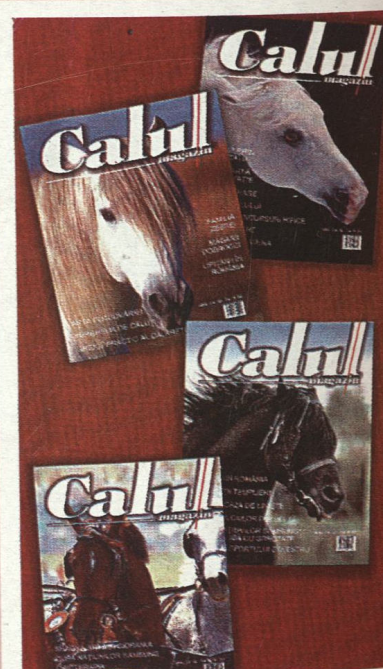

Vând Frizian, rasa curata cu pedigreeuri original Olanda, Appaloosa și Quarter horse tineret, iepe, armasari. Relații la telefon: 0744109145, email: frigyes9@freemail.hu

Vand cal tipic indian, ochii albastrii, ideal pentru copii, fiind extraordinar de blind. Calul este tanar, bine intretinut.
Tel: 0788761695

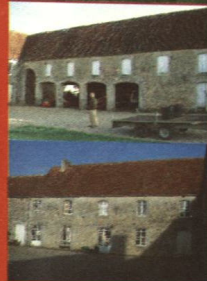

Vând din cauza unor probleme personale 2 cai amestec de lipitan cu arab, o iapa de 6 ani CSILLAG cu mânza ei de 2 ani VALENTINA. Iapa e de 3 ani, foarte cuminte, îi place foarte mult sa fie în compania oamenilor si a mânzei. Valentinei tot asa îi place compania oamenilor dar mai ales a copiilor. As vrea sa ajunga la stăpâni care sa aiba grija de ei si sa o foloseasca la calărit în continuare. Mai am de vânzare si, pantofi de calărie Domingo nou nouti nr. 37 si alte accesorii pentru cal cât si pentru calaret. Informatii la tel: 0740.920.801 sau e-mail: t19850414@freemail.hu

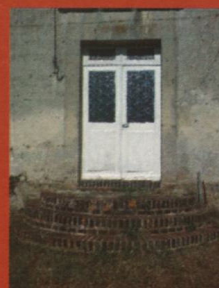

Cei care doresc să aibă toate numerele revistei pot să facă comenzi cu plata ramburs la tel/fax: 021.2234111 sau email: abonamente@calulmagazin.com

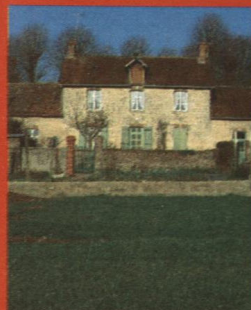
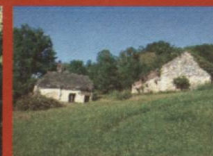
FRANȚA – oportunități imobiliare

- La 15 minute de Caen
- La capătul aleii Castel din sec. XVII-XVIII cu clădirile anexe și teren de 22 ha
- Conține 16 încăperi în stare perfectă, restaurare de calitate, încălzire centrală
- Parc de 5000 m² și lac

- În Pays D'Auge la 190 km de Paris
- Proprietate retrasă, situată într-un foarte frumos loc împădurit, cu o vedere de excepție asupra regiunii înconjurătoare
- Maison de Maître (casă boierească) din sec. XIX - Epoca Restaurăției
- Are 180 m² de restaurat, cu frumoase elemente originale și dependințe vaste
- Teren: 2 ha cu posibilitate de până la 12 ha
- Preț: 210.000 euro

- Valea Ornei la 55 km de Caen
- Logis Seignorial (proprietate seniorală) din sec. XVI și XIX perfect locuibilă cu vaste dependințe în bună stare, dispuse în jurul unei curți, așezate la înălțime, cu o priveliște minunată
- Teren: 2 ha
- Preț: 370.000 euro

- La 14 km de Paris
- Înconjurată de lacuri
- Autentică proprietate seniorală din sec. XVI
- Compusă din locuințe vechi, grajduri seniorale și o locuință în stare perfectă, cu 5 camere principale (130 m²), încălzire centrală
- Elemente arhitecturale de epocă, foarte frumoase, în stare de conservare bună
- Teren: 15 ha de parc, iaz și pământuri
- Preț: 550.000 euro

Correspondant

CHATEAUX ET MANOIRS
EN FRANCE

Tel.: 0033.610.907.642; 0040.727.222.642

